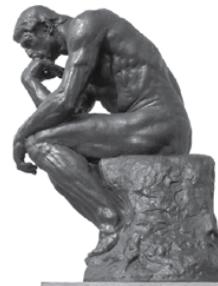

Година 8, број 31, септември
Скопје 2010

—
Year 8, No 31, September
Skopje 2010

ПОЛИТИЧКА МИСЛА

Регионална соработка на Западен Балкан
на пат кон ЕУ и НАТО

---

political thought

Regional Cooperation in the Western Balkans
on the Road to EU and NATO

Содржина / Contents

Вовед / INTRODUCTION

7 За потребата од регионална соработка во регионот
Даниела Бојаджиева
Анри Боне

10 On the need for regional cooperation
Daniela Bojadžieva
Henri Bohnet

АКТУЕЛНО / CURRENT

13 Regional political cooperation in the Western Balkans: Towards the common goal of Euro-Atlantic integration
Davor Božinović
Регионалната политичка соработка на Западен Балкан: кон Евро-Атлантските интеграции како заедничка цел
Давор Божиновик

19 Regional Anti-Corruption Initiative (RAI)
Vesna Ratković
Регионална анти-корупциска иницијатива (RAI)
Весна Ратковиќ

23 Regional political cooperation in the Western Balkans: A vehicle of the common goal
Hido Biščević
Регионалната политичка соработка на Западен Балкан како начин за постигнување на заедничката цел
Хидо Бишевиќ

27 Република Македонија – регионалната соработка од аспект на дипломатските и економските односи
Христина Рунчева
Republic of Macedonia: Regional cooperation from the aspect of diplomatic and economic relations
Hristina Runčeva

33 Regional cooperation: A political and economic necessity
Besim Beqaj
Регионална соработка: политичка и економска неопходност
Бесим Бекај

37 How to stop pretending and start cooperating
The impact of the European Union on regional cooperation in the Western Balkans: The focus on migration
Biljana Kotevska
Како да се престане со преправањето и започне со соработка:
влијанието на Европската унија врз регионалната соработка на
Западниот Балкан со фокус на прашањето на миграцијата
Билјана Котевска

49 Democracy in the Balkans
Johann Günther
Демократијата на Балканот
Јохан Гунтер

59 The EU's region-building strategy in the Western Balkans: Success or failure?
Natia Ejoshvili
Стратегијата на ЕУ во изградувањето на регионот на Западен Балкан:
успех или неуспех?
Натиа Ејошвили

69 Европската Унија и потенцијалот на регионалната соработка во борбата
против современиот тероризам
Методи Хаџи-Јанев
EU and the potential of regional cooperation in combating modern terrorism
Metodi Hadži-Janev

81 Современиот идентитет на Западниот Балкан трансформиран во активна
регионална безбедносна соработка
Раде Рајковчевски
The modern identity of the Western Balkans transformed into an active
regional cooperation in the domain of security
Rade Rajkovčevski

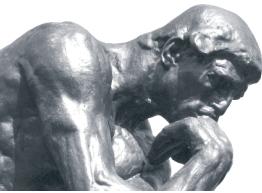
91 Дефинирање на „југосфера“ и нејзиното значење за регионалната соработка на Западен Балкан
Горан Илиќ
Defining “Yugosphere” and its meaning for regional cooperation in the Western Balkans
Goran Ilić

99 Enjoying the instrumental space
Tihomir Topuzovski
Животот во инструментализиран простор
Тихомир Топузовски

105 Регионалниот пристап кон предизвиците на Југоисточна Европа преку Пактот за стабилност и Советот за регионална соработка
Кристина Богевска-Малинка
Regional approach to the challenges in SEE through the Stability Pact and the Council for Regional Cooperation
Kristina Bogevska-Malinka

115 **ЗА АВТОРИТЕ / ABOUT THE AUTHORS**

ЗА ПОТРЕБАТА ОД РЕГИОНАЛНА СОРАБОТКА ВО РЕГИОНОТ

автори:

Даниела Бојациева и
Анри Боне, Фондација „Конрад Аденауер“

По воениот конфликт на територијата на поранешна Југославија иницијативите на Европската Унија за воспоставување регионална соработка помеѓу поранешните југословенски републики¹ не го постигнаа посакуваниот ефект. Новосоздадените држави во регионот останаа апатични на секоја иницијатива, во која тие гледаа заживување на старите југословенски поврзувања. Првата сеопфатна стратегија на меѓународната заедница за превенција на конфликти, која обезбедуваше рамка за регионална соработка и поблиски односи со европските структури беше Пактот за стабилност за Југоисточна Европа, кој беше воспоставен непосредно по бомбардирањето на Косово во 1999 год., во Келн, на иницијатива на тогашниот Министер за надворешни работи на Сојузна Република Германија, Јошка Фишер.

Денес, јакнењето на регионалната соработка во регионот Западен Балкан претставува една од круцијалните заложби на сите земји од регионот и клучен фактор за воспоставување и одржување политичка стабилност, сигурност и економски просперитет. Политички гледано, заложбите на земјите од регионот на полето на регионалната соработка се дел од условите за пристапување кон Договорот за стабилизација и асоцијација, кон кој веќе пристапија Македонија, Хрватска,

¹ Централноевропската иницијатива (ЦЕИ, 1989); Конференцијата за одржување на добрососедски односи; Ројамонт процесот (РП, 1995); Југоисточната иницијатива за соработка (СЕЦИ, 1995); Регионалниот пристап на ЕУ (РА-ЕУ, 1996); Стабилност, безбедност и соработка во ЈИЕ (ЦСЕЕ, 1996) како и Процесот за соработка во Југоисточна Европа (СЕЕЦП, 1996).

Србија и Црна Гора. Отворајќи можност на евентуална интеграција кон европските и трансатлантските структури, што несомнено се покажа како атрактивно за земјите од Западен Балкан. Процесот за стабилизација и асоцијација наложува зајакнување на релациите помеѓу владите кои се однесуваат на регионалната и слободната трговија, создавањето регионални пазари за електрична енергија и гас, развојот на транспортот, енергетиката и инфраструктурата, унапредувањето на животната средина, технологијата, како и прекуграничната соработка и сузбијањето на корупцијата и организираниот криминал, парламентарната соработка итн.

Регионалната соработка помеѓу земјите од Западен Балкан во економска смисла претставува инструмент за јакнење на бизнис климата и привлекување странски и домашни директни инвестиции, а со тоа и решавање на проблемот со невработеноста и пораст на животниот стандард во регионот. Во овој контекст, регионалната соработка во регионот се остварува преку пристапувањето на земјите кон потпишување договори за слободна трговија, односно создавање слободна трговска зона и ослободување од царина, понатаму, проектите за модернизација и либерализација на капацитетите за снабдување со електрична енергија и гас и нивно прилагодување кон европските стандарди, проектите за модернизација на патната инфраструктура и модернизација на паневропските коридори, унапредувањето на животната средина, науката и технологијата, телекомуникациите итн.

Несомнено, најзначаен аспект на регионалната соработка помеѓу земјите од Западен Балкан е соработката во сферата на безбедноста, правдата и внатрешните работи. Соработка во борбата со организираниот криминал и корупцијата, прекуграничната соработка, соработката на полицијата и обвинителството во регионот се гаранција за остварување на демократска стабилност, владеење на правото и економски просперитет. Препораките на Европската комисија до сите земји во регионот Западен Балкан во поглед на регионалната соработка се јасни и недвосмислени и јасно укажуваат на потребата од поефикасна меѓусебната соработка токму на ова поле.

Јакнењето на борбата против организираниот криминал и корупцијата, институционалниот развој и функционалното и независно судство во земјите од регионот се основни предуслови за обезбедување поволна бизнис клима, за влез на странски директни инвестиции и отворање работни места, односно за постигнување на посакуваниот економски развој и благосостојба. Оттука, заложбите за зајакната соработка во овие сфери останува да биде висок приоритет на владите на земјите од регионот.

Водејќи се од намерата за што поширока афирмација на улогата на регионалната соработка на Западен Балкан во процесот на интеграција на регионот кон евроатлантските структури, понатаму, потребата од регрутирање на експертиза во сферата и поттикнување јавна дебата, ова издание на „Политичка мисла“ го посветивме токму на оваа тема. На наше огромно задоволство, релевантни домашни и странски субјекти во креирањето и

спроведувањето на регионалната политика ни ги изложија своите видувања, лекциите од досегашните искуства од својата земја, како и новите предизвици пред кои е исправен регионот, на што сме им особено благодарни. Несомнено, размената на искуства, меѓусебната соработка во сферата на поединечни специфични области на земјите на Западен Балкан, земји со блиска традиција и култура и земји кои бележат слични тенденции во развојот, игра клучна улога во достигнувањето на стандардите за влез во ЕУ и НАТО.

ON THE NEED FOR REGIONAL COOPERATION

—

authors:

Daniela Bojadžieva and
Henri Bohnet, Konrad Adenauer Foundation

After the armed conflict on the territory of former Yugoslavia the initiatives of the European Union for the establishment of regional cooperation between the former Yugoslav republics¹ did not achieve the desired effect. The new states that emerged in the region demonstrated apathy towards every initiative in which they recognized an attempt for the reviving of the former Yugoslav ties. The first comprehensive strategy of the international community for the prevention of conflicts, and which provided the framework for regional cooperation and closer relations with Euro-Atlantic structures was the Stability Pact for South East Europe that was established immediately after the bombardment of Kosovo in 1999 in Cologne on the initiative of Joschka Fischer, the then Minister of Foreign Affairs of the Federal Republic of Germany.

Today, the strengthening of regional cooperation in the region of the Western Balkans represents one of the crucial commitments of all the countries in the region and a key factor for the establishment and sustainability of political stability, security and economic prosperity. From the political perspective, the commitment of the countries of the region in the domain of regional cooperation are part of the conditions that must be met for the accession to the Stabilization and Association Agreement, of which Macedonia, Croatia, Serbia and Montenegro are already a part. By opening up the possibility for eventual integration in the European and Trans-Atlantic structures, which has without doubt proved to be attractive to the countries of the Western Balkans, the process of stabilization and association imposes on these countries the need for the strengthening of relations between governments. These ties refer to regional and free trade, creation of electricity and gas regional markets, transport development, energy and infrastructure, as well as cross-border cooperation, suppression of corruption and organized crime, parliamentary cooperation, etc.

---

¹ Central European Initiative (CEI, 1989); Conference on the maintenance of good neighbourly relations: Royaumont Process (RP, 1995); South East Cooperation Initiative (SECI, 1995); Regional Access to EU (RA-EU, 1996); Stability, Security and Cooperation in South East Europe (CSEE, 1996); South East Europe Cooperation Process (SEECP, 1996).

The regional cooperation between the countries in the Western Balkans in the economic sense is an instrument for the enhancement of the business climate and attracting direct foreign and domestic investments, thus providing the grounds for the solving of the problem of unemployment and improvement of the standard of living in the region. In this context, the regional cooperation is achieved by means of the signing of free trade agreements, i.e., by creating free trade zones and tax deductions; in addition, it also includes projects for the modernization and liberalization of the capacities for electricity and gas supply and their adjustment to European standards, projects for the modernization of road infrastructure and modernization of pan-European corridors, improvements in the domains of the environment, science and technology, telecommunications, etc.

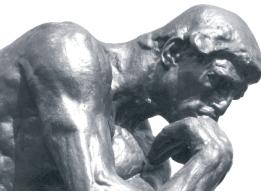
It is undoubted that the most significant aspect of the regional cooperation between the countries of the Western Balkans belongs to the sphere of security, the judiciary/justice and internal affairs. Cooperation in the fight against organized crime and corruption, cross-border cooperation, the cooperation between the law enforcement and the Prosecutor's Offices in the region will ensure the achievement of democratic stability, the rule of law and economic prosperity. The recommendations of the European Commission to all the countries in the region of the Western Balkans concerning regional cooperation are clear and explicit: they unmistakably point to the need for a more efficient cooperation precisely in this field.

Intensified fight against organized crime and corruption, institutional development and a functional and independent judiciary in the region are the basic preconditions for ensuring a favourable business climate, direct investment and creation of new jobs, that is, for the achievement of the desired economic development and well-being. Therefore, the commitment to an intensified cooperation in these spheres remains high on the priority list of the region's governments.

Guided by the intention to provide the space for an ever wider promotion of the role of regional cooperation in the Western Balkans in the process of its integration in Euro-Atlantic structures, as well as by the need for expertise in this sphere and encouragement of public debate, we dedicate this issue of *Political Thought* exactly to this subject matter. To our great pleasure, prominent domestic and foreign actors in the creation and implementation of the regional policies agreed to offer their thoughts and views, the lessons learned thus far in their respective countries and their perspective on the new challenges the region is facing, for which we extend our gratitude.

It is undoubted that the exchange of experiences, mutual cooperation in the sphere of individual and specific domains in the countries of the Western Balkans, countries whose traditions and culture are close and which share similar tendencies in their development, plays an essential role in meeting the standards required for their accession to the European Union and NATO.

► **REGIONAL POLITICAL COOPERATION IN THE WESTERN BALKANS: TOWARDS THE COMMON GOAL OF EURO-ATLANTIC INTEGRATION**

---

author: Davor Božinović

After extremely turbulent and violent times at the beginning of the 1990s, Southeast Europe had two paths – to strive for the European Union and NATO or to remain isolated. In the region, the enlargement of the European Union and NATO were recognized as beneficial by introducing democratic and economic reforms and anchoring democratic practices and values. And likewise, both organizations have supported the Southeast Europe countries in their respective processes of democratization, transition to market economies and post-conflict reconstruction. Just as the Euro-Atlantic processes transformed the Western Europe 65 years ago, they can inevitably secure a long-term stability and security for the Southeast Europe as well. A once divided continent now serves as an example of peaceful and democratic development for the entire world, but the process has not been completed yet. The process of creating a stable and democratic Southeast Europe and incorporating it into the existing European framework of friendly relations must yet be finished. Therefore one can say that Europe's long-term stability is only possible with Southeast Europe included in the Euro-Atlantic community.

REGION AND ENLARGEMENT

The enlargement perspective remains a powerful incentive and continues to play a crucial role in the regional stabilization and security. Nobody today can deny, particularly in the case of Croatia, that the progress achieved is, least to say, considerable. And indeed, serving as a welcome guidance, the European Commission's Reports over the years have been showing considerable progress that had been made by all SAP countries in most of the areas reviewed. This year, the countries of the SAP mark ten years since its launch in Zagreb as a manifest confirmation of the European integration perspective for all. Croatian and EU's shared strategic goal is firmly anchored in the vision of a united, stable and prosperous Europe. This goal has remained unchanged during the period that was in many ways critical for EU's development and that of the SAP countries as well. The SAP proved to be an excellent framework for the European pathway of the countries in the region. Although the tendency is to perceive this region en bloc, such generalization must be limited as the transition and reform processes in each country follow their own paths and at their own pace.

There are many myths and stereotypes about this region, circulating particularly in the Western circles. Be they focused on the complex history of the region or on the past conflicts, the time has come for all states of the region to direct their visions and channel their endeavors towards the future. A strong impetus to Croatian aspirations was given during this year at the regional Conference organized jointly by Croatia and Slovenia at Brdo near Kranj, at a high level conference under the auspices of the EU in Sarajevo and at the Croatia Summit in Dubrovnik. On all of these occasions, a strong message was sent that the Croatian efforts and the hard work in completing the necessary reforms will be recognized and that the achievements will be honoured. Still, having in mind the enlargement fatigue, political elites must maintain the momentum for further integration processes, especially in the case of Bosnia and Herzegovina. From a standpoint of long-term security architecture of this flank of Europe, it is beyond doubt that Bosnia and Herzegovina will be at the epicentre of Western concerns, at least regarding its EU membership status. Euro-Atlantic processes are continuing at their respective paces in all of the countries of the region, and yet, Bosnia and Herzegovina has to embark on a reform of its internal structure and reach a new level of functionality of its administration. The key to a more stable, democratic and prosperous Bosnia and Herzegovina lies in the equal position of all three constitutive peoples at all levels of government and especially in the decision making process. This is of vital interest for Croats in Bosnia and Herzegovina, especially since they are the smallest in number and, as such, the most vulnerable of the three peoples. It is a standpoint Croatia will continue to advocate. At the same time, the Croatian government will strongly continue to support all reforms in Bosnia and Herzegovina aimed at ensuring a more functional state with a clear perspective of NATO and EU membership. Croatia appreciates the engagement of the EU and the United

States in facilitating an agreement on the necessary constitutional changes, and is particularly glad that a consensus among NATO member states has been reached for Bosnia and Herzegovina's Membership Action Plan, which Croatia had been continuously advocating. Understanding the internal dynamics of Bosnia and Herzegovina, Croatia is aware of the security implications of its stability or instability for the whole of South East Europe and hence, for the whole continent as well, which is also a geopolitical reality. Bosnia and Herzegovina must not lag behind the rest of the region, for its own sake and for the sake of the security and stability of the whole Europe. This is of course – first and foremost – the responsibility of the political leaders of Bosnia and Herzegovina. They need to demonstrate the resoluteness necessary to reach compromises. Now, as the elections are approaching, it will become even more obvious than before which political forces really support integration into the EU and closer cooperation with NATO, and which do not, hopefully leading to the acceleration of necessary internal reforms.

CROATIA AND THE REGION

When discussing the common goal of all the countries in the region - Euro-Atlantic integration - it must be acknowledged that Croatia, being in the final phase of its EU accession negotiations, can serve as a positive example to its neighbours on their European journey. The significance of its achievements goes beyond the borders of Croatia - it is a clear message to all the countries that are treading on the same path. Owing to its history and geostrategic position, Croatia acts as a bridge to SEE and, as such presents, an added value to both NATO and the EU. This added value derives from the experience gained in the accession processes, as well as from its insight into the specificities of the region. The synergy effect of the reforms induced by integration processes is why Croatia remains a strong proponent of the EU's enlargement process and NATO's Open Door Policy as an important component of its New Strategic Concept. Croatia is determined to assist the countries of the SEE on that path, knowing that their advancement will be reflected in the stability and progress of the region as a whole. In line with that, Croatia shares its knowledge and experience gained during the negotiation process. A good example of such an approach is presenting its neighbours in the region with the Croatian translations of the *acquis communautaire*. Nevertheless, it is necessary to separate the accession negotiations from unresolved bilateral issues. It is Croatian strong belief that the strengthening of good neighbourly relations is crucial for the process of solving outstanding disputes. Croatia and Slovenia proved precisely that, when we reached an agreement to solve the long-standing border dispute via international arbitration. From its own experience, Croatia has often reiterated that it will not use bilateral issues to block the countries in Southeast Europe in their EU accession process. Instead, it will continue to encourage and assist them with its experience.

OPPORTUNITIES FOR THE REGION

We have all been witnesses of a political evolution of the entire region – from bloody conflict to cooperation. Today, new opportunities for investment and trade emerge continuously among the countries of the region. It is very encouraging that regional ties are strengthening, especially in the areas of trade, energy and transport, where regional cooperation is the most substantial. As an example, in July the railway companies of Croatia, Serbia and Slovenia concluded the official agreement setting up a joint company, based in the Slovenian capital, which will be set into operation in October this year. The goal is to cut transportation time for cargo shipped from Ljubljana to Istanbul to 35 hours maximum, via Corridor X. Even though the global crisis inevitably had serious negative impacts on Southeast Europe, this market is emerging as one of the most dynamic ones in the near future. Although the enlargement fatigue is not an issue in the case of Croatia – being without any doubt the 28th Member State of the EU – such atmosphere is still evident within the Union, and now even more due to the global financial crisis, Eurozone issues, etc. Today, when the entire region is surrounded by the EU member states, the long-term stability of Europe is only possible with SEE included in the Euro-Atlantic community. Following the good practices established in previous years, this new dynamics highlights the need to further develop our regional cooperation. And it was precisely this approach that lies behind the Conference in Brdo near Kranj – a successful joint project of Croatia and Slovenia, resulting in the Brdo process which is now being translated into concrete initiatives. Croatia is certainly building comprehensive relations with the region as a whole by enhancing cooperation in all respective fields which, in the end, is beneficial not only to the Republic of Croatia, but also to the stability of the Euro-Atlantic community. Croatia will continue to provide strong support to already existing and newly established regional initiatives, particularly to the Regional Cooperation Council and its efforts aimed at implementing regional infrastructure projects in transport, energy and water management. The Regional Cooperation Council has proven itself as a true guardian of the principle of regional ownership in promoting the projects that originated in the region and in facilitating their implementation.

CROATIA TODAY

Everything that Croatia does, whether as a NATO member or EU member-to-be, is interwoven with the responsibility deriving from its leading role in South East Europe. The power of change induced by integration processes is best reflected in the example of the Republic of Croatia. This year Croatia has celebrated its first anniversary of NATO membership and entered the final phase of the negotiations with the EU. At the same time, the country remains committed to its role as a factor of stability in South East Europe. Among fourteen UN, NATO and EU missions the Republic of Croatia is taking part in, the ISAF mission in Afghanistan is beyond doubt its largest contribution to world security. By participating in such operations – be it in its immediate neighborhood or in countries far away from Europe – Croatia

prevents security threats from entering its continent and its own country. Lessons learned from the period when Croatia itself was host to peace-keeping missions, positive as well as negative, are today built into training programs for Croatian troops.

Croatia has been the subject of the most rigorous EU accession negotiations so far, and from where it stands today, it is clear that it has demonstrated its readiness and capability to deal with all the requirements stemming from the negotiation process. The far-reaching reforms, even as they might be a necessary precondition for entering the EU, are conducted primarily for Croatia's own sake – for the sake of its citizens, for the sake of their better future in the community of European states and peoples. After this long and demanding process, the invested efforts give very concrete results which are recognized both by European partners and allies and friends in the United States of America. Building on everything Croatia has achieved so far and encouraged by the wide support, the Republic of Croatia is determined to finish the technical part of its negotiations by the end of 2010 and attain its final goal in 2012 – enter the EU fully prepared to be a constructive and active member of the European family, as it already is in NATO.

REGION

Croatia joined NATO the same day as its trusted partner and friend Albania did. Albania was another success story of NATO enlargement in the first decade of the 21st century, promoting itself as one of the cornerstones of stability in South East Europe. Macedonia is soon to follow; the reforms Macedonia has successfully implemented and its exceptional dedication to the operations and missions of the Alliance clearly demonstrate that Macedonian membership is well founded and well deserved. Recent developments in the negotiations between Macedonia and Greece are certainly a positive indicator that a mutually acceptable solution regarding the name issue might soon be reached. In 2008, two new members entered the US-Adriatic Charter, making another important step in the right direction – building permanent security and stability in the region. The Charter welcomed Bosnia and Herzegovina and Montenegro, as they committed themselves to further enhancing the implementation of their overall democratic, institutional and defense reforms. Roughly more than a year after the Charter expanded, in December last year Montenegro entered the Membership Action Plan. This shifted its Euro-Atlantic efforts and reforms into a higher gear on its move towards NATO membership. This is confirmed by the fact that Montenegrin first Annual National Program is in an advanced stage of preparation. On the same track, Croatia is particularly glad that Bosnia and Herzegovina was invited in Tallin, in April this year to join the Membership Action Plan. However, another neuralgic spot crucial for the long-term stability of South East Europe is Kosovo. Today all of the countries – except Kosovo – have signed a Stabilization and Association Agreement with the EU. In this respect, Croatia is closely monitoring the situation on ground and plans to continue its active engagement in the multilateral framework. The continuation of successful

joint efforts within KFOR and EULEX leads to a democratic, multi-ethnic and secure Kosovo. Croatia definitely sees the future of Kosovo as a full-fledged member state of the European Union and among its allies in NATO.

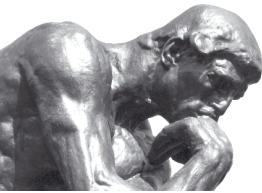
Nevertheless, much remains to be done, particularly in strengthening the rule of law and in ensuring the socioeconomic well-being of all people in Kosovo, regardless of their ethnic background. Croatian government is convinced that all bilateral issues should be solved in the spirit of partnership and good neighbourly relations, based on international law. And regardless of their nature, no open issue should be used to prevent the progress of any country of the region on the path to membership in the EU and NATO. With regard to Serbia, Croatia fully supports its activities on their European path, as well as within the Partnership for Peace and the Euro-Atlantic Partnership Council, welcoming all their efforts in the Stabilization and Association Process and their commitment to reach the EU family. We also believe that NATO should stand ready to further develop an ambitious and substantive relationship with Serbia, making full use of its PfP membership. Croatia recognizes its responsibility in assisting Serbia; in this context it is worth mentioning that recently an agreement has been signed between the Ministries of Defense of the two countries.

Croatian government is aware that even the smallest of steps aimed at further democratic, economic and social developments of each country demands difficult but necessary decisions. However, each such step presents a piece of the mosaic, the outlines of which are already emerging. Croatia stands ready to continue transferring its experience and supporting the countries of the region, striving towards our common goal – Euro-Atlantic integrations.

РЕЗИМЕ

Постојат многу митови и стереотипи за овој регион, кои циркулираат особено во западните кругови, фокусирани на комплексната историја на регионот или на конфликтите од минатото; дојде времето сите држави од регионот да ги насочат своите визии и да ги канализираат своите напори кон иднината.

По бурните турбуленции и насиљството на почетокот на деведесеттите, Југоисточна Европа имаше две опции – да зачекори на патот кон ЕУ и НАТО или да остане изолирана. Во регионот, на проширувањето на Европската Унија и НАТО беше гледано како на придобивка во спроведувањето на демократските и економските реформи и воведување на демократските принципи и вредности.

► **REGIONAL ANTI-CORRUPTION INITIATIVE (RAI)**

---

author: Vesna Ratković

The Regional Anti-Corruption Initiative (RAI) is one of the initiatives under the Regional Cooperation Council (RCC, formerly known as the Stability Pact) and represents a concrete and visible evidence of the continuation of a harmonized and coordinated fight against corruption in the region of South East Europe.

Since its establishment in 2000 in Sarajevo, this initiative has served as a regional process that offers the member-states, the local and the international organizations a general framework for coordination and optimization of their efforts to suppress corruption. The Stability Pact has had a significant role in the stabilization and democratization process in the Balkans within which the RAI represents an intergovernmental mechanism directed towards corruption-related issues as one of the most serious threats to recovery and economic and social development of the overall region.

Another important step in the work of the Initiative was made in 2003 when the RAI member countries agreed to set up a RAI Secretariat in Sarajevo with the idea to promote more strongly the regional ownership of the initiative and strengthen regional capacities to combat corruption in South East Europe.

The adoption of the Memorandum of Understanding by the RAI member states in Zagreb in 2007 has further strengthened the accent on the regional activities. By signing the memorandum the signatory countries have ensured the financial sustainability of the RAI Secretariat in Sarajevo by providing annual contributions (\$ 24,000 per year). At the same time, it was decided that for the first time the presidency of RAI shall be performed by a representative of the member states from the region, that is, that

this role should be entrusted to myself as the representative of Montenegro. These are important steps that lead towards full regional leadership and management with the Anti-Corruption Initiative, as the member states have committed themselves to contribute to it by providing expert and technical assistance, as well as by securing the financial sustainability of RAI. During the first years of RAI's existence, the U.S government has provided strong support to the strengthening of the capacity of RAI, and the financial support from USAID enabled the development of the capacities of the RAI Secretariat.

Nine member countries of South East Europe joined this regional initiative - Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Macedonia, Moldova, Montenegro, Romania and Serbia. For the past ten years the RAI member countries have achieved important results in combating corruption. Numerous goals related to strengthening of the national legislation and promotion of the rule of law through the adoption and implementation of international instruments to combat corruption were achieved. Through the continuous exchange of best practices in fighting against high corruption in the SEE countries regional and national anti-corruption programs have been developed and implemented in order to raise the public awareness about corruption. The objectives of the Initiative are contained in the Work Plan of the Initiative that is developed and approved every two years.

In the ten-year period the member states have undertaken complex reforms of their institutional and legislative frameworks with the objective to reduce the levels of corruption and ensure success of their policies. In this regard, the National Anti-Corruption Strategies have been adopted together with the Action Plans, thus indicating the political commitment to solving the problem of corruption. Also, the legal framework has largely been brought in compliance with the European standards of the international organizations, and a number of sensitive areas, such as conflicts of interest, registration of property, free access to information, transparency in the financing of political parties, public procurement, money laundering, etc. In addition, specialized bodies to combat corruption have been established in all member states or are in the process of establishment, that is, they have been strengthened and reorganized in this context. Bulgaria and Romania are members of the European Union but continue to be members of RAI, and other countries in the region are expecting special contribution from them, particularly in terms of pointing out how to avoid the negative experiences that these countries have had during and immediately after their integration into the EU.

In addition, RAI supports the process of establishment of a network of practitioners in various anti-corruption areas, providing national experts the opportunity to meet, discuss the issues, exchange ideas and talk about the success of their work. The most recent example is the Network of Specialists on Integrity that was established in May this year in Tirana. The RAI Secretariat has for a long time supported the communication between young judges and prosecutors, the holders of the future of the fight against corruption; this has been achieved by organizing the annual Summer School for Young Judges and Prosecutors from South East Europe (held in

the past years in Romania, Montenegro, Macedonia, and this year in Albania). The fact that RAI is the central regional anti-corruption body can also be seen from the official RAI website (www.rai-see.org) where all relevant anti-corruption documents, regulations, projects, conducted research and reports from all nine members of this Initiative, including the activities of the Secretariat, can be found in all national languages as well as in English.

A conference was organized in May this year in Bucharest to mark the 10th anniversary of RAI, where the results of its ten-years long activity were presented, as well as the common challenges in combating corruption, especially corruption at the highest level. On that occasion, the specific areas of special importance for the anti-corruption activities, such as, justice, health, police, etc., were pointed out. The conference in Bucharest included presentation and analysis of the results of the regional study on the integrity and resistance to corruption of the judicial systems in the countries of South East Europe that included three target groups: judges, prosecutors and law enforcement officers. This regional study was commissioned by RAI and performed by Transparency International, Romania. The results from the study show that there is a need to further improve the national and regional law enforcement capacities, as well as coordination in the prevention and suppression of high-level corruption in the countries of South East Europe in such a way that the existing national mechanisms are strengthened, made more efficient and harmonized with the international and European standards and best practices.

Despite RAI's achievements in the previous decade, there are still some problems that persist as an obligation and a challenge, and need to be resolved at national and regional levels as soon as possible. This includes, above all, a complete reform of the judiciary and the public administration, improvement of the citizens' perception of the level of corruption in the public sector and the business community, improvement of the prevention activities, education and raising of public awareness about the harmful effects of corruption and on the mechanisms to report corruption, a sufficient number of adequately paid professional and experienced personnel in anti-corruption structures, elimination of attitudes that underestimate the potentials of the anti-corruption preventive activities and belief in repression as the only effective solution.

Due to everything mentioned above, RAI will continue to play an important role in addressing anti-corruption issues and in the further improvement of the overall anti-corruption policies in the region. The challenges for the work of this Initiative in the upcoming period will relate particularly to the effective implementation of anti-corruption laws and to better coordination and further strengthening of regional cooperation. RAI will, in close cooperation with all partners in this area, as part of the RCC, continue to improve the regional framework for cooperation between the countries of South East Europe in fighting corruption.

Nevertheless, these weaknesses encourage new activities: in close cooperation with all partners in this field, RAI and the Secretariat in Sarajevo will continue, as much as it will be needed, to maintain the regional framework for cooperation between

the countries of South East Europe in fighting corruption as a precondition for achieving their overall objective of European and Euro-Atlantic integration.

It is important to emphasize that RAI is growing, changing, taking on new roles, assuming new responsibilities, and building its capacities to respond. At this time, RAI has surpassed the idea behind its establishment because it has developed itself not only as a simple network or a platform, but as a separate system with a distinctive identity, built jointly and unanimously by the RAI members and within the RCC. At the meeting of the Leadership Group planned for October this year in Romania, it will discuss the priorities of the member states in its future work, as well as the degree of realization of the activities foreseen in the Work Plan for the period 2010-2011.

I would like to emphasize that Montenegro has had the honour of presiding over RAI for the past three years, and that the Directorate for the Anti-Corruption Initiative, as well as the numerous other public bodies, are actively involved in the efforts to achieve the objectives set by RAI through participating in the work, exchanging experiences and the active chairmanship of the Director of the Anticorruption Initiative.

Finally, I would like to emphasize that the regional dimension of the effective cooperation remains of high significance for the successful resolution of the regional problems related to corruption, to other forms of criminality, as well as to the quality intergovernmental technical cooperation and assistance. In this regard, RAI will continue to support and encourage the cooperation between the member countries through consistent monitoring of the promotion and implementation of anti-corruption documents and influencing the creation of regional policies in order to effectively combat corruption. In the upcoming period, the RAI member states will deal with the current and future challenges using the best practices and experiences, as well as the available mechanisms to fully harmonize their national legislations with the international standards in the fight against corruption.

РЕЗИМЕ

Покрај постигнатите резултати на Регионалната антикорупциска иницијатива (РАИ), некои проблеми и понатаму претставуваат обврска и предизвик на кои треба да се работи во најскоро време, како на регионален така и на национален план. Пред сè, ова се однесува на: целосна реформа на правосудството и јавната администрација; подобрување на перцепцијата на граѓаните во поглед на нивото на корупцијата во јавниот сектор и бизнис заедницата; унапредување на активностите за превенција, едукација и подигање на јавната свест за штетноста на корупцијата и механизите за нејзино пријавување; адекватен број стручни и искусни кадри во антикорупциските структури кои ќе бидат адекватно платени; елиминација на ставовите кои ја потценуваат можноста од антикорупциско превентивно делување и веруваат во репресија како единствено ефикасно решение.

► REGIONAL POLITICAL COOPERATION IN THE WESTERN BALKANS: A VEHICLE OF THE COMMON GOAL

---

author: **Hido Biščević**

A cumbersome socio-economic situation, as well as the political challenges befallen upon the region, at first sight perhaps dissuaded the euphoric expectations about progressive advancement through key reforms that are vital for European and Euro-Atlantic integration as well as for the region's own socio-economic and political sake. Although still persistent, the countries managed to overcome the pernicious consequences of a stalemate by attempting to move forward and mostly successfully on the European and Euro-Atlantic path. The form and character of this advancement certainly varied given the different stages of cooperation that countries are having with the EU.

Pursuing reforms as a stepping-stone to consolidate peace and stability in the region and firmly advance towards the path of integration are certainly indispensable, but not more than the mere desire to do so. Accompanied by an overtly cooperative political behavioural pattern, the desire to move forward is perhaps the hallmark that amplified the importance of regional cooperation for the countries of the region. A continuous accountability of the countries to this process is inherent for achieving a prosperous and stable region in which relations are guided by the principle of good neighbourly relations – this being a pertinent stepping-stone towards European and Euro-Atlantic integration.

However, the progress is still somewhat overshadowed by several outstanding issues that need to be addressed in order to avoid

stagnation in parts of the region, unnecessary delays that might hinder the European and Euro-Atlantic advancement of the region or create a prolonged and unwanted strategic vacuum in this part of Europe.

From the perspective of the Regional Cooperation Council (RCC), this by now being a well-profiled platform for cooperation among its members from the region based on the principle of all-inclusiveness, the region exhibits a growing evidence of a deep understanding about the fruits that can be collected if seizing the opportunity promptly. Embracing durable stability, security and common European values of dialogue, tolerance and mutual respect are recognized as significant in order to avoid conundrums on the path to European and Euro-Atlantic integration.

Having said this, an undisputed fact regarding the aforementioned endeavour is that it requires mutual commitment on behalf of the EU and candidate and potential candidate countries. The European perspective is unquestionably not a chimera as it was recurrently emphasised on a myriad of occasions such as the Sarajevo EU – Western Balkans high-level meeting that provided a tangible positive augury to the process. When it comes to the countries from the region, the momentum that captures a reinvigorated energy in resolving the remaining issues and creating an environment of durable stability and genuine cooperation needs to be maintained.

Indicative of such a momentum are the developments that countries managed to attain, particularly important in surmounting the complexities of the past. The liberalization of the EU visa regime for the citizens of Montenegro, Serbia, FYROM/Macedonia represents a significant achievement. Albania and Bosnia and Herzegovina are expected to follow soon, complying with the required conditions. In addition, several countries of the region received recognition in meeting EU accession criteria through their advancement on the path towards EU membership. The completion of the negotiations with the EU by Croatia will certainly have a positive impact on other candidates and potential candidates from the region. Their mutual support and concrete assistance through enhanced cooperation on the EU path reflects not only the political requirements of the accession process itself, but also a strong and genuine recognition that regional cooperation based on European values is a prerequisite for a lasting stabilization of the region and advancement of each individual country's interests and aspirations.

The significance of maintaining this momentum is also related to overcoming the remaining challenges in the region. The issue of overcoming the current institutional stalemate in Bosnia and Herzegovina, the need to alleviate the differences over the status of Kosovo through a pragmatic and flexible dialogue and, last but not least, the need to resolve the long-standing dispute over the name issue between Greece and FYROM/Macedonia – this three main strategic issues belong to the category of complexities whose resolution is to be achieved. Needless to say, by addressing and resolving these capital challenges, the leaders in the region will testify to their ability to respond to the historical responsibility to move their countries forward and relate to the expectations of their citizens. This endeavour is certainly one that cultivates the ability to work together in solving common problems and builds on

the maturity and ability to function well within a larger European and Euro-Atlantic framework.

In its continuous efforts, the Regional Cooperation Council is seeking to fortify the dialogue between its members through sectorial cooperation and an all-engaging political dialogue. The cooperative spirit floating in the region on a new wind of rapprochement, the progress achieved and, moreover, the resolve to reinvigorate the Euro-Atlantic energy in the region is perhaps reflective of the success marked up till now.

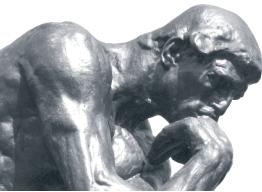
A tangible outcome is there, almost within reach. An increased awareness among its members from South East Europe that addressing the remaining issues in a timely and pragmatic manner is of paramount importance not only for sustaining the positive climate stemming from regional cooperation, but also for easing the relations in the region to the benefit for the common goal of having a prosperous, stable and developed region firmly stepping on the path towards European and Euro-Atlantic integration.

РЕЗИМЕ

Од аспект на Советот за регионална соработка (CPC), којшто досега се покажа како добро конструирана платформа за соработка меѓу членовите од регионот, базирана на принципот на сеопфатност, забележливо е дека регионот покажа длабока свест за придобивките кои ги нуди оваа можност, гарантирајќи долготрајна стабилност, безбедност и европски вредности на заеднички дијалог, меѓусебна толеранција и почит како основни/најрелевантни принципи за надминување на препреките на патот кон европската и евроатлантската интеграција.

Оттука, за остварување на горенаведените стремежи неопходни се меѓусебни заложби од страна на ЕУ и земите-кандидати, како и од страна на потенцијалните земји-кандидати. Европските перспективи несомнено не претставуваат химера како што беше нагласено во повеќе прилики, како, на пример, средбата помеѓу високи претставници на ЕУ и Западен Балкан во Сараево, која обезбеди/испорача значителни/видливи позитивни сигнали кон процесот. Кога станува збор за земите од регионот, потребно е одржување на динамиката/енергијата во решавањето на преостанатите прашања и создавање на континуирано стабилна средина и отворена соработка.

► РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА – РЕГИОНАЛНАТА СОРАБОТКА ОД АСПЕКТ НА ДИПЛОМАТСКИТЕ И ЕКОНОМСКИТЕ ОДНОСИ

автор: Христина Рунчева

Регионалната соработка се наметна како еден од најсериозните предизвици за земјите од Западен Балкан. Процесот на регионална соработка подеднакво ги обединува земјите членки на Европската Унија, кандидатите, но и потенцијалните кандидати кои се вклучени во заеднички политички процес од кој може да остварат заеднички придобивки. Регионалната соработка е значајна компонента и еден од условите за заедничка натамошна европско-атлантска перспектива на земјите од Регионот. Како еден од суштинските елементи на процесот на стабилизација и асоцијација, напредокот во регионалната соработка се оценува во годишните извештаи на Европската комисија. Заради тоа, претставува и заедничка одредница, но и заеднички интерес на земјите-кандидати и на потенцијални кандидати да се унапредува иjakne на долг рок. Регионалната соработка е предуслов кој обезбедува стабилност, ефикасна економска размена, но и остварување на серија надворешнополитички цели и приоритети на земјите.

Анализирајќи ја регионалната соработка на земјите од Западен Балкан со Република Македонија уочливи се бројни иницијативи кои се свртени во насока на подобрување на взајемната

соработка. Но отворените прашања со дел од земјите во регионот знаат да се наметнат како своевидна пречка за натамошната европска интеграција на Република Македонија. Се поставува дилемата дали отворените билатерални прашања може да се надминат со јакнење на дипломатските односи или тоа е остварливо преку интензивирање на економските односи и зголемена трговска размена?

Евидентен е постоечкиот дисбаланс на нивото на дипломатски односи во споредба со нивото на економска соработка помеѓу Република Македонија и земјите од Регионот. Конкретен пример е соработката со јужниот сосед, со кого билатералните односи ги карактеризира исклучителна сложеност заради проблемот што Република Грција го има со признавањето и употребата на уставното име на нашата земја. Имено, Република Грција е значаен трговски партнери на Република Македонија, трговските односи бележат позитивен развоен тренд во континуитет и се одлична основа за унапредување на сèкупните стопански односи. Грција е на третото место на земји со кои нашата земја има најголем обем на трговска размена. Во постојан пораст е бројот на мешовити македонско-грчки претпријатија во областа на трговијата и производството, а од почетокот на наредната година целосно ќе биде либерализиран и увозот на индустриски производи од Република Грција, односно ќе се одвива без царина. Позитивните економски индикатори се во дисбаланс со дипломатските односи меѓу двете земји. Прашањето за името продолжува да влијае на односите меѓу двете земји. Република Македонија е вклучена во разговорите за името кои се одржуваат под покровителство на Обединетите нации, но останатите официјални политички контакти помеѓу претставници на двете земји се реткост и покрај бројните иницијативи за официјални посети и средби и изразената волја од македонска страна за зајакната парламентарна дипломатија. Интензивираните средби помеѓу шефовите на македонската и грчката Влада станаа дел од начините на кои се прават напори да се изнајде заедничко прифатливо решение за името, но апсурдноста на барањата на Грција за едно толку суштинско прашање, за постоењето на македонскиот народ и зачувување на неговото достоинство, го отежнува процесот на изнаоѓање излез од овој политички проблем кој се наметна како услов на натамошна интеграција на Република Македонија. Ова претставува своевиден преседан, имајќи го предвид фактот дека членството во Европската Унија е условено со исполнување на стандардизираните критериуми од Копенхаген кои се валидни за сите земји кандидати и потенцијални кандидати за Унијата. Близките економски врски меѓу Македонија и Грција од аспект на инвестиции, трговија и туризам сепак се недоволен фактор да ги подобрят дипломатските односи и да придонесат за затворање на суштинското отворено прашање за името на Република Македонија. Напротив, постоењето на ирационалниот и наметнат спор за името од страна на Грција влијае на намалување на успешната економска соработка со јужниот сосед.

Анализирајќи ја меѓувисноста на економските и дипломатските односи со нашиот источен сосед, Република Бугарија, уочливи се сестрана соработка и добри дипломатски односи, но со разлики во однос на одредени прашања за кои е неопходен дијалог помеѓу властите на двете земји, со цел да се надминат. Република Бугарија е докажан трговски партнери на нашата земја, која се наоѓа меѓу првите десет на листата на земји со кои Република Македонија има значаен обем на трговска размена. Охрабрува фактот што е забележлив пораст на трговската размена во периодот 2006-2008 година, но со постојан дефицит на македонска страна. Светската економска криза значително влијаеше на намалување на трговската размена со нашата земја, но она што е уочливо на долг рок е ниското ниво на странски директни инвестиции кои се слеваат во Република Македонија од нашиот источен сосед. Неопходно е во иднина ова да прерасне во еден од приоритетите за привлекување инвеститори и креирање добра клима за создавање нови развојни капацитети. Клучни за билатералната соработка се заедничките проекти, како што е Коридорот 8, особено во делот на дозавршување со изградба на железничката пруга Куманово – Деве Баир, за што е неопходно да се интензивира овој процес. Во делот на дипломатските односи, Република Бугарија како членка на Европската Унија, континуирано дава декларирана поддршка за европска и евро-атлантска интеграција на Република Македонија, за што официјални лица на двете држави потпишаа и Меморандум за поддршка од страна на Р. Бугарија која е веќе член на НАТО и ЕУ. Она што во моментот е потребно за Република Македонија, е низ редовна експертска соработка да се разменат искуства со Република Бугарија во делот на пристапниот процес во Европската Унија. ЕУ е иницијатор и поддржувач на регионалните иницијативи на своите земји членки и нуди инструменти за финансиска помош за унапредување на прекуграничиот регион и соработка меѓу институциите на јавниот и приватниот сектор. Иницијативи од овој вид се веќе отпочнати, како што е соседската програма за дваесет и една општина од Источна Македонија, но неопходно е да се иницираат што повеќе проекти од овој вид со кои ќе се јакне економската соработка, но истовремено ќе се зацврстуваат и пријателските врски помеѓу жителите од пограничните подрачја на двете земји. Сепак, добрата економска клима, која во иднина треба да се развива со иницијативи од двете страни, неопходно е да биде поддржана со внимателни политички изјави. Клучот за успешна соработка на двете земји лежи во тоа како да се промовираат историските, јазичните, културните и обичајните особености кои нè спојуваат, без притоа да се проблематизира или негира постоењето на македонската држава, јазикот, културата и идентитетот, вклучително и признавањето на македонското малцинство кое живее на територијата на Р. Бугарија. Во овој момент кога историските остатоци од минатото ќе бидат заборавени, а заеднички ќе се насочиме кон европската иднина, регионалниот напредок ќе биде неизбежен.

Новоформираниот северен сосед, Р. Косово, официјално беше признат од Република Македонија на 9 октомври 2009 година. За помалку од една година официјално се воспоставени дипломатски односи, забележлив е значаен

напредок во развојот на интензивен политички дијалог и интензивна трговска размена. Со минатогодишната демаркација на границата со Косово, Република Македонија го затвори прашањето за одбележување на државните граници со сите свои соседи, што претставува своевиден придонес кон стабилноста, соработката и безбедноста на регионот. Тенденцијата на Република Македонија беше да понуди серија мерки и активен придонес во процесот на децентрализација, меѓуетнички односи, стручна помош за различни области на барање на Р. Косово, со што ќе се придонесе кон тековните демократски процеси во земјата. Нашата земја изразува поддршка кон интегративните процеси на Р. Косово во ЕУ и пројавува подготвеност да го пренесе своето искуство во пристапните односи со Унијата и исполнетите обврски од патоказот за визна либерализација на нашата земја. Политичката поддршка се развива и пресликува во билатералната трговска соработка, која бележи постојан пораст. Р. Косово е значаен трговски партнери на Р. Македонија, пред сè заради близината на пазарот, конкурентноста на производите и нивните цени. Постои можност за зголемување на извозот на македонски производи на косовскиот пазар, но во најкраток рок треба да се засилат дипломатските активности во насока на поставување правна рамка за ослободување од двојно оданочување и заштита на инвестиции, соработка на стопанските комори од двете земји со цел обезбедување организиран пласман на македонските производи и присуство на нашите фирми на косовскиот пазар. Овој позитивен пример на баланс на дипломатски и економски врски е охрабрувачки, со тенденција позитивната соработка да се рефлектира и во областа на правдата, внатрешните работи и безбедноста, како и образоването и здравството како клучни сегменти кои треба да се зајакнат заради непосредната географска близина и заедничката граница.

Взајемното пријателство, почитувањето, поддршката и соработката во повеќе области се карактеристики кои се добредојдени во процесот на регионална соработка помеѓу секоја земја, особено ако постои интерес за нивно интензивирање и продлабочување. Но ова се особености со кои се одликуваат односите на Р. Македонија со Р. Хрватска и Р. Словенија. Постои интензивна билатерална комуникација со секоја од нив, реализирани се серии средби со високи претставници на државно, парламентарно и политичко ниво.

Заедничката нишка на регионална соработка со Р. Хрватска е базирана на постоечките стратешки приоритети поврзани со процесот на европска и европската интеграција, што е заеднички интерес на двете земји. Р. Хрватска стана член на Алијансата, но ја продолжи поддршката за членство на нашата земја, која ги исполни сите критериуми за членство во НАТО, сметајќи дека стабилноста и безбедноста на регионот се највисок приоритет заради кој треба да бидат надминати. Драгоценото е искуството на Р. Хрватска во насока на помош при претпристаните преговори за влез во Унијата кои Р. Македонија ќе треба во иднина да ги ползува. Но, ако се земе предвид фактот дека политичките односи се остварени на мошне висок степен и економските односи

се во постојан развој, сепак остануваат многу нереализирани иницијативи за зголемена трговска размена. Во овој случај, се наметнува потребата од користење на дипломатските односи како алатка за интензивирање на економската соработка.

Соработката со Р. Словенија, како земја членка на ЕУ и докажан пријател и поддржувач на Р. Македонија, се одвива во рамките на долгогодишна конструктивна соработка и политички дијалог во насока на поддршка на нашата земја за европска и евро-атлантска интеграција. Дипломатските односи на Р. Словенија со нашата земја ги карактеризираат чести посети на сите нивоа, развиена парламентарна дипломатија, поддршка и застапување на интересите на Р. Македонија во ЕУ и НАТО структурите. Но високото ниво на политичка соработка и во овој случај не соодветствува со нивото на трговска размена. Р. Словенија беше исклучително тешко погодена од светската економска криза, а тоа се одрази врз надворешната трговска размена и влијаеше за сè понагласен трговски дефицит со Р. Македонија. За да се достигне нивото на политичка соработка во делот на економските односи потребно е што посекоро да се надмине трговскиот дефицит и да се остварат повисоки форми на соработка, како што се трансфер на технологија, здружување и заеднички настап на трети пазари. Волјата за продлабочена економска соработка постои и треба во наредниот период да прерасне во привлекување на нови инвеститори со производни или продажни капацитети во Р. Македонија, покрај постоечките чиј број не е занемарувачки.

Словенија и Хрватска се модел кој треба да послужи за пример на регионална соработка и взајемна поддршка во надминувањето на билатералниот спор околу морската и копнената граница. Овој пример на договорање меѓу земја-членка и земја-кандидат за паралелно движење напред во духот на европските интереси, соработка и доброседство може да се примени и како модел за разрешување на отворените билатерални прашања на Балканот, во функција на јакнење на мирот и стабилноста во Европа.

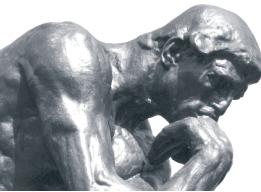
Овој вид позитивни примери за надминување на отворените прашања треба да бидат императив на земјите од Регионот, од нашето блиско и подалечно соседство. Развојот на секоја од нив е индивидуален, честопати нерамномерен на патот кон приклучувањето кон големите семјества – Европската Унија и НАТО алијансата. Некои од нив се веќе дел, други се кандидати кои ги исполниле условите или се на пат да го сторат тоа, а некои од нив се на самиот почеток од овие процеси. Но она што е заедничко за сите нив е потребата од економски развој, зајакната трговска размена, стабилност и безбедност во регионот и што посекора разрешница на отворените прашања, онаму каде што постојат. Но кога станува збор за земји кои се дел од еден заеднички регион и кои ги поврзуваат длабоки заеднички историски, културни и јазични особености, тогаш најчесто е отворена можноста која се претвора во опасност, а тоа е да се употреби историјата за да ги оддалечи од заедничката европска иднина. Клучот на успешната регионална соработка лежи во надминување

на минатото и заедничка работа на европска иднина, не заради тоа што регионалната соработка е една од одредниците за приближување до европското семејство, туку заради тоа што е услов за подобар живот на граѓаните.

ABSTRACT

Regional cooperation is one of the most serious challenges for the Western Balkan countries. The process of regional cooperation includes EU member states, candidate countries and potential candidates that can achieve mutual benefits. Regional cooperation has become a significant component and one of the benchmarks for the common Euro-Atlantic perspective of the countries from the region. It is one of the benchmarks that has been evaluated in the annual reports of the European Commission on the progress of the candidate countries. Regional cooperation is a precondition for providing stability, efficient trade cooperation and fulfillment of series of political aims and priorities of the countries.

There are many initiatives that contribute towards improved regional cooperation between the Balkan countries and the Republic of Macedonia. But still, there are many existing open bilateral issues in the Balkan region that have hindered the further integration of the countries in EU and NATO. The article presents the current level of developed diplomatic and economic relations among the Republic of Macedonia and countries from the region (Bulgaria, Croatia, Greece, Kosovo and Slovenia) and the existing imbalance between the two types of relations.

► REGIONAL COOPERATION: A POLITICAL AND ECONOMIC NECESSITY

author: Besim Beqaj

At present there are eight countries queuing in the EU's waiting room¹; all but Turkey and Iceland are located in the Western Balkans. From afar, the Western Balkans may appear as a region divided by insurmountable political tensions, historical animosities, and impassable borders hampering business and trade. Close up, however, Croatia, Serbia, Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Macedonia and Albania are more similar than politicians and the public like to admit. Without wanting to delve into our common Byzantine, Habsburg and Ottoman past, all the countries, with the exception of Albania, were once part of Yugoslavia. To different degrees all citizens experienced economic dislocation, violent conflict and displacement. Today, we all share one common goal: European Union membership.

This means that one day officials from Sarajevo, Tirana or Prishtina will be sitting at the same table in Brussels to debate issues ranging from agricultural subsidies to transport policies and fiscal deficit rules. All the countries will be sending delegates to the European Parliament who will form groups and blocs along party and not ethnic lines. And our political battles will be over who should be EU President and EU Foreign Minister, instead of borders and state symbols.

Realizing our shared European perspective, however, is only possible provided the countries of the region increase and deepen their cooperation. Regional cooperation is not a choice, but a political and economic necessity. First of all, geography dictates that we must

¹ The eight countries include Turkey, Croatia, Iceland, Serbia, Kosovo, Macedonia, Bosnia and Herzegovina and Albania.

find common solutions for common problems, from energy policy to transport and trade. No matter what politicians may promise before the next elections, we will remain neighbours in one region. Secondly, the EU itself attaches great importance to cross-border and regional cooperation as part of the accession process preparing the countries of the region for EU membership.

With regard to Kosovo, the importance of regional cooperation was stated clearly by the European Commission in its study entitled *Kosovo: Fulfilling its European Perspective* published in October 2009:

'Regional cooperation is an essential element of EU policy for South-East Europe. Kosovo's regional cooperation is key for its European approximation agenda. Its continued participation and integration in regional cooperation initiatives is of commercial, economic and political importance'²

Recognizing the importance and mutual benefits of good neighbourly relations, the Government of Kosovo has been committed to strengthening regional cooperation since its election in 2007. The official government programme states it clearly:

'We want to strengthen regional integration with all our neighbours towards our joint aim of membership in the European Union'³

As Kosovo's first Minister for European Integration – the Ministry of European Integration has been formally established in April 2010 – translating the government's commitment to regional cooperation into concrete results is part of my responsibilities.

Kosovo today, already participates in numerous regional cooperation initiatives. These include the Regional Cooperation Council, the Central European Free Trade Agreement (CEFTA), the Energy Treaty Community (ETC), the European Common Aviation Area Agreement (ECAA), the South-East Europe Transport Observatory (SEETO), and the EU Charter for Small Enterprises. Kosovo also joined the Broadband Southeast Europe Initiative (bSEE), the Electronic Southeast Europe Initiative (eSEE), the Regional School for Public Administration (ReSPA), the Southeast European Cooperative Initiative (SECI), two regional environmental initiatives (RENA and ECENA) and the Investment Compact initiative.

On paper, Kosovo is thus part of most EU-inspired regional initiatives of economic and political significance. In practice, however, Kosovo faces numerous challenges and obstacles preventing it from participating and benefiting fully from existing regional cooperation initiatives. These include not being able to attend meetings hosted in countries that do not recognize Kosovo, as it happened in the case of the Regional Cooperation Council based in Sarajevo, to not being invited at all (or only as UNMIK) or not being recognized as a legitimate successor to UNMIK which, while acting on Kosovo's behalf, had signed many of the existing regional agreements. The political reality that some countries in the region and five EU member states

² *Kosovo: Fulfilling its European Perspective*, Communication from the European Commission to the European Parliament and the Council, October 2009, COM (2009) 5343.

³ *Program of the Government of the Republic of Kosovo, 2008-2011*, 2008, available at <http://www.rks-gov.net>

have not yet recognized Kosovo's independence creates obstacles that harm not only Kosovo but actually risk slowing down the EU integration process for the entire region.

Let me illustrate this point with one concrete example: CEFTA. In December 2006, Kosovo joined the Central European Free Trade Agreement (CEFTA) alongside with Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Macedonia, Moldova, Montenegro and Serbia. At the time, UNMIK was authorized by the Government of Kosovo to sign the CEFTA Agreement on Kosovo's behalf. CEFTA was established with the vision to create a regional market where trade in manufactured goods is fully liberalized, remaining non-tariff trade barriers are reduced, public procurement rules harmonized and economic mobility for a combined population of about 28 million people greatly enhanced. But CEFTA was also designed to serve as a 'training room' for EU applicants. By creating a unified regional economic space, firms in the region are being prepared for the competitive pressures of the EU's Single Market. By being required to converge towards EU standards, national administrations gain useful experience in regional cooperation and meeting the EU *acquis*.⁴ CEFTA was designed to be more than just a trade agreement; it has the potential to bring both economic and political benefits to the region.

Following Kosovo's declaration of independence in February 2008, politics unfortunately started to interfere with the realization of CEFTA's ambitious vision. Since December 2008, Serbia refuses to recognize the Kosovo Customs Stamp and subsequently blocks all exports and transit of goods originating in Kosovo. In 2009, goods originating from Kosovo valuing more than 3 million Euros were directly affected.⁵ Despite an official declaration by UNMIK, backed by the European Union, confirming that the Kosovo Customs Stamp is fully compatible with UNSC 1244, Serbia has been upholding its blockade of goods made in Kosovo. Bosnia and Herzegovina followed suit by not recognizing the 'Rules of Origins' from Kosovo and began levying full customs tariffs on all good originating from Kosovo. This clear breach of CEFTA by both Serbia and Bosnia Herzegovina has harmed regional trade, paralyzed progress in other areas foreseen by CEFTA and undermined trust in regional cooperation *per se*.

Finding a solution to break the current deadlock in CEFTA is not only a matter of urgency for the businesses and exporters most affected, it has also become a priority for the European Union itself. The same is true for the other regional initiatives; to realize their full potential, politics – and Kosovo's statehood in particular – should no longer be used by politicians as an excuse for not cooperating on issues that are of greatest importance to our citizens, such as increasing freedom of movement within the region, improving transport or telecommunications, preventing environmental disaster or enhancing the competitiveness of our businesses.

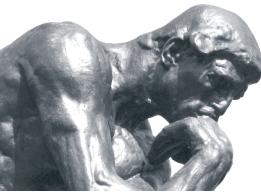
⁴ Enhancing Regional Trade Integration in Southeast Europe, World Bank Working Paper No 185, The World Bank, 2010.

⁵ According to official estimates provided by the Ministry of Trade and Industry, Government of Kosovo.

Failure to cooperate with our neighbours and the creation of new barriers – be they politically or economically motivated - works first and foremost against our own self-interest; it also contradicts the values that the EU itself stands for and that all the governments of the region publicly embrace. The idea behind 'unity in diversity' requires a different style of regional politics: one that seeks compromise and consensus and focuses on finding practical solutions to practical problems. This, in essence, is what regional political cooperation is all about. And this, above all, is what the Ministry of European Integration on behalf of the Government of Kosovo is working towards.

РЕЗИМЕ

Земјите од Западен Балкан не само што делат заедничко минато туку се стремат кон заедничка цел за иднината: членство во Европската Унија, станувајќи свесни за својата европска перспектива која е возможна само доколку земјите ја зголемат и продлабочат прекуграницната соработка и успеат да ги надминат традиционалните политички разлики. Регионалната соработка не претставува прашање на избор, туку на политичка и економска нужност. Моментално, политички мотивираните бариери продолжуваат да ги минираат постоечките иницијативи за меѓународна соработка, каква што е, на пример, ЦЕФТА, на штета на граѓаните и на европската перспектива на регионот. Време е да почнеме да работиме во полза на заедничката иднина на сите држави од Западен Балкан – како соседи и партнери во обединета Европа.

► **HOW TO STOP PRETENDING AND START COOPERATING**

THE IMPACT OF THE EUROPEAN UNION ON REGIONAL COOPERATION IN THE WESTERN BALKANS: THE FOCUS ON MIGRATION

—
author: Biljana Kotevska

INTRODUCTION

The fall of Communism brought about a wave of changes for the countries in Central East Europe (CEE) and in South East Europe (SEE). One of these changes was a new wave of regionalism in Europe characterized by increased inter-state regional activity, or the so-called new regionalism (Anastasakis and Bojčić-Dželilović, 2002, 1).

Unlike bilateral conditionality which was a guiding principle in the relations with the countries from the “ten plus two” enlargement round, when it came to the Western Balkans¹ (WB) Brussels placed a much stronger emphasis on regional cooperation (Bechev 2006, 31). Ever since, the European Union (EU) has been one of the promoters of regional cooperation, also using to this end one of its most powerful tools – the EU conditionality.

This article looks at the regional cooperation among the WB countries in the area of migration, focusing on the involvement of the EU in the initiation of this cooperation as an external actor. With this end in view, the article starts by trying to answer when

---

¹ The following countries are widely considered as WB countries: Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Macedonia, Montenegro, Serbia. The author also considers Kosovo to be part of the WB.

and why regional cooperation became so important for the EU and how important is it perceived to be by the WB countries. Following this, the article will touch very briefly upon conditionality, before moving to an overview of cooperation in the area of migrations, and on regional cooperation in the WB in the area of migrations. The article closes with a conclusion on the role of the EU as an external actor for the creation of the existing cooperation initiatives in the area of migrations.

SINCE WHEN AND WHY DOES THE EUROPEAN UNION CARE ABOUT REGIONAL COOPERATION IN THE WESTERN BALKANS?

Regional cooperation was not new for the WB countries. Led by the drive to insure their continued existence (Mitevski, 2007, 42), as well as recognizing the need to cooperate at various levels, the governments of the WB countries did not hesitate and did cooperate in several initiatives which originated from the region. The first post-cold war years (1996) saw the birth of the only post-cold war "true" regional initiative (initiated by Bulgaria)² - the South-East European Cooperation Process (SEECP). Prior to the 1990s, the Kingdom of the Croats, Serbs and Slovenes and the Socialist Federative Republic of Yugoslavia (SFRY) were one of the most significant cooperation attempts (Anastasakis and Bojčić-Dželilović 2002, 5 and 6). Furthermore, SFRY was also fostering relations with the (then) European Economic Community (EEC), to an extent that would not disrupt SFRY's position as a balance holder between the two blocks.³ SFRY even had a signed Interim Agreement on trade and trade cooperation⁴ with the EEC.

However, SFRY had an atrocious ending, and its dissolution brought about many common problems for and among the WB countries, and the common problems brought many common reasons against regional cooperation. Images of the wars, failed transitional justice, fragile democracies, deteriorated economies, and bilateral disputes became hallmarks of the region. Fostering a spirit of cooperation and facilitation of dialogue became really difficult for these countries.

Searching for a prospect of a brighter future, all WB countries (individually) turned to the EU, making the full membership in the EU their top strategic goal. Although sometimes under the impression of dealing with moving targets (Grabbe 2006, 31) when dealing with the Copenhagen criteria⁵, these countries have Slovenia, a SEE ex-Yugoslav country, to serve as an example that this strategic goal can indeed be achieved if these criteria are met.

² SEECP Turkish presidency website. <http://www.seeccp-turkey.org/icerik.php?no=16>. 05.09.2010.

³ For more on the relations between SFRY and EEC, see Stojan Andov, "The politics of negotiating with the EU." *Crossroads*. Volume 1, Number 2. 2007.

⁴ Interim Agreement Between the European Economic Community and the Socialist Federal Republic of Yugoslavia Concerning Trade and Trade Cooperation. EUROPA. PreLex. http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=en&DossId=123212. 10.09.2010.

⁵ For a full list of the criteria, see: "Copenhagen European Summit - Conclusions of the Presidency - 1993". Site of the European Parliament. European Parliament. 10.09.2010. <http://www.europarl.europa.eu/summits/copenhagen/co_en.pdf>. p.12.

But the region had a pressing need of strengthening the guarantees for its stability and security after the ending of the wars in ex-Yugoslavia (Bechev 2006, 32).

Moreover, it is also a region packed with bilateral disputes among the WB countries themselves, and among neighbouring EU Member States and WB countries. Faced with the challenges of enlargement towards WB, and given the fact that the previous enlargement rounds saw a round of bilateral disputes between EU Member States and (then) acceding countries, the EU had to find a mode to prevent these problems to be “imported [...] into the EU” (Smith 2003 in Delević 2007, 23).

This called for a revision of the EU approach towards the WB countries, and a switch from bilateral approach (typical for the relations among EU and acceding countries in the “ten plus two” enlargement round) to regional approach. Thus, “added” to the list of membership criteria were regional cooperation through good neighbourly relations, resolved bilateral disputes and enhanced cooperation in areas of common interest (Delević 2007, 23 and 24). This means that although formally not part of the Copenhagen criteria, regional cooperation (including resolved bilateral disputes) grew into an essential part of the EU enlargement policy.

WESTERN BALKANS AND REGIONAL COOPERATION – OBSTACLES DOMINATING INCENTIVES FOR REGIONAL COOPERATION

WB countries see more obstacles to regional cooperation than incentives for it. In their research on regional cooperation in the Balkans,⁶ Anastasakis and Bojčić-Dželilović identified a number of obstacles to regional cooperation. They divide them in economic and political obstacles, and link them to geographical proximity and contested borders, history, external influences or developmental features (Anastasakis and Bojčić-Dželilović 2002, 7).

Anastasakis and Bojčić-Dželilović note that when calling for regional cooperation the EU is always greeted with scepticism and mistrust on the part of the countries aiming for EU membership. We could find different opinions on the source of such a sentiment. Some see that regional cooperation is imposed and of marginal relevance to the problems of their own countries (Anastasakis and Bojčić-Dželilović 2002, 7, 76). Some see regional cooperation as a mode devised by Brussels for delaying EU membership (Delević 2007, 30; and Bechev 2006, 30) or even as its alternative (Delević 2007, 30).

The resistance which exists among the ex-Yugoslav republics on regional cooperation goes even further. These countries seem to view the calls for regional cooperation as attempts for forcing the restoration of old links existing in their former country (Uvalić 2002, 325) or as in cases of cooperation in the field of culture “too much of YU and too little EU” (Mitić 2006 as in Delević 2007, 39). Thus, these countries are reluctant to enter in regional cooperation endeavours.

⁶ This research included the following countries: Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, (then) Federal Republic of Yugoslavia, Macedonia and Romania.

These two sections outline the context for the regional cooperation in WB, this time shedding more light to it on the part of the WB countries. This clearly shows that although this region has (according to regionalists) the necessary preconditions to develop regional cooperation, the recent post-conflict context, levels of development of democratic institutions and fragile economies, have had their impact on the willingness, openness and readiness of the WB countries to cooperate on a regional level.

CONDITIONALITY IN ACTION – OR HOW TO MAKE THE WESTERN BALKANS COUNTRIES FORGET ABOUT OBSTACLES TO REGIONAL COOPERATION

“We pretend to be cooperating, and they pretend to be serious about integrating us in the EU.”⁷

It is often said that the EU holds in its toolkit a very important tool – that of conditionality. Many academics discuss conditionality, be it political conditionality in general or specifically EU conditionality. Schimmelfennig defines (political) conditionality as a strategy of reinforcement used by international organizations and other international actors to bring about and stabilize political change at the state level. He ties its effectiveness to: the size of international rewards, the size of domestic adoption costs, and the credibility of political conditionality (Schimmelfennig 2007, 127). Grabbe also points out the importance of credibility for the success of the interventions the EU makes (Grabbe 2006, 205) including for the success of conditionality. Others view conditionality as implying consensus on rules and their transmission mechanisms within the EU, with clear-cut benchmarks, and consistency and continuity in the transfer of rules over time. (Hughes, Sasse and Gordon 2005, 164). From all these views we can note the common feature of attributing importance to credibility of the reward for the success of conditionality.

Credibility has shown to be crucial also in the case when speaking about employing conditionality to make WB countries work towards regional cooperation. Notably, the credibility of the EU membership promise (as the reward) is crucial for the effectiveness of the conditionality, which in this case is making WB countries to cooperate (Delević 2007). Ever since the launching of the Stabilisation and Association Process (SAP), the EU has been promoting regional cooperation as its central element.⁸ Considering that EU conditionality assumes the existence of a power asymmetry between the actor setting and enforcing the conditions and the actor that must comply (Hughes, Sasse and Gordon 2005, 164), and after having declared regional cooperation a principle of highest value at the 2003 Thessaloniki EU Western Balkans Summit - Declaration⁹ reiterating that rapprochement with the EU is inextricably tied with the development of regional cooperation, one can

⁷ In Milica Delević, “Regional cooperation in the Western Balkans”, *Chaillot Paper* no. 104. p. 31

⁸ EU, EC Enlargement website. Regional Cooperation. EUROPA. http://ec.europa.eu/enlargement/projects-in-focus/conditional-cooperation/index_en.htm. 10.09.2010.

⁹ EU Western Balkans Summit - Declaration. EUROPA. http://ec.europa.eu/enlargement/enlargement_process/accession_process/how_does_a_country_join_the_eu/sap/theressaloniki_summit_en.htm. 10.09.2010.

only conclude that the WB countries had no other choice but to engage in regional cooperation.

And indeed they did so, and in numerous areas. We will focus here on the area of migration. First we will see what exactly we mean by 'regional cooperation' in the area of migration and the regional cooperation efforts in the WB on migrations.

REGIONAL COOPERATION IN THE AREA OF MIGRATION

Migration has multiple and complex dimensions¹⁰; thus its managing requires complex efforts on parts of the states, and a comprehensive understanding by policy makers and practitioners in order to make the management of migrations effective.¹¹ According to the International Organization for Migrations (IOM), migration management¹² includes managing the areas of migration and development¹³; facilitation of migration¹⁴; regulation of migration¹⁵, and forced migration¹⁶.

However, managing migrations is most certainly not of concern solely to the individual countries. It is often the subject of international and inter-state cooperation. IOM sees cooperation between states as essential to the management of international migration, but also as a necessity given the demographic forecasts for the coming century and the increasingly globalized and integrated world economy.¹⁷

One of the forms of cooperation between states is indeed regional cooperation. IOM works on promoting regional cooperation through the regional consultative processes. It sees them as offering to the participating states space for exchange of experiences, sharing of information on various issues, and development of common approaches.¹⁸ Regional cooperation focusing on migration started to find its place also in the Western Balkans region and will be presented in the text bellow.

---

¹⁰ Some of its dimensions include labour migration, family reunification, migration and security, combating irregular migration, migration and trade, migrant rights, health and migration, integration, and migration and development. Source: About migration. IOM. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/lang/en>. 09.09.2010.

¹¹ About migration. IOM. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/lang/en>. 09.09.2010.

¹² A model for comprehensive migration management. IOM. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/migration-management-foundations/conceptual-model-migration-management/model-comprehensive-migration-management/cache/0ffonce/>. 09.09.2010.

¹³ Aiming to help harness the development potential of migration for individual migrants and societies.

¹⁴ Aiming to safeguard and improve the ability of workers, professionals, students, trainees, families, tourists, and others to move safely and efficiently between countries with minimal delay and with proper authorization.

¹⁵ Aiming to help governments and societies to know who is seeking access to their territories and to take measures that prevent access by those who are not authorized to enter.

¹⁶ Aiming to help people move out of danger during emergencies and to return afterwards.

¹⁷ IOM, International Cooperation. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/migration-management-foundations/international-cooperation/cache/0ffonce/>. 09.09.2010.

¹⁸ Forms of international cooperation. IOM. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/migration-management-foundations/international-cooperation/forms-international-cooperation/cache/0ffonce;jsessionid=6D53511DB47911766648291EE0F4515E.worker01>. 09.09.2010.

REGIONAL COOPERATION IN THE AREA OF MIGRATION IN THE WESTERN BALKANS

Unlike IOM's approach on potential areas of inter-state cooperation on migration, WB countries have thus far concentrated mostly on cooperation in the area of irregular migration and human trafficking (or from a trans-border crime perspective). Regional cooperation efforts in the area of migration are: Stability Pact for Southeast Europe (SPSEE) and its successor the Regional Cooperation Council (RCC), Migration Asylum Refugee Regional Initiative (MARRI), Southeast European Co-operative Initiative (SECI), and initiatives on trans-border crime in general such as the Central European Initiative (CEI), Southeast European Cooperation Process (SEECOP), Southeast European Prosecutors Advisory Group (SEEPAG), Southeast Europe Police Chiefs Association (SEPCA).¹⁹ This paper look into more detail at SPSEE and RCC, MARRI and SECI, since these organizations have migration as one of their main areas of action.

The SPSEE²⁰ was established in 1999 at the very end of the Kosovo crisis. It aimed to strengthen the efforts of the SEE countries in the areas of democratization and human rights, economic reconstruction, cooperation, development, and security issues.²¹ SPSEE was welcomed by the countries of the region as a new opportunity for establishing political links with the western countries and for attracting foreign donors to assist it in coping with the conflict (Delević 2007, 19). Starting off with a very broad agenda, the SPSEE managed in time to scale down and streamline its priorities (Delević 2007,20). However, faced with the increasing need to enhance the ownership of the regional cooperation initiatives, and with the challenge to focus and coordinate regional activities, the SPSEE was transformed into the RCC.

The RCC²² oversees regional cooperation in SEE and supports European and Euro-Atlantic integration of the region. Its work focuses on six priority areas: economic and social development, energy and infrastructure, justice and home affairs, security cooperation, building human capital, and parliamentary cooperation.²³ It has migration and asylum as one of its priority areas within the justice and home affairs area. The RCC further underlines that its aim is to support, promote, coordinate and monitor the work of relevant regional cooperation initiatives throughout SEE.

¹⁹The so-called Budapest Process is also of relevance for cooperation in the area of migration for the SEE countries. It is an intergovernmental dialogue of 50 governments and 10 international organisations, aiming to develop comprehensive and sustainable systems for orderly migration, and providing a framework for exchange of information and experiences in many migration related topics. (Source: What is the Budapest Process?. International Centre for Migration Policy Development. ICMPD Website. <http://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/Budapest_Process/What_is_the_Budapest_Process_January_2010.pdf>. 05.09.2010. This process is not targeting strictly the SEE countries, so it will not be looked into here in greater detail.

²⁰Archive of the official website of the SPSEE: <http://www.stabilitypact.org/>.

²¹Archive of the official website of the SPSEE: <http://www.stabilitypact.org/>.

²²Official website of the RCC: <http://www.rcc.int/>.

²³Overview of the RCC. RCC. http://rcc.int/index.php?action=page&id=2&link_id=6. 05.09.2010.

Although the impressions on the success of the SPSEE are divided,²⁴ the situation in WB does show “mainstreaming” of regional cooperation, regional stabilization as well as several initiatives that have its roots in the SPSEE and that are still active (such as the MARRI). The SPSEE should be given due credit for this. The RCC is a rather recent initiative, so it might be too soon to evaluate its overall impact. The RCC is seen by some as “waiting room for the non-EU SEECS ‘until the doors are open again’, that is, until the next EU enlargement is possible” (Monastiriotis 2008, 21). Others go to the possibility of the RCC eventually becoming the EU SEE Dimension (as in Delević 2007, 20). In sum, one would say that it is through these two initiatives that the EU has managed to best promote regional cooperation in the area of migration. This claim is fully tenable since MARRI²⁵, the region’s only specialized initiative on migration, asylum and refugees, actually derives from the SPSEE. It was initially proposed and founded within the frame of the SPSEE in 2003.

MARRI managed to “transfer” itself into regional ownership in 2004. The governments of the region assumed all obligations (including financial ones) for the functioning of this initiative, and since 2008 MARRI is considered to be financially independent. The objective of MARRI is to contribute to the orderly and free movement of people, at the same time safeguarding security and prosperity. With its activities it covers migration, asylum, integrated border management, visa policy and consular cooperation, and return/settlement of refugees/displaced persons.²⁶

We will conclude this overview of regional initiatives with SECI.²⁷ SECI, the only USA initiative in SEE (Anastasakis and Bojčić-Dželilović 2002, 21), was initiated in 1996 with the idea to function as a self-help programme that will bring together various stakeholders and will facilitate cooperation, decision-making, concrete action and commitment to development processes and regional ownership of the integration processes of the region.²⁸

Of importance for migration is the SECI Regional Centre for Combating Trans-border Crime (SECI Centre) established in 1999 by the SECI participating states.²⁹ It brings together police and customs authorities of its member countries to deal

²⁴For various opinions on the SPSEE see: Delević 2007, Bechev 2006, Lopandić 2001.

²⁵MARRI member countries are Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Macedonia, Montenegro and Serbia.

²⁶For more details, see: MARRI Website. MARRI. <http://www.mari-rc.org>. 05.09.2010.

²⁷SECI member countries are Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Greece, Hungary, Macedonia, Moldova, Montenegro, Romania, Slovenia, Serbia and Turkey. Official website of the SECI. <http://secinet.info/>. 05.09.2010.

²⁸The SECI came at the same time as the Royaumont process (Bechev 2006, 27) creating an impression of uncoordinated efforts in the region among the USA on one side and the EU on the other. SECI was more successful than the Royaumont process, thanks to its focus and to the fact it has been producing more practical achievements (Delević 2007, 17).

²⁹SECI Regional Centre for Combating Transborder Crime. http://secinet.info/index.php?option=com_content&view=article&id=153&Itemid=57. 08.09.2010.

with human trafficking and migrant smuggling.³⁰ Although the SECI Centre³¹ was not directly initiated by the EU, they are in close cooperation. This cooperation on the part of the EU is done through the EU SECI Group. The aim of the EU cooperation with the SECI Centre is to work towards a well-functioning police and customs cooperation centre in SEE, and to foster their close relations with Europol. Judging by the conclusions adopted by the Council of the EU on the future of the SECI Centre, the EU pays due regard not to duplicate the efforts with the Europol, nor to make this regional initiative obsolete once all its members join the EU.

When one looks into the focus areas of these initiatives, one can note that they leave a broad part of potential migration management areas uncovered by regional cooperation. MARRI is the only regional initiative to have a more encompassing view on migration management in SEE. Additionally, its effect was truly felt throughout the region since it was also very active in helping the governments during the process of visa facilitation and, later on, visa liberalisation for the WB countries.

IMPORTING REGIONALISM AND KEEPING THE PROSPECT OF EU MEMBERSHIP OPEN

In the Western Balkans, regional cooperation remains key and constitutes a central element of the Stabilisation and Association Process,³² the process guiding the progress of the Western Balkan countries towards EU membership.³³

None of the above presented initiatives on migration has its roots in the region. At best, we could say that regional ownership is in the making, since some of the presented initiatives are slowly being transferred to the regional level. However, it remains a fact that they have not been developed indigenously and with domestic-regional concerns in mind (Monastiriotis 2008, p.11), but are merely inherited initiatives. With that pretext, the possibility for a successful transfer of ownership to the region could rightfully be questioned.

The imperative of involving the countries in the region in setting the regional cooperation agenda is acknowledged (Anastasakis and Bechev 2003, 18), but there is an existing discrepancy between the expectations or pay-offs from regional cooperation between the EU and the WB countries (Delević 2007, p.46). While, on the part of the EU efforts are made to stress the benefits of regional cooperation per se, the WB countries' motivation to participate in regional cooperation initiatives lies mostly in the need to maintain a clear prospect on EU membership

³⁰The SECI Center's operation "Danube" is one of its successes. It was an action of five SEE countries which resulted with the dismantling of a network of illegal migration of Albanian, Turkish and Chinese citizens transiting via Serbia and Macedonia directed towards Western Europe.

³¹SECI Centre is expected to soon transform into a Southeast European Law Enforcement Centre (SELEC).

³²Enlargement strategy 2009-2010. EUROPA. http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2009_strategy_paper_2009_en.pdf. 05.09.2010. p. 3

³³European Union, European Commission Enlargement website. Regional Cooperation. http://ec.europa.eu/enlargement/projects-in-focus/regional-cooperation/index_en.htm. 05.09.2010.

(Delević 2007, p.46), sometimes even to the point that the EU membership is the sole reason for undertaking these efforts (Monastiriotis 2008, p.12).

This article focuses on the cooperation in the area of migration. Its aim is to shed more light on the regional cooperation between the WB states by looking into the case of regional cooperation efforts in the area of migration, and to see why the EU finds regional cooperation in this region to be that important, and how it acts towards achieving it. Thus, a conclusion is drawn that although the importance of regional ownership of the regional cooperation processes is duly acknowledged, the case of the present existing regional initiatives shows that this is still not the situation "in reality". The EU is still the main engine of regional cooperation, managing to pull with the power of conditionality, and the farthest we could go is to claim that regional ownership is in the making.

Key words: *Regional cooperation, Western Balkans, European Union, migrations*

Bibliography:

A model for comprehensive migration management. IOM. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/migration-management-foundations/conceptual-model-migration-management/model-comprehensive-migration-management/cache/offonc/>. 10.09.2010.

About migration. IOM. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/lang/en>. 10.09.2010.

Anastasakis, Othon and Bechev, Dimitar. *EU Conditionality in South East Europe: Bringing Commitment to the Process*. St Antony's College, University of Oxford. April 2003.

Anastasakis, Othon and Bojčić-Dželilović, Vesna. Balkan Regional Cooperation and European Integration. The *Hellenic Observatory*, The London School of Economics and Political Science. July 200

Andov, Stojan. "The politics of negotiating with the EU". *Crossroads*. Volume 1, Number 2. 2007.

Archive of the official website of the SPSEE. SPSEE. <http://www.stabilitypact.org/>. 10.09.2010.

Bechev, Dimitar. "Carrots, sticks and norms: The EU and regional cooperation in Southeast Europe". *Journal of Southern Europe and the Balkans*. Volume 8, Number 1, April 2006.

Delević, Milica. "Regional cooperation in the Western Balkans". *Chaillet Paper* no. 104.

Dimitrova, Gergana. Reinvigorating regional cooperation through fostering local initiative. <http://www.policy.hu/document/200808/Dimitrova.pdf&letoltes=1>. 2003.

Enlargement strategy 2009-2010. EUROPA. http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2009/strategy_paper_2009_en.pdf. 05.09.2010.

EU Western Balkans Summit – Declaration. EUROPA. http://ec.europa.eu/enlargement/enlargement_process/acccession_process/how_does_a_country_join_the_eu/sap/thesaloniki_summit_en.htm

EU, EC Enlargement website. Regional Cooperation. http://ec.europa.eu/enlargement/projects-in-focus/regional-cooperation/index_en.htm

European Parliament. "Copenhagen European Summit - Conclusions of the Presidency – 1993". Site of the European Parliament. <http://www.europarl.europa.eu/summits/copenhagen/co_en.pdf>. 10.09.2010.

European Union, European Commission Enlargement website. Regional Cooperation. http://ec.europa.eu/enlargement/projects-in-focus/regional-cooperation/index_en.htm

Forms of international cooperation. IOM. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/migration-management-foundations/international-cooperation/forms-international-cooperation/cache/offonce;jsessionid=6D53511DB47911766648291EE0F4515E.worker01>

Grabbe, Heather. *The EU's Transformative Power: Europeanization Through Conditionality in Central and Eastern Europe*. New York: Palgrave Macmillan, 2006.

Hughes, James, Sasse, Gwendolyn and Gordon, Claire. *Europeanization and Regionalization in the EU's Enlargement to Central and Eastern Europe: The Myth of Conditionality*. New York: Palgrave Macmillan, 2005.

Interim Agreement between the European Economic Community and the Socialist Federal Republic of Yugoslavia Concerning Trade and Trade Cooperation. EUROPA. PreLex. http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=en&DossId=123212. 10.09.2010.

International Cooperation. IOM. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/migration-management-foundations/international-cooperation/cache/offonce/>

Lopandić Duško. "Regional cooperation in South Eastern Europe: The effects of regional initiatives." *Conference Proceedings. European Movement in Serbia*, Belgrade, 2002.

Mitevski, Edvard. "No alternative to regional partnership: The inevitability of cooperation in the Balkans. *Politička misla*, No. 19, September 2007.

Official website of the RCC: <http://www.rcc.int/>

Operation Danube. SECI Centre. <http://www.secicenter.org/p446/Illegal+Migration+Network+Dismantled+>. 05.09.2010.

Schimmelfenning, Frank. "European regional organizations, political conditionality, and democratic transformation in Eastern Europe." *East European Politics and Societies*, 2007.

SECI Regional Centre for Combating Transborder Crime. http://secinet.info/index.php?option=com_content&view=article&id=153&Itemid=57

SEECP Turkish presidency website. <http://www.seeccp-turkey.org/icerik.php?no=16>

Uvalić, Milica. "Regional cooperation and the enlargement of the European Union: Lessons Learned?" *International Political Science Review*. Volume 23, Number 3, July 2002

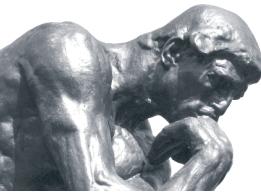
What is the Budapest Process?. International Centre for Migration Policy Development. ICMPD Website. <http://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/Budapest_Process/What_is_the_Budapest_Process_January_2010.pdf>. Accessed on 05.09.2010.

РЕЗИМЕ

Фокусот во трудот е на развојот на регионалната соработка помеѓу земјите од Западен Балкан во полето на миграциите, а во контекст на приближување до Европската Унија. Трудот прави преглед на регионалната соработка во полето на миграции во Југоисточна Европа во кои учествуваат земјите од Западен Балкан. Истиот се фокусира на Пактот за стабилност во Југоисточна Европа, Регионалниот совет за соработка, Регионалната иницијатива за миграции, азил и бегалци и Иницијативата за соработка во Југоисточна Европа. Главниот фокус е насочен кон одговарање на прашањето дали Европската Унија, која е инаку исклучително влијателна во земјите од Западен Балкан, е исто така влијателна кога станува збор за поттикнувањето на регионалната соработка во областа на миграциите.

Клучни зборови: *Регионална соработка, Западен Балкан, Европска Унија, миграции*

► DEMOCRACY IN THE BALKANS

author: Johann Günther

Democracy is not valued equally the world over. Therefore the international discourse – for which this year's GlobArt Congress provided a stage – is important. Developed countries can pass on their experience to others. Vice versa, unbiased fledgling states, such as Kosovo, can avoid making other countries' mistakes and make faster progress than nations with a long-standing tradition. I have experienced in my own areas of expertise, i.e. higher education and communications technology, that a young state can do things better than those with time-honoured experience. Similarly, this applies to the development of a democratic system.

RELIGION AND STATE

Political scientists agree that religious tradition is the basis of, and an important influence on a society's degree of secularisation, which in turn enables democracy to develop. It is true that Kosovo shares the same Western European history of most EU countries, but the Ottoman Empire brought along a hiatus lasting for several centuries. What would Austria look like today if the Polish army had not liberated Vienna after the long Turkish sieges? This argument was once put to me by the former Rector of the University of Prishtina.¹ Both Turkey and Kosovo are different in their cultural and socio-political make-up and both are petitioning for EU membership.

During Kosovo's Ottoman period, the Jewish and Catholic communities suffered restrictions. But nobody likes being subordinated. So the other extreme developed, the Orthodox church with strong links to the state. It is a state church whose bishops enjoy great political influence.

---

¹ Prof. Dr. Enver Hasani.

Although Europe and the European Union are pluralistic, the issue of full recognition for Muslims in the countries of the former "Western Roman Empire" is met with mental reservations. The recent Swiss referendum on the question of minarets has illustrated this very clearly.

Kosovo is a small, pluralist nation incorporating:

- the spiritual centre of the Serbian-Orthodox church with the patriarchy in Peć and many old monasteries,
- a native Roman-Catholic population and
- Muslims from several centuries of Muslim occupation.

The result is a secular society with small religious extremist groups. The old family clans dominate. Extended families compensate for the lack of social support for families, students, the elderly and the sick. The family clans take important decisions and finance the whole clan, some of whose members will usually be abroad to earn money. The father is the head and chief decision-maker.

POLITICAL ATTITUDES

The political system in the fledgling state developed along the same lines. It is not political attitudes which form the basis of party programmes, but the extended family, the clan that puts one of its members at the top and elects him as leader. Only this can explain why a small country with a population of slightly over two million has several dozen political parties.

But what is politics? No clear affiliation to left or right, no positioning for the working population or the capitalists. The capitalists are strong enough; they do not need any political support. The politicians are dependent on them anyhow. With a jobless rate of 30 percent and more, there is no need for workers' rights. Lucky the person who has a job; working conditions are a minor concern.

Political parties once sympathised with the international Left, only to seek contact with the conservative Right a year later.

Politics is still underdeveloped. A young state has to build everything up from scratch: the education system, a financial and economic system and much more. A political landscape also needs to be created to serve as the basis for democracy.

At a time when the developed, even saturated world questions whether democracy is the right system and when the death of Communism is only a few years back, a fledgling country is building up a democracy under poor economic conditions. Recent years, however, have taught us that

- democracy requires capitalism,
- but (!)
- capitalism can exist without democracy.

China, recently the economically most successful country, proves the point.

Capitalism in the state-directed economy was spared the economic downturn and the collapse of the banks seen by the rest of the world. On the contrary, China's financial power even rescued democratic economic systems.

But a small country like Kosovo has little economic significance internationally, even if it were highly developed. The rules are set on the global stage. The small state of Kosovo requires an international network if it is to survive. The countries that officially recognised the new state also bear the responsibility of accepting Kosovo into its safe network. One cannot bring a child into this world and decline to help raise it.

GLOBALISATION

Globalisation and the networking between countries were first made possible and accelerated by communications technology. Technical devices help us be almost universally available. We have become independent of place. The factor of time has become more important than the place where we are. This has crucial consequences for social cohesion. "The electronic media are poised to dissolve the traditional social structure entirely. They are creating a new social universe in the shape of a large open stage of contemporaneity but without the chance to withdraw to "another" place. The traditional link between our physical places and the social and psychological worlds of our experience is broken. We live no longer in a region but in a communications system; we are housed not in towns and villages but in programme segments. The digital neo-nomads sit in places of their own choice, in front of monitors, and glide electronically through the universes of time and space."²

THE AGE OF THE SOCIETY

The countries of the Western world are ageing. In Germany, 50 percent of the population will be older than 50 in the year 2030.

---

² Translated from Bernd Gugenberger: *Sein oder Design. Im Supermarkt der Lebenswelten*, Hamburg 1998, pp. 15-16.

The basic question will be, how can an ageing society whose young people are a minority remain innovative?

Hitherto the younger generation in society always outnumbered the old and drove cultural changes and evolutions. If the age pyramid is reversed, can the innovative force of a people remain intact?

The Prime Minister of the Free State of Saxony, Prof. Dr. Biedenkopf, has instructed his universities to develop educational programmes for people who have spent 20 years and more in the workplace and should now be lured back to the universities for second-chance education. Could this be the solution for loss of innovative power: educating older people as if they were young? At any rate, people can in this way retain their mental agility. They do grow old but remain intellectually active.

The populations of the European countries are no longer growing by themselves. Let us consider the Austrian example: the country reached its lowest "fertility rate" in 1999 at 1.31 children per woman.

Year	Live-births ³	No. of children per woman
1961	131.5	2.78
1963	124.8	2.82
1971	108.5	2.29
1981	93.9	1.67
1991	94.6	1.50
1997	84.1	1.36
1999	78.1	1.31

Source: Statistics Austria

Totally different to the development in Kosovo, where the population is growing rapidly. The current estimate is 2.5 million inhabitants. It is a young nation:

- 33 percent are under 16 of age,
- 50 percent are younger than 25,
- only 6 percent are over 65.

As in all societies of Albanian descent, the population growth is high. For every 23 births there are only 7 deaths. It is the rule for families to have 5 children. An average household consists of 6.5 people.

COMMUNICATIONS TECHNOLOGY AND SOCIETY

Telecommunications and media technology have been immensely important for all political systems. Whilst the spread of radio benefited the Third Reich, the Internet is nowadays increasingly decisive for the result of an election.

³ in thousand

- People's attitudes to the new media vary.
- In various surveys we have come to the following conclusions:

“Digital Homeless”

- (a term coined by Nicholas Negroponte) are inept at using the new media such as the Internet or refuse to accept or use them.
- The “Digital Homeless” are between 30 and 55 years of age. A survey we carried out among Austrian school teachers yielded similar results.
- More specifically, we examined how well the teachers could use word-processing programmes, tabular calculation programmes and similar. We did not focus on any particular programmes. Even if a respondent was proficient using an outdated programme, this counted as a positive answer. The result was under 10% in the age group of 30 to 55.

“Paperless”

- The use of paper printouts reveals a person's age.
- Internet users under 30 read information from the screen and process it in this way.
- Older people rely on a piece of paper to read information and work with it.
- Older users print out their e-mails before reading them.

Characteristic behaviour of age groups regarding telecommunications

- ⇒ Successful people make more use of telecommunications than unsuccessful ones;
- ⇒ Singles make more use of it than people living in a shared household (marriage, family, commune);
- ⇒ In households with a head who is older than 55, the younger family members, too, experience restrictions in their use of means of telecommunication;
- ⇒ Differences between men and women: men concentrate almost exclusively on exchanging “facts”; usage by women includes emotional and psychological elements and can also serve to overcome social isolation;
- ⇒ One tends to be friendlier to communication partners who are perceived as attractive. In an experiment we described the communication partner as being what the respondent liked to see, and the result was that the respondent acted with increased friendliness. If the partner is assumed to be far from the imagined ideal, the respondent is less friendly;
- ⇒ Older people tend to be brief when communicating, in contrast to younger people.

The Internet enlarges the radius of communication

- ⇒ 70% of all telephone calls are made within a radius of under 8 kilometres;
- ⇒ 40-50% of telephone calls are made within a radius of 3 kilometres;
- ⇒ 60% of phone calls made in Germany are local calls;
- ⇒ More phone calls are made in towns and cities than in the country;
- ⇒ This means the volume of phone calls increases with increasing distance and decreases in proportion to lower population density;
- ⇒ On the Internet the “catchment area” is becoming larger and more international;
- ⇒ In general we can say that in the course of a single day, a modern manager has contacts with more people than a medieval person had in their entire life!

Thus in Kosovo, where more than half of the population are under 25 years of age, the Internet is more significant than in other democracies. Add to this the fact that the country's infrastructure has skipped whole generations of technology and is now totally up to date with glass fibre technology. Internet penetration, too, is above the European average. This may be beneficial for the effort of building up a modern democratic system.

AGRICULTURAL, INDUSTRIAL AND SERVICES SOCIETY

Over centuries, people were born into social classes from which they found it hard to escape. Whilst it was hard to rise to the next higher caste, the caste members also prevented one's descent to a lower caste.

Even in highly developed Western Europe, agriculture accounted for more than 50 percent of the working population until the mid-20th century. This changed dramatically within the next 50 years. What happened to the people once employed in agriculture?

The shift initially occurred according to specific patterns.

In the late 1970s it became clear that no significant changes had occurred and social mobility remained difficult:⁴

- A fifth of all workers came from peasant farming backgrounds.
- More than half of all workers came from working class families.
- 40% of white-collar workers and civil servants came from parents with the same background.

With industrial production shrinking, workers find themselves in a situation similar to that of the peasants 150 years previously. While many farmers turned into industrial labourers, the industrial labourers have to re-orientate themselves anew at the beginning of the 21st century. However, the rules of the economy do not permit a transition as smooth as that at the time of industrialisation. The

⁴ Ernst Brückmüller: *Sozialgeschichte Österreichs*, Vienna and Munich 2001, p. 433.

requirements for information workers are considerably different and necessitate more and lengthy education and retraining. The farmer was once easily trained to become a labourer. The labourer, by contrast, does not turn into a software engineer on the basis of just a few simple instructions. While in the past we could observe a well-structured upward trend, we have to brace ourselves to see more cases of social decline in the next generations.

The international organisations that have established branches in Kosovo to help the country are trying to apply these international findings directly. In the process, the Kosovan agriculture has almost come to an end. The fertile land of the Dukagjini Plain and Kosovo Polje (Amsfeld) is no longer sufficiently farmed; fields lie fallow. Fruit and vegetables are imported from nearby Greece, Montenegro and the neighbouring FYROM (Macedonia). Former Kosovan farmers prefer to open a restaurant, bar or café. Agriculture is outdated and does not pay off under the new rules introduced by the international organisations.

MOTHER COUNTRY

Several hundreds of thousands of Kosovans live and work abroad. They are part of an economic system and send home money to make up for missing job opportunities. They return home once a year. Large cars demonstrate to those who stayed behind how rich the people are abroad.

The increased mobility makes it necessary to redefine the idea of one's own home. Young families used to invest a lot of money into building their own home. After their death the heirs sell off the house and use the money to establish a new home base.

People are becoming less rooted in the place of their birth. Ever fewer people die in the place where they were born.

Housing requirements are changing. Kosovan families, too, are becoming smaller while the number of single-person households is rising. The housing market reacts accordingly. Single-person households are less frequently lived in and therefore require more technical support than houses with many people in them. They require more remote control, e.g. for activating the heating from a distance, watering plants automatically, and for pre-programming ovens and coffee makers.

People have always left their homes to settle elsewhere. 50 million people emigrated from Europe to America between 1800 and 1914. In the 20th century immigration to North America happened increasingly from Latin America, not Europe. In 1984 alone the United States recorded half a million immigrants. In cities like New York, Los Angeles and San Francisco more than a quarter of the inhabitants are foreigners.

In Europe, too, the population is changing. France has 3 million "black inhabitants". Austria's population has grown by a million due to the demise of Communism in Eastern Europe.

Wars drive people from their native lands. The year 2000 saw 21 million displaced persons worldwide.⁵ In Europe alone there were 7.5 million,⁶ 2.5 million of which were on account of Ex-Yugoslavia.

One way of making people homeless is through banning their native tongue. Besides measures of prosecution, new rulers often decree that an official language should be spoken which is not the native language.

Several million people every year change their country of residence and export their culture to other regions. Culture is a part of communication. Besides language it is the different viewpoints and attitudes that make up the sum of human identity.

In the past, migrants used to have less respect for the culture and language of their host country.

Population density is high in some regions and therefore people migrate to less populated and economically more affluent regions.

It is uncertain how long the Planet Earth will be able to provide for the mass of people.

The population explosion is well under way:

- 12,000 years ago the Earth had 5-10 million inhabitants.
- In the 17th century the growth of the world population began to accelerate.
- In 1804 the Earth counted a billion people.
- In 1927 there were two billion people. The reason lay in the Industrial Revolution but also in increased agricultural output.
- 1960: 3 billion people
- 1974: 4 billion people
- 1987: 5 billion
- 1999: 6 billion
- The UN expects the world population to reach 8.9 billion by 2050.

At the moment the rate of growth is falling. In 1998 it was as high as 78 million; 136 million new-born infants were contrasted with 58 million deaths. In the early 1970s women in little developed regions of the world bore an average of 5 children, a figure that was reduced to 3 by the turn of the millennium. Pandemics such as AIDS additionally reduced the population.

The new virtual communities will not be able to replace the mother country. "Ethnic and national affiliation do not dissolve into nothing, as cultural criticism again and again asserts. If they impregnate themselves against media and communications cultural processes, they fall short of the requirements of continental, transcontinental and transcultural communication. They cannot cope with global networks and their local presence. This state of things also entails the danger of

⁵ Source: UNHCR.

⁶ Source: OSCE.

blatantly unequal chances between the regions of the world, resulting from very different educational, infrastructural, economic and political conditions. But as the changes in the Pacific and Asian world show, this does not necessarily have to work to the disadvantage of the non-industrialised regions. As European developments show, it may well impact the classic imperial and heavily mechanical-industrial regions.”⁷

Globalisation is making it increasingly difficult to draw the dividing line between nation states. Language can serve to secure borders, but on the other hand often intrudes into neighbouring states where it emerges as minority language.

This is illustrated by the demarcation between Kosovo and its neighbouring countries: on the one hand, there is Albania, the brother state that shares the same language, and then there are the neighbouring countries of FYROM (Macedonia), Montenegro and Serbia which have Kosovan minority enclaves.

Culture is the peculiarity that characterises a state. Internationalisation dilutes it. On the other hand, cultural communities often have different borders to those of the nation states. John Stratton defines this as follows: “Nation states seek to be homogeneous and define themselves as different from other nation states.”⁸

So the currently emerging state faces many unsolved problems. However, a democratic system will be at its base. The development of democratic structures is one building block on the way towards “growing up”.

⁷ Translated from Manfred Faßler: *Cyber-moderne. medienrevolution, globale netzwerke und die künste der kommunikation*, Vienna 1999, p. 197.

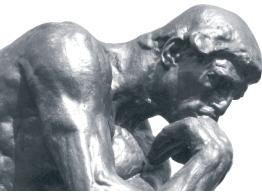
⁸ John Stratton: “Cyberspace and the Globalisation of Culture”, in David Porter: *Internet Culture*, New York and London 1996, p. 259.

РЕЗИМЕ

Се чини дека во денешниот глобален свет демократијата е секаде иста. На Балканот се појавија нови држави кои произлегоа од поранешна Југославија. Политичкиот систем во новата држава се развива на ист начин. Основата на партиските програми не се базира на политичките ставови, туку на проширеното семејство, односно семејната заедница/кланот поставува свој член на врвот и го избира за водач. Само така може да се објасни како една мала земја со нешто повеќе од 2 милиона жители има неколку десетици политички партии. Партиите кои некогаш биле симпатизери на меѓународната левица, само една година подоцна бараат контакти со конзервативната десница.

Политиката сè уште не е доволно развиена. Младата држава мора сè одново да гради: образовниот, финансискиот, економскиот систем и уште многу други области. Исто така, неопходно е да се изгради и одредено политичко окружување за да послужи како основа за демократијата.

► THE EU'S REGION-BUILDING STRATEGY IN THE WESTERN BALKANS: SUCCESS OR FAILURE?

—

author: Natia Ejoshvili

INTRODUCTION

The aim of this article is to overview the EU's regional policy towards the Western Balkans (hereafter, WB) and show its shortfalls and limitations. For this purpose it will look closely at the current state of affairs in the WB regional cooperation and the EU's involvement in the region-building process, concluding that external actors pushing for intense regional cooperation and the EU's general socalled "outside-in" involvement in the process need radical changes.

The WB is still considered the Union's biggest challenge in security terms. Since the process of transition in the region occurred through war and violence, the EU persistently pressures on regional cooperation, assuming that re-establishing regional bonds would serve not only the EU's best interests but contribute to the region's political and economic stability itself. In this pursuit, the EU has tried to create different frameworks for region building, hoping that it would bring peace and stability in the region and attract foreign investments.

While the EU is in favor of individual approach for countries seeking EU accession, it has a strong regional approach towards the WB that manifests itself not only in commonly used accession standards but also in pressure on regional cooperation. Thus, the focus on regional cooperation has virtually become a part of conditionality for the Western Balkan states on their way of EU integration.

The WB states themselves see regional cooperation only in instrumental terms and conceive it a temporary stage prior joining the EU. Thus, despite the efforts, rebuilding regional bonds goes at a slow pace.

The article argues that the main miscalculation of the EU has been an imposed top-down approach to region building and its attachment to the EU integration process and conditionality. It recons that the EU's vision suffers from major faults and urges for the new approach towards the regional cooperation in the WB.

According to some postulates of liberal theory of IR, cooperation among states is seen as a mean of pursuing common interests. The EU's regionalist agenda has had a multi-dimensional character, which theoretically combines cooperation in the fields of high and low politics. But as Atanakis and Bojčić-Dželilović note, while regionalism is considered to be a constructive development, favoring all involved parties, in reality it is not always a clear-cut process, notwithstanding the positive intentions of its supporters¹.

The Balkan example shows that cooperation in so called "low" politics is easier to be achieved than convincing states to take active mutual actions in the fields of "high" politics.

The fact that the EU considers regional cooperation a precondition for the EU accession makes the WB states less involved and interested in developing local bonds and the efforts of regional cooperation less intense and artificial. Thus, we can observe an interplay of two policies in the entire region-building process - "outsiders" (the EU) pushing for intense cooperation and "insiders" (local states) resisting reemergence of the new inter-development between former adversaries.

THEORETICAL FRAMEWORK

It is hard to find a common theoretical framework in IR applicable to the WB since most of the existing literature on the region is "atheoretical". Thus, for explaining the EU's attitude toward the region and local actors' behavior we will try to combine several approaches and theoretical settings.

While the EU's policy toward the Balkans is traditionally analyzed from the viewpoint of the liberal theory which considers cooperation to be a mutual gain for all participants, the Balkan states look at it through a strict realistic paradigm of national interests where one actor's success is seen as another's failure.

The constructivist idea of so-called security communities may best suit our case. In modern security studies, security community is a group of states in which there is a guaranteed assurance that the members will not fight each other physically, but rather try to resolve disputes in alternative, peaceful ways². According to the Copenhagen school of constructivists, security community is an entity based upon

¹ Othon Anastakis and Vesna Bojčić-Dželilović, "Balkan regional cooperation and European integration", *The Hellenic Observatory*, LSE, London, 2002.

² Karl Deutsch et al., *Political Community in the North Atlantic Area*. Princeton, Princeton University Press, 1957.

“integration”, “sense of community” and “dependable expectations of peaceful change” where war is “made unimaginable”³. Membership in this community does involve “shared identities, values and meanings”⁴.

The EU itself is viewed as a successful example of a security community. According to this approach, European states have created the Union to make war unimaginable and now are trying to “export” and “project” the same values and principles in the new neighborhood by region-building.

Security communities are commonly seen as regional formations. Since the Balkan states are small and have a relatively limited experience of independent statehood, security in the region has been mostly defined and contested by outside forces among themselves. At present there are also multiple extra-regional actors engaged in the region. Notwithstanding a great difference between the local states, the Balkans is still considered a region.

The nexus of security and integration is very important while applying these theoretical concepts to the WB. In modern understanding, the Balkan micro nationalism poses a threat to the European security. It endangers not only the territorial integrity of the local states but also tends to escalate and re-nationalize European politics and contradict the European integration project.

Thus, the main goal of EU's policy in the WB is to construct an appropriate framework for creating a notion of stability and deepen bilateral and multilateral relations in the region. The main elements of region building are local multilateral initiatives and cooperation schemes aimed at developing cooperation and common understanding of shared interests.

RECREATING THE REGION FROM OUTSIDE

Considering regional cooperation from the stand of local countries is a relatively difficult task as region building has been entirely based on EU's initiative and supported and implemented by Brussels directives. After the break-up of the Communist block, the EU tried to stabilize its peripheries either by keeping the new neighbors at arm's length or integrating them into the European project⁵. Integration has become a “coercive” mechanism utilized by the Union. As in other Eastern neighbors, the EU membership perspective has been used to put pressure on the Balkan states over the issues of particular concern of Brussels (e.g. minority related issues which triggered violence in ex-Yugoslavia). For the local states it was seen as a “smooth hegemony” reflected not by its power but by the attractiveness of its values and ideas⁶.

³ Barry Buzan and Ole Wæver, *Regions and Powers: The Structure of International Security*. Cambridge University Press, Cambridge, 2003.

⁴ Emanuel Adler, and Michael Barnett (eds.), *Security Communities*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998.

⁵ Ibid.

⁶ Srđan Vučetić, “The Stability Pact for South Eastern Europe as a security community-building institution”, *Southeast European Politics* Vol. II, No. 2, October 2001 pp. 109-134.

Since the EU considered pursuing regional approach more successful, the notion and the term of the WB (covering ex-Yugoslav states, minus Slovenia and plus Albania) has been artificially created. The neologism 'WB' officially came into use after signing the Dayton agreement in 1999. Prior to that, after the breakup of the USSR and the Eastern Block, these countries were incorporated within the EU's Northern Mediterranean neighborhood, covering a wide range of heterogeneous states from ex-Yugoslavia (except Slovenia) to Malta, Cyprus and Turkey. Later, part of them has advanced to the EU membership or candidacy leaving the rest of the group members to be redefined as a region.

The end of the Bosnian war has created a precondition for constructing the WB sub-grouping. Dayton's successful implementation was guaranteed only by cooperation between Sarajevo, Zagreb and Belgrade; Macedonia and Albania have been added since stabilization process was unthinkable without them (especially taking into account the Albanian population of Kosovo and Macedonia). Eventually, the term 'WB' officially came into use after adopting the SAP process.

The WB has never been represented as a common region. These countries have always been part of different empires, or served as a buffer zone between the capitalist West and the Socialist East. Many scholars argue that the term "Western Balkan" and the region itself is not an outcome of a natural development but a mere political engineering by external actors⁷. Cultural aspects of the term are also controversial. According to certain scholars,⁸ the term "Balkan" is considered derogatory within the local nations. Since the term is associated with violence and barbarism, these countries are trying to put themselves aside from unappealing historical legacy and re-brand their countries as non-Balkan nations (Slovenia and Croatian, as previously Romania and Hungary). It is clear that regional identity in the WB does not exist but scholars note that regional collective identity occurs only in the later phase of the community building⁹.

The EU's Balkan approach differs from its policy towards other eastern neighbors. In the CEE countries regional cooperation was only supported by the EU. They expressed little enthusiasm when the EU tried to organize them in different multilateral cooperation schemes, thinking the EU was trying to delay their membership¹⁰. On the other hand, in 1997 the Council adopted principles of conditionality for the SEE countries where their willingness to engage in cross border cooperation with each other was supposed to be monitored at all stages¹¹.

⁷ Anastasakis, Bojčić-Dželilović, *ibid*.

⁸ More on the "Balkanism" discourse and its influence on the regional cooperation see: Cvete Koneska, "Regional identity: The missing element in Western Balkans security, in *The Western Balkans Security Observer*, issue 78/2007-2008, pp. 82-89, available from www.ceeol.com

⁹ See Alexandru Dutu, "National and regional identity in Southeast Europe", Gunay Goksu Ozdogan and Kemali Saybasili (eds.), *Balkans: A Mirror of the New International Order*. Istanbul, Eren, 1995. Quoted in Srđan Vučetić, *ibid*.

¹⁰ Karen Smith cited in Milica Delević, "Regional cooperation in the Western Balkans", *Chaillot Paper* No. 104, Institute for Security Studies, 2007.

¹¹ See *The Bulletin of the European Union*, no. 4-1997.

REGIONAL INITIATIVES IN THE WESTERN BALKANS

The regional initiatives in the WB can be grouped into three main categories. The EU-led initiatives for the region, locally grown initiatives and cooperation schemes that involve only the WB countries. Local initiatives also include other neighboring countries and often create overlapping schemes. Because of this, some researchers named the Balkans a “region of overlapping regions”¹².

The major local initiatives were launched in 1989-92. As Lopandić notes¹³, the reason of active cooperation was on one hand a dissolution of the economic ties with the former USSR through the Council of Mutual Economic Assistance (COMECON) and on the other hand, a need of involvement with the EU. It is a period of revival of “regionalism” ideas, re-branded as “new regionalism” which gained momentum in post 1989s. Thus, the first “generation” of regional organizations started to emerge (CEI – November 1989, BSEC – June 1992 and CEFTA – 1989).

The tendency of creation of sub-regional arrangements was particularly active in Europe's different parts which used to be divided between the bi-polar rivals. On one hand, NATO-EU communities and OSCE have been strengthened and on the other, new sub-regional groupings emerged. The main barrier to new regionalism was revival of nationalism. Despite the common goal of EU membership, the level of cooperation was low, especially in the field of hard security issues, where all countries pursued national interest driven alliance politics. The second wave of SEE was launched after Yugoslavia's disintegration and the end of wars in Bosnia and Kosovo.

The regionalism approach towards the Western Balkans has been introduced with the Dayton agreement. There was a need of certain mechanism which would force former warring parties to cooperate. The first such trial was the Royaumont Process initiated by France and supported by the EU. It included five WB countries, Bulgaria, Romania, Hungary, Slovenia, Turkey, EU-15, the US, Russia, CoE and OSCE. It was aimed to prepare and finance projects supporting good neighborhood relations but was mostly limited to low profile initiatives, as meetings, seminars, etc. Later it has been incorporated into the Stability Pact.

SECI (Southeast European Cooperative Initiative) was launched in 1996 by the US. It mostly focused on economic cooperation and reconstruction in war-torn areas, avoiding politically vulnerable issues. Observers agree that SECI was more successful than the previous French initiative since it was more pragmatic and had concrete achievements as cross-border cooperation and fight against organized trans-border crime¹⁴.

¹² Gregorov, *ibid.*

¹³ Duško Lopandić, (2001), “Regional initiatives in South Eastern Europe: An assessment”. Paper presented in the *SEED International Conference on Restructuring Stability and Development in Southeastern Europe*, June 2001.

¹⁴ See Anastasakis, Bojicic-Dzelilovic, *ibid.*

The first genuinely Balkan-grown initiative, the SEECP (South East European Cooperation Process), was launched in 2000 in Bucharest. The participants were only regional states - Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Greece, Macedonia, Moldova, Montenegro, Romania, Serbia and Turkey. The initiative's main focus was on political issues, including a wide range of topics from economic, humanitarian, social and cultural matters to security issues and justice and home affairs.

After the Kosovo crisis, the most influential initiative "Stability Pact for South East Europe" (SPSEE) was initiated by Germany in 1999, in Sarajevo. It was the first systemic regional forum dealing with a great range of issues. The outside actors realized that Balkan problems were intertwined and indeed required complex solutions. As Bildt notes, the Stability Pact was an attempt to "Europeanize" and "de-Balkanize" the region¹⁵.

The initiative was welcomed by the local states (except initial difficulties with Croatia), since it carried a new opportunity to build links with the West and attract funding for reforms and post-conflict reconstructions¹⁶.

The SP established a new intergovernmental scheme between 28 countries and different influential international organizations. Regional partners included Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Moldova, Montenegro, Macedonia, Romania and Serbia. The main body was the Regional Table involving all government and international organizations and chaired by special Coordinator.

SAP - During the Kosovo crisis, in May 1999, the European Commission introduced a new framework for the WB – the Stabilization and Association Process (SAP). This bilateral initiative was seen as complementary to the SP and had a regional dimension. However, it implied that countries would not be penalized in case of their neighbors' failure or refusal to cooperate.

The SAP process had three main incentives for the Western Balkan states:

1) financial assistance (with PHARE and Obnova financial mechanism later replaced by CARDS in 2001); 2) liberalization of trade barriers between the EU and the SAP countries; 3) eventual EU membership.

Other locally grown initiatives include:

CEI (Central European Initiative) – 1989 - launched by the Italian proposal initially unifying SFRY, Hungary and Austria and later joined by Poland and Czechoslovakia, Moldova and Belarus was aiming to prepare its members for the EU membership and contribute to the economic development of the area.

BSEC (Black Sea Economic Cooperation) – 1992 – launched by Turkey and Greece, including Albania, Serbia as the Western Balkan members and Romania, Bulgaria, Russia and three Caucasus republics, is designed to support cooperation, stability and good neighborhood in the Black Sea region.

¹⁵ Carl Bildt, "The Balkans' Second Chance", *Foreign Affairs*, 80:1, January/February 2001, pp 148-158.

¹⁶ See Delevic, *ibid*.

CEFTA – (Central European Free Trade Agreement) was initially created in 1992 by Central European states – Czechoslovakia, Hungary and Poland as an economic dimension of their newly formed Višegrad Group. While the Višegrad Group was considered to be closed for other eastern neighbors, CEFTA – aiming at trade liberalization between the members – started to attract new participants. From 1996 to 2006 five new members, Slovenia, Romania, Bulgaria, Croatia and Macedonia, joined the group. It has abolished trade barriers on a wide range of industrial goods produced in the region. After joining the EU, the founding members plus Slovenia left the free trade agreement.

AII – (Adriatic Ionian Initiative) was launched in 2000 and it aims at fostering cooperation between the coastal states of the Adriatic and Ionian seas. The members include Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Greece, Italy, Montenegro, Slovenia and Serbia.

CURRENT REGIONAL TRENDS

The WB region is tightly netted with a plethora of local initiatives and cooperation schemes, but it still does not have a positive impact on the region-building process. As Delević puts it, the difference between the actors encouraging regional cooperation in the Balkans from outside and those who are directly involved in it often sounds like “we pretend to be cooperating and they pretend to be serious about integration us in the EU”¹⁷.

The process of region building in the WB is entirely outside imposed. All networks implying developing cooperation between local actors are initiated from Brussels, thus lacking the notion of “ownership” among local participants. Most of the regional initiatives in the end are limited to play a role of regional forums where the countries act to perform politically driven games and are less focused on mutual goals.

Observers argue that two main missing elements – common regional identity and a sense of the ownership of the regional cooperation process - are mostly evident. When it comes to real cooperation the Balkan states are reluctant and mostly limit themselves to formal interaction such as regional meetings and exchange of information without solid mutual obligations.

Regional rivalry and mistrust has brought even the EU integration process, considered to be the biggest incentive for the local countries, to a stalemate. There are some fears that Serbia’s problems with the Hague fugitives and the Kosovo issue might influence the entire region’s pace toward the EU. Also, Serbia’s reluctant stance toward NATO membership makes its neighbors feel more threatened. In this context the regional states often push for the “regatta” principle - introducing a different speed approach towards each Balkan state. On the other hand, the Balkan

---

¹⁷ Delević, ibid.

states are also creating barriers to each other's progress toward the EU (Slovenian-Croatian dispute, Greek-Macedonian name problem).

There are also certain constellations of conflicts and cooperation in the region. They are often not bilateral but involve at least three local actors (e.g. Slovenia – Croatia – Serbia; Croatia – Bosnia and Herzegovina – Serbia, the three entities within Bosnia and Herzegovina, etc.). Since these triangles overlap, in case of conflict, a wide range of actors will be involved and affected. On the Balkan level, the same pattern of formal and informal alliances exists. For example, the so-called "Islamic arc" links Turkey with Albania, Kosovo and Bosnia and Herzegovina. This imagined "alliance" is not much religious, but rather a pattern of Turkish obligations to act as a "protector". The counter-alliance to this "arc" is mainly Serbia, Greece and Bulgaria (against Turkey with a potential Serbo-Romanian link based on their shared issue of the Hungarian minority). However, some scholars argue that the pattern of potential conflict is too complicated and that these combinations might change depending on the issue concerned.

Another problem is a direct outside involvement. Since Bosnia and Herzegovina and Kosovo are international protectorates, it makes impossible for them to be involved or participate in regional initiatives as independent entities and their future and the length of involvement of the international community is also unclear and undefined. Such regional context makes it harder for regional actors to define regional aims and pursue regional cooperation and leaves ample space for international intervention.

ECONOMIC DIMENSION

The record of internal trade between the regional states is increasing, but it is still less than their involvement with outside actors (except of Bosnia and Herzegovina)¹⁸. The structure of these economies is similar and there is not much to be traded between them. Statistical data shows that the WB countries' trade balance with outside partners is higher than among themselves. As Seroka notes, such limited trade is not enough to build a self-sustained and modern regional economy¹⁹. Most local observers argue that the EU's idea of developing a strong regional economy is a miscalculation as, for instance, Albania has little trade experience with other WB states, while Serbia's, Croatia's or Macedonia's industrial finished goods are more or less the same and other commodities – with less price and higher quality - might be purchased from the EU. Regional states also fear that the creation of the local economic market may cause delay of their entry into the EU. The Balkan countries very often underestimate the importance of intra-regional trade arguing that the neighbors are too poor for investments or are the main economic rivals. Differences among economies are indeed massive. Croatia is the

¹⁸ Intra-regional trade still remains low - only 6% of the total trade of all five Western Balkan countries.

¹⁹ Jim Seroka, "Issues with regional reintegration of the Western Balkans", *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 10:1, 2008, pp. 15-29.

largest economy in the region with almost half of the region's GDP while some parts of the Balkans (e.g. Kosovo) are listed among Europe's poorest.

According to Lopandić, the obstacles of creating sub-regional cooperation furthermore involve not only regional disputes and ethnic conflicts and different national, political or economic interests but also less experience and tradition of multilateral cooperation and the region's peripheral position within the Europe's main integration centers (EU, EFTA) that makes international encouragement insufficient and less effective²⁰.

As Delević notes, regional cooperation is mostly a matter of political correctness for the local countries, having in mind that in Brussels the Balkan EU perspective cannot be considered separately from the regional cooperation. Below we will show on the Serbian example the shortfalls of the EU efforts to pressure the local states to get more involved in regional initiatives.

CONCLUSION

The article argues that despite the strong and determined pressure from the European authorities, there have been minor achievements in rebuilding regional bonds and creating a sense of "regions" in the WB. While regional trade is increasing slowly, analyses of trade trends and patterns show that the region cannot be developed into a self-sustained economic entity²¹. Borders are still difficult to cross, problems caused by refugee issues are not addressed properly, national security threats are considered at the same level as in the beginning of the 1990s, corruption and organized crime are widespread.

After a thorough analysis of its failure in the WB, the EU has realized that participation and involvement of local elites is crucial for the success of the project. The academic and policy-making discourse became overwhelmed with the debate on the issue of "regional ownership".

According to the new approach, the regional cooperation is now considered to be an interplay between external and internal factors and dynamics, meaning that there should be a consensus among the local elites on the importance of regional cooperation and the willingness to collaborate and define mutual interests and initiate common projects from below. A new term - "local ownership" has been coined and a new approach has been tailored according to new findings. Based on the new approach, the biggest regional framework - the SP - has been transformed into the more locally-driven RCC²². Still, despite alternative strategies, regional initiatives are less effective as it is hard to engage local elites in regional cooperation.

²⁰ Lopandić, *ibid.*

²¹ See Seroka, *ibid.*

²² On regional ownership of the Stability Pact and regionally owned confidence-building initiatives see <http://www.stabilitypact.org/about/SPownershipprocessPortal.asp> or the Report of the Special Coordinator. Task Forces and Initiatives, 16.11.2006 <http://www.stabilitypact.org/r/Annex%2020-%20Report%20of%20the%20Special%20Coordinator%20on%20Regional%20Ownership%20and%20Streamlining.pdf>

Notwithstanding the fact that the countries in the region are strongly interconnected with security threats, there is no common understanding of region. Mistrust among neighbors and ethnic antagonism do not appear to be a particularly strong barrier to better cooperation; instead, the lack of actual political will and the structural and infrastructural difficulties are identified as the main problem to regional cooperation.

Another fault is overlapping character of regional initiatives. Very often they are not coordinated and in the end bad to the waste of resources. Thus, despite the rhetoric, real intensity of regional cooperation still remains quite loose.

Many argue that the EU has to choose a more individualist approach to each country and abandon the practice of incorporating regional cooperation in conditionality. The persistence of the European Union on regional cooperation should be more focused on the EU's efforts to engage the WB countries to address cross-boundary issues jointly, rather than as an obstacle to individual accession.

Thus, it would be more effective if the EU abandons its practice of including the regional cooperation within the EU conditionality and its efforts on the creation of a regional security sub-system since the processes of developing security communities do not imply a linear progression, but should allow for certain failures. Besides, after the EU membership, the Balkan states will anyway be merged into the wider European security complex.

РЕЗИМЕ

Текстот ја анализира стратегијата на Европската Унија во изградувањето на Западниот Балкан како регион. Авторката прави обид да ги реконструира почетоците на овие обиди, тврдејќи дека без оглед на фактот што како теорија пристапот е привлечен, во практиката се покажуваат многубројни ограничувања и недостатоци. Обидите регионот да се изгради повторно однадвор на еден вештачки начин, а притоа регионалната соработка се наметнува како услов за пристапување на земјите од Западниот Балкан кон Европската Унија, се покажуваат како контрапродуктивни. Наместо да ја промовираат регионалната стабилност, таквите обиди всушност го попречуваат напредокот на овие земји на патот кон Европската Унија. Авторката смета дека пристапот на Европската Унија е сосема неефикасен и предлага еден нов пристап во нејзината политика кон Западниот Балкан, во целина за да се забрзаат интегративните процеси во овој регион.

► ЕВРОПСКАТА УНИЈА И ПОТЕНЦИЈАЛОТ НА РЕГИОНАЛНАТА СОРАБОТКА ВО БОРБАТА ПРОТИВ СОВРЕМЕНИОТ ТЕРОРИЗАМ

автор: Методи Хаџи-Јанев

ВОВЕД

Замислена да функционира како заедница којашто ќе го зацврстува процесот на интеграција на нејзините членки, Европската Унија (понатаму: ЕУ), меѓу останатото, уште со Договорот, а тоа подоцна се преслика и со новиот Устав, си ја постави целта да им обезбеди на луѓето висок степен на заштита во однос на нивната слобода, безбедност и правда.¹ Во исто време, сакајќи да има доминантна улога во креирањето на светската политика, за ЕУ е неизбежно да се соочи со безбедносните предизвици кои гравитираат во светското милје. Во таа насока, заканите од современиот тероризам, преку начинот и обликот низ кои тој се манифестира, претставуваат значителна опасност и за ЕУ. Тоа, пак, само по себе ја наметнува и дилемата дали ЕУ онака како што е поставена навистина е подготвена да се спротистави на современиот тероризам.

¹ ЕУ и нејзините земји членки се засновани врз почит на човековите права, основни слободи, гаранција на достоинството на човекот и заштитата на овие права како на поединците така и на институциите. Правото на живот, физички интегритет, слобода и безбедност и на слобода на мислата, изразувањето и информациите се вклучени во чл. 2, 3, 6, 10 и 11 од Главата за човековите права на ЕУ по самитот во Ница од 7 декември 2000 година, а преспакани и со новиот Устав кој влезе на сила од 1 декември 2009 година, како дел од Лисабонскиот договор потписан на 13 декември 2007 година.

Фактот дека на дел од членките во Унијата тероризмот не им е туѓ е непобитен. Сепак, современиот тероризам во голема мерка се разликува во начинот на кој класичниот тероризам претставува закана. Овие разлики можат да се уочат во начинот на оперирање, целта која ја имаат терористите, како и ефектите кои современиот тероризам ги предизвикува.

Практиката на справувањето со современиот тероризам по 11 септември покажа значителни аномалии во поглед на примената на заедничката безбедносна политика во ЕУ во практика. Освен вербалната поддршка која ЕУ ѝ ја даде на САД, на теренот не се виде никаков знак од заедничката безбедносна политика. Во анти-терористичката коалиција учествуваат вооружените сили на земјите членки, но не врз основа на европската перспектива или одредбите за солидарност, туку врз основа на билатералната соработка на секоја од членките со САД. Разочарувањето на Фох од Наполеон² многу брту го препозна Ал-каеда која преку сосема поинаков начин на војување успеа значително да ѝ се спротистави на гломазната против-терористичка коалиција.³ Сериозните проблеми на следењето на северопската агенда се потврдија и во поглед на мерките на справувањето со тероризмот. Илегалните апсења и транспортирања на осомничени терористи како поддршка на САД значително го предизвикаа прашањето на почитувањето на човековите права. Оттука, според некои видувања се чини дека е оправдано да се заклучи дека по однос на сериозните предизвици кои се појавија во поглед на справувањето со современиот тероризам, земјите членки не реагираат во интерес на Унијата, туку врз основа на сопствените интереси.

Од друга страна, пак, потрагата по соодветен меѓународен одговор сè посериозно укажува дека заканите од современиот тероризам не се имуни на регионалната соработка. Засега регионалната соработка на секој план, па и на воен, се покажа како далеку попродуктивна во борбата против современиот тероризам отколку градењето широки и гломазни коалиции.⁴

СОВРЕМЕНИОТ ТЕРОРИЗАМ ОЛИЦЕТВОРЕН ВО „АЛ-КАЕДА“ – ПРЕДИЗВИК ЗА ЕУ

Современиот тероризам, што на меѓународен план го применува Ал-каеда, значително се разликува од класичниот меѓународен тероризам со кој светот се соочуваше за време и кратко по завршувањето на Студената војна.⁵ Периодот на деведесеттите години од минатиот век и она што денес се случува на

² Изјава на стратегот Фох за Наполеон, после водењето на операции против коалицијата, кога станало јасно дека е најдобро да се напаѓаат слабостите на коалицијата видени преку различните интереси кои таа ги имала, за ова видено во: DIILS, „Military and Peacekeeping Operations in Accordance with the Rules of Law“, Defense Institute for International Legal Studies, Newport, 2005, стр. 314.

³ Шпанија се повлече од Ирак заради нападите во Мадрид организирани од Ал-каеда.

⁴ За значењето на инструментите на национална моќ види пошироко во: Hans Binnendijk and Patrick L. Clawson, „Tunning the Instruments of National Power“, JFQ, USA, 1995/96.

⁵ U. Schnekner, „Internationale Terroristen als Profiteure fragiler Staatsitscheit“, SWP-Studie, Berlin Stiftung Wiessenschaft und Politik, 2004, стр. 15-16.

овој план создаде значително нова, до сега невидена слика. Во таа насока, можеме да ги издвоиме следните специфичности на современиот тероризам олицетворен во Ал-каеда, и тоа:

Прво, терористичките операции не се ограничени на национално и регионално ниво. Ал-каеда, на пример, е одговорна за изведување терористички напади во Авганистан, Индонезија, Јемен, Кенија, Мароко, Пакистан, Филипини, САД, Саудиска Арабија, Сингапур, Сомалија, Танзанија, Тунис, Шпанија, Велика Британија и сл.⁶

Второ, агендана на Ал-каеда е глобална. Таа не е национална или регионална каков што е случајот со ИРА, ETA, Абу Сајеф, ПЛО и сл. Класичниот тероризам се манифестираше преку неколку облици. Еден од тие облици е борбата на властите на една држава против опозицијата, познат и како стравовлада – државен тероризам. Друг облик преку кој може да се препознае класичниот тероризам е кога тероризмот е насочен од опозицијата против позицијата. Причините за тоа можат да бидат различни, од идеолошки несогласувања, борбата на малцинствата за политичка автономија или сепсесија и сл. Тоа што во мотивациска смисла се случува со тероризмот на Ал-каеда, меѓутоа, е значително различно. Агендана на Ал-каеда и нејзините афилираните групи е религиозно мотивирана и е исполнета со апстрактна цел, којашто прерасна во „глобален Џихад“ против неверниците. Целта на оваа агенда е да се врати владеењето на Аллах, или за нив, „оригиналниот ислам“ кој се шири од вахабизмот. Притоа, неверници се не само САД и „Западот“, туку и одредени исламски системи каков што е, на пример, оној во Саудиска Арабија.

Трето, искористувајќи ги основите на исламот, пред сè, во поглед на солидарноста врз која се гради оваа вера, Ал-каеда успеа да развие транснационална идеологија.⁷ Тоа се одрази на тој начин што идејата за глобалниот Џихад се појави како агенда и водич за многу исламистички екстремни движења, кои имаат сосема поинакви причини за примена на тероризам – многу слични на оние карактеристични за класичните терористички организации со регионални цели. Потврда за мобилизацијата врз основа на постулатите на верата каква што е солидарноста претставува членството во Ал-каеда. Членовите на Ал-каеда се муслумани од целиот свет, вклучувајќи ги и државјаните на држави од Запад.

Четврто, организациската поставеност на Ал-каеда исто така е со меѓународен предзнак. Структурата на Ал-каеда не е хиерархиска и наликува на она што во академските кругови е познато како „Хидра“. Тоа значи дека постои јадро со мал број членови за кое се закачени „сателитски“ главни ќелии со голема децентрализација ширум целиот свет. Во сателитските ќелии, кои изведуваат операции и независно од главното јадро, се наоѓа конгломерат на исламски фундаменталисти, исламски политички партии и истакнато независни групи врз

⁶ Ibid, стр. 18.

⁷ Peter L. Bergen, „Holy War, INC.: Inside the Secret World of Osama Bin Laden“ (2001).

кои се потира главното јадро во логистичка и оперативна смисла.⁸ Ал-каеда не е творба на ниту една држава. Таа нема постојано седиште (претставништво) во ниту една држава. Од друга страна, искористувајќи ги најновите трендови кои се присутни во меѓународните односи, својата оригинална сила Ал-каеда ја изгради во Судан, подоцна и во Авганистан (места во кои *de facto* не постоеше влада).⁹ Во тој контекст, користејќи ги современата технологија и современите односи, Ал-каеда формира фондови и ги преместува парите, ја пренесува својата идеја и гошири учењето врз основа на религијата. Тоа ѝ дава неограничена можност за регрутирање илјадници млади муслумани. Податоците за тоа дека членови на Ал-каеда се скрекааат во движењата во Босна, Авганистан, Пакистан, Бангладеш (во граничните делови), Долината Панкиси во Грузија, Чеченија, Сомалија, Косово, Филипини и Јемен се најдобар доказ за функционирањето на Ал-каеда во овој дух.¹⁰ Во голема мера, влијанието на учењето на Ал-каеда ги инспирираше членовите на Чема исламија (во Југоисточна Азија), Ал итихад ал ислами (на Рогот на Африка), Ал ансар мұжәхедин (во Кавкаскиот регион), Туниска борбена група и Ҷајас Мухамед (во Југоисточна Азија), со кои има интензивни врски и соработка.¹¹

Во поткрепа на погорното стои и изјавата на Ал-каеда дека таа нема да запре тука, туку, напротив, дека ќе продолжи да јашири својата мрежа и дека ќе ги инспирира и другите муслумани во светот. Со тоа, Ал-каеда постави досега невиден стандард за примена на тероризам, привлечен и за останатите терористички групи. Само со поистоветување со името на Ал-каеда, тие ја добиваат потребната популарност.¹²

Петто, тактиката на современиот тероризам не се совпаѓа со мошне употребуваната реченица на Брајан Џенкинс дека „терористите сакаат многу луѓе да гледаат, не многу луѓе да загинат“. Настаните од 11 септември 2001 година потврдија дека современиот тероризам се води од девизата „повеќе луѓе да гледаат и повеќе луѓе да загинат“.¹³ Како за илустрација, за време на 30-годишната употреба на тероризам од страна на ИРА досега загинале околу 3000 лица.¹⁴ Во нападите од 11 септември 2001 само во еден ден загинаа над 3000 лица и беше причинета неспоредлива материјална штета споредена со онаа предизвикана со нападите на ЕТА и ИРА заедно во целокупната нивна борба. Оваа штета не ја почувствуваа само САД, туку и целиот свет.

Од друга страна, спореден со класичниот тероризам, според ефектите, современиот тероризам има силно влијание врз креирањето на политиката на

⁸ „Правило за обука на Ал-каеда“, Одбрана, Министерство за одбрана на Република Македонија, септември 2004.

⁹ D. L. Byman, „Al Qaeda as an adversary: Do we understand our enemy“, *World Politics*, vol. 56, No 1 October, 2003.

¹⁰ J. Spyer, „The Al -Qa'ida Network and weapons of mass-destruction“, *Middle East Review of International Affairs*, Vol. 8, No 3, September 2004, стр. 33.

¹¹ *Ibid.*

¹² Целото од: A. Dalgaard-Nielsen, „Hvordan Vestern slog Al Qaida – og fraaerde den internationale terrorisme en sejr i forstaterunde“, *DIIIS Brief*, September (Danish Institute of International Studies) 2004.

¹³ B. Jenkins, *The Potential of Nuclear Terrorism*, Santa Monica, CA Rand, 1977, стр. 8.

¹⁴ M. Crenshaw, *Terrorism in Context*, The Pennsylvania State University, 2007, стр. 414.

поголем број држави. Како за пример, Шпанија отстапи од коалицијата која учествуваше во операцијата „Слобода за Ирак“, а под иста закана се најдоа и некои други земји. Намерата на оние кои го практикуваат современиот тероризам, да вовлечат што поголем дел од цивилното население за да ја остварат својата цел, се огледува и во желбата да употребат оружје за масовно уништување.

Во тој контекст, обидите за доаѓање до високо збогатен урануим, којшто се користи за правење нуклеарни бомби и експериментите со биолошки и хемиски супстанции во Авганистан ја потврдуваат сериозноста на заканата од современиот тероризам на Ал-каеда.¹⁵

И покрај сериозноста со која се закануваше меѓународниот тероризам, до нападите од 11 септември, тој не го доби потребното внимание од страна на ЕУ. Заради политичките интереси, тешкото на загриженост околу употребата на вооружена сила беше врз трите најфреквентно споменувани закани: организираниот криминал, внатрешните конфликти и меѓународните конфликти. Нападите од 11 септември, сепак, го сменија ваквиот пристап. После нападите, покрај САД¹⁶ и ООН (Извештајот на Генералниот секретар на ООН)¹⁷ и ЕУ во својата безбедносна стратегија¹⁸ го сменија пристапот кон тероризмот како „чиста и присутна опасност која ја наметнува потребата од поинаков пристап во размислувањето на употребата на сила во меѓународните односи“.¹⁹

Од друга страна, меѓународниот пристап околу спречувањето на тероризмот по 11 септември 2001, освен на декларативен план (изразено преку документи), од страна на некои држави, но не и на ЕУ, значително се промени и на практичен план. Пристапувајќи кон меѓународниот тероризам како кон феномен кој е закана за светскиот мир и за безбедноста, одредена група држави, предводени од САД и Велика Британија, ги променија концептот и стратегијата околу спречувањето со ова зло. Напуштајќи го концептот на третман на тероризмот како криминален акт, во кој стратегијата се заснова на спречување со тероризмот преку примена на полициски сили, односно, на концептот на третман на тероризмот преку примена на правилата за внатрешен вооружен конфликт, во кој стратегијата се заснова на комбиниран ангажман од полициски и воени сили, новиот пристап на претходната група држави во спречувањето со тероризмот е како кон меѓународен вооружен конфликт. Тоа значи дека, во прв план, за спречување со меѓународниот тероризам се користат воени сили. Овие

¹⁵ J. Spyer, исто и: J. Staun, „Den nu terror. En globaliseret, netvaerkbaseret terror med potential adgang til masseodelaeggelsesvaben“, *DIIS Report*, No 5 (Copenhagen, Danish Institute for International Studies).

¹⁶ The White House, „The National Security Strategy of the United States of America“, Washington DC, September 2002.

¹⁷ United Nations, „High-level Panel on Threats, Challenges and Change; A More Secure World: Our Shared Responsibility“, New York, UN, 2004.

¹⁸ European Union, „A Secure Europe in a Better World; A European Security Strategy“, Brussels, The European Council, 2003.

¹⁹ Свеста за потребата од поинаков третман кон меѓународниот тероризам можеби најдобро е разработена во Извештајот на Генералниот секретар на ОН. Тој го потврдува и фактот што во него е даден и предлог за прифаќање на дефиниција за тоа што претставува тероризмот, United Nation, „High-level Panel on Threats, Challenges and Change, A More Secure World: Our Shared Responsibility“, New York, UN, 2004.

сили функционираат во склад со меѓународното право за вооружен конфликт. Со други зборови, спомнатите држави се наоѓаат во војна со носителите на тероризмот. Таквиот пристап не беше прифатлив за Унијата, но не и за одделни нејзини членки.

РЕАКЦИЈАТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ПО НАПАДИТЕ ОД 11 СЕПТЕМВРИ: ПОТРЕБА ОД ПОИНАКОВ НАЧИН НА ВОЕНА СОРАБОТКА ВО СПРАВУВАЊЕТО СО ТЕРОРИЗМОТ

Од заклучоците донесени од страна на Европскиот совет од 21 септември 2001 година може да се констатира дека постои широка вербална поддршка од страна на Европската Унија околу правото на САД да одговори со употреба на воена сила. Во заклучокот, помеѓу останатото, се истакнува и дека

„... ЕУ на нападите гледа како на напад врз отвореното демократско, толерантно и мултикултурно општество...; ... Врз база на Резолуцијата 1368 на Советот за безбедност, брзата и остра реакција на САД е легитимна...; ... акциите преземени од страна на земјите членки на ЕУ, мора да бидат против оние земји кои ги поддржуваат терористите и им даваат уточишта ...“²⁰

Тринаесетте земји-кандидатки за членство во Унијата во тоа време, исто така, го поддржалаа заклучокот на Европскиот совет и ја изразија поддршката кон САД.²¹ Уште повеќе, на 8 октомври 2001 година Европскиот генерален совет за надворешни односи изјави дека:

„ЕУ ја изразува својата целосна солидарност и срдечна поддршка за акцијата на САД, која е преземена во име на самоодбрана во согласност со Повелбата на ООН и Резолуцијата на ГС на ООН 1368 од 2001“.²²

Потврда за ваквиот став со речиси иста „интонација“ беше содржана и во заклучоците на Европскиот совет од 19 октомври 2001 година, во коишто повторно се признава „правото на САД“ легитимно да употребат сила во „самоодбрана во склад со Повелбата на ООН и Резолуцијата 1368 на ГС на ООН“.²³ Уште поширока поддршка беше дадена за време на Европската конференција на која учествуваа земјите членки на ЕУ, земјите со тогашен кандидатски статус за членство, земјите аспирантки и Русија, Украина и Молдавија.²⁴ На Конференцијата, уште еднаш беше изразена силната поддршка на САД да дејствуваат во склад со правото на самоодбрана предвидено со Повелбата и Резолуцијата на СБ на ООН 1368.²⁵ Анализата на изјавите и изразената поддршка од земјите членки на ЕУ и земјите кандидатки за членство

²⁰The conclusions of the extraordinary Brussels European Council of 21 September 2001, достапно на: <http://www.ue.eu.int/en/eurocouncil/index>

²¹Press release by the Belgian Presidency, 22 Sept. 2001, достапно на: <http://www.ue.eu.int>

²²General Affairs Council Statement, 8. Oct. 2001, достапна на <http://un.eu.int>

²³Заклучокот од 19 октомври е достапен на: <http://www.europa.eu.int/en/info/eurocouncil/index>

²⁴EU Glossary, „European Conference“, достапна на: <http://www.europa.eu.intscadplus/leg/en/cig/g4000e.htm>

²⁵Press release by the Belgian Presidency, 20 Oct 2001.

во тоа време, како да наговестуваше дека ЕУ е согласна и практично да ги поддржи САД во воени мерки против терористичките акти од 11 септември.

Меѓутоа, и покрај силната вербална поддршка на акцијата на САД, изостана активното учество на Унијата и на дел од погорните држави во мисијата „Enduring Freedom“ против Авганистан. Од меѓународно-правна и институционална гледна точка постои разбирање и оправдување за вакуумот помеѓу активната и вербалната поддршка изразена од ЕУ во полза на акцијата на САД. Согласно членот 17(2) од Договорот во Амстердам, надлежноста на ЕУ на воен план беше ограничена само со „хуманитарни и спасувачки задачи, задачи за чување на мирот и употребата на борбени сили за управување со кризи, вклучувајќи и креирање мир.“²⁶ Тоа значи дека правната рамка во која земјите членки на ЕУ може да дејствуваат оfanзивно, во случај кога тие не се директно нападнати е за време на борбени операции со кои треба да се наметне мирот или да се менаџира криза.²⁷ Од воена, но и од правна гледна точка постои разлика помеѓу операциите за дејство во самоодбрана и операциите изведувани заради наметнување на мирот. Првата група операции можат правно да се извршуваат од страна на држава (или сојуз – за што е потребен договор) којашто е жртва на нелегален „вооружен напад“, додека, пак, втората група операции се изведува, најчесто, под мандат на СБ во согласност со овластувањата од Главата VII од Повелбата на ООН.²⁸ ЕУ, во својата безбедносна и одбранбена политика, сè уште го немаше покриено прашањето за заедничка одбрана (колективна самоодбрана дури и за земја членка). Исто така, согласно членот 11 од Договорот за ЕУ и индивидуалната одговорност и должност, секоја земја членка е должна да ги почитува одлуките на Советот за безбедност на ООН и да дејствува во согласност со Повелбата.²⁹ Имајќи ја предвид основата за употреба на сила врз Авганистан (правото на самоодбрана), без овластување од СБ на ООН, земјите членки на ЕУ не може да се приклучат кон нападите организирани од САД.³⁰ Дополнително

²⁶ Договорот за Европската Унија, потписан на 7 февруари 1992 во Маастрихт, беше заменет (како амандман) од Договорот во Амстердам, на 2 октомври 1997. Сите договори дотогаш, пак, беа заменети со Договорот во Ница, кој ги замени Договорот за Европската Унија и Договорите за формирање на Европската заедница. Стапувањето на сила на Уставот на ЕУ со Лисабонскиот договор не предизвика промена во оваа наоска. Пошироко за ова во: Treaty on European Union, Maastricht, 7. Feb. 1992, 1992 OJ C 191/1, Treaty of Amsterdam, 2. Oct. 1997, 1997 OJ C 340/1 Treaty of Nice, 26. Feb. 2001, 200 OJ C 80/1 (published in 2002 OJ C 325). За ова и во: Т. Беневески, „Право на Европска Унија“, Правен факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, 2001, стр. 344-347.

²⁷ Во поглед на термините кои се користат, постои терминолошка и суштинска-оперативска разлика. Терминолошката разлика се состои во различните термини кои се користат за овие операции. Британската верзија на терминот е „креирање на мир – peace making“, „rétablissement de la paix“ е француската верзија, а германската верзија е „friedensschaffender“ – термин кој го отсликуваат европските пристап на изведување оfanзивни операции од таков вид, додека „peace enforcement“ е пристапот кој го користи САД. Суштинската разлика се состои во Правилата на однесување за време на спроведувањето на овие операции, за тоа ќе стане збор во II дел од овој труд. Пошироко за ова може да се види во: F. Pagani, „A New Gear in the CFSP Machinery: Interrogation of the Petersburg Tasks in The Treaty on European Union“, 9 JEL, 1998, стр. 741-742.

²⁸ Многу често познато и „како правен лек“.

²⁹ Во правото на Унијата (постоечките договори) до тогаш правото за заедничка одбрана не беше дефинирано со Европската безбедносна и одбранбена политика.

³⁰ We do not see Res. 1368 and 1373 as containing such mandate, e изјавата на официјалните претставници на ЕУ. По однос на ова прашање пошироко во: Jan Wouters & Frederik Naert, „The EU and September 11“, Institute for International Law, working paper 41, 2003.

ограничување за земјите членки на ЕУ беше и вклучувањето на НАТО во нападите.³¹

Од сето ова, а имајќи предвид дека со новиот Устав не настанаа речиси никакви промени на овој план, недвосмислено произлегува дека ЕУ онака како што е дизајнирана во моментот, не е подготвена ефективно да се справи со современите закани од тероризмот. Меѓутоа, механизмите кои ЕУ ги има за стандардизација и хармонизација во голема мерка можат да влијаат на зајакнување на регионалната соработка во справувањето со овие современи закани. Од друга страна, практиката во глобалната војна против тероризмот покажа дека регионалната соработка во справувањето со ова глобално зло е еден од можните соодветни одговори.

ПОТЕНЦИЈАЛОТ НА РЕГИОНАЛНАТА БЕЗБЕДНОСНА СОРАБОТКА: МОЖНА АЛТЕРНАТИВА ЗА БЕЗБЕДНОСТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ВО ПОГЛЕД НА ЗАКАНИТЕ ОД СОВРЕМЕНИОТ ТЕРОРИЗАМ

Од досегашната расправа стана јасно дека современиот тероризам значително се разликува од класичниот тероризам. Исто така стана јасно дека класичните против-терористички методи едноставно не функционираат против современиот тероризам. Дополнително, преку асиметричниот пристап не-државните актери кои применуваат тероризам, а пред сè Ал-каеда, наметна нови стандарди во војувањето. Тоа значи дека современиот тероризам повеќе не е само безбедносен или чисто криминален проблем. Тој е проблем кој се прелева преку политичките, воените, социјалните, економските, културните и религиозните наследства. Затоа, со еден ваков феномен кој има глобален префикс што бргу се адаптира и се прилагодува на соодветен регион, еден од можните начини за справување е преку регионална соработка.

Регионалната соработка поддржана од ентитет каков што е ЕУ, кој има развиено механизми за нејзина поддршка, успешно може да развие ефективен медиум за безбедносен одговор. Регионалната соработка, аргументирано, може да биде соодветен безбедносен одговор за заканите од современиот тероризам поради тоа што во себе содржи предуслови на кои почива и преку кои оперира оваа закана. Впрочем, повеќе од јасно е дека земјите од даден регион делат слични, безбедносни, политички, економски, социјални, културни и историски перспективи и предизвици. Од друга страна, после физичкото уништување на Ал-каеда во Авганистан по операцијата Анаconda, Ал-каеда доживеа неочекувана трансформација.³² Таа трансформација, како што видовме претходно, се состои во тоа што само идејата на Ал-каеда остана централизирана. Сè друго, па дури и тактиката на оперирање на групите кои од различни региони се поистоветија со Ал-каеда, е карактеристично за регионот.

³¹ Conclusion of the meeting of the European Council in Helsinki, 10-11 Dec. 1999, достапно на: <http://ue.eu.int/en/info/eurocouncil/index.htm>

³² Richard Kugler, „Operation Anaconda in Afghanistan: A Case study of adaptation in battle“, *Center of Technology and National Security Policy*, 2007.

Ако се има ова предвид, но и ако се знае дека од практиката на САД и на анти-терористичката коалиција не е можно справувањето со современиот тероризам само преку употребата на воена сила (како еден од инструментите на национална моќ), станува јасно зошто регионалната соработка може да биде ефективна во борбата против тероризмот. Во овој случај, ЕУ е во огромна предност. ЕУ има изградено голем број механизми кои играат значителна улога во справувањето со современиот тероризам. Во тој контекст, на пример, се напорите и активностите за интегрирано гранично обезбедување. Преку централизираната база за размена на податоци се обезбедува ефективен проток на информации. Тоа може да биде соодветен лек за досегашната инертност и за бирократските процедури кои го отежнуваат соодветниот одговор на тероризмот.

Значително олеснување за регионалната соработка доаѓа и заради фактот што одредени држави и покрај тоа што се само аспиранти за влез во ЕУ преку процесите за стандардизација и хармонизација се подложени на прифаќање на бројни механизми кои ЕУ ги има во својот диспозитив. Тоа се однесува на безбедноста на сообраќајот,³³ спречување на финансирање на тероризмот³⁴ и хуманитарна помош³⁵, што претставува посебно одбележје во новиот став кој се гради кај ЕУ во однос на тероризмот.

Сепак, сериозни против-аргументи на сè што претходно рековме околу поддршката на капацитетите на ЕУ за регионалната соработка во борбата против современиот тероризам би можеле да бидат аргументите за отсуството од воената соработка. Иако заклучувме дека употребата на воена сила е само еден од инструментите на моќ за справувањето со современиот тероризам, повеќе од јасно е дека без ваков вид одговор речиси е невозможна ефективна заштита од него. Во овој контекст се слабостите за ефективна заштита на критичната инфраструктура на ЕУ, којашто заради легислативата која постои

³³На полето на безбедноста на сообраќајот, како резултат на збиднувањата од 11 септември Советот даде инструкции до Советот за транспорт за воведување мерки со кои ќе се зголеми безбедноста за време на патувањето. Овде е вклучен нов пристап кон класификацијата на оружјето, проверката на багажот, обуката на екипажот на авионите, за што е формирана ад хок група која имаше задолжност да ги оформи истите. Во оваа насока Комисијата ќе го убрза процесот на преговарање околу овие прашања. Види: ESR, number 8, October 2001, www.isis-europe.org

³⁴На 02.10.2002 г. Комисијата предложи регулатива со која се предвидува пресек и замрзнување на 27 поединци и организации на финансиските канали на терористите. Уште на почетокот на спроведувањето на овие мерки земјите членки беа незадоволни од листата која ја направи САД, најповеќе заради фактот што таа се вклопуваше, пред сè, во она на што тие се фокусираа: субиране на Ал-каеда. Од друга страна, на 21.09.2001 министрите за финансии на земјите членки на ЕУ, на состанокот кој го одржаа се согласија дека е неопходно да се донесе директива со која би се заштитил финансискиот систем од перенеј пари, како и замрзнување на сметките кои водат до терористичките организации. Во оваа насока Европскиот парламент беше дури и поимбациен и повика на заедничка акција во борбата против перенеј пари. ESR, number 8, October 2001, www.isis-europe.org. На 27.12.2001 г. Советот усвои Регулатива за замрзнување на фондовите и забрана за каква било економска поддршка на терористичките организации. Consil Regulation on specific restrictive measures directed against certain persons and entities with a view to combating terrorism, види EC Official Journal L344 of 28 December 2001, www.europa.eu.int

³⁵Советот заклучи дека борбата против тероризмот е многу поефективна доколку се базира на континуирано инвестирање и поддршка во спречувањето на конфликтите во трети земји преку целосно почитување на човековите права и на демократијата. Види: ESR, number 8, October 2001, www.isis-europe.org

се чини е занемарена во насока на заштита од тероризмот.³⁶ Во оваа насока Комисијата имаше ограничен придонес, а акцијата која ја има преземено е главно фокусирана на сајбер тероризмот.³⁷

Реална анализа на случувањата во поглед на регионалната воена соработка би покажала дека на овој план САД се далеку понапред. Развивањето на центрите за одличност за вооружените сили во борбата против тероризмот,³⁸ меѓусебната соработка преку соодветните вежби на вооружените сили на регионалните партнери за размена на искуствата во тактиките, техниките и процедурите на вооружените сили за справување со тероризам, се само дел од напорите кои се преземаат на овој план.³⁹ Со оглед на тоа дека не постојат легални пречки за една ваква соработка, ЕУ би требало да ја разгледа потенцијалната можност за истата како дополнителен механизам кој ќе даде свој придонес во заштитата од современиот тероризам.⁴⁰

ЗАКЛУЧОК

Современиот тероризам претставува сериозна закана за светскиот мир и безбедност. За разлика од класичниот тероризам, современиот тероризам има глобална и апокалиптична агенда, за која традиционалниот пристап на државите за нејзино субзивање е несоодветен. Наместо тоа, после нападите од 11 септември 2001, на меѓународен план дојде до промена во пристапот кон справувањето со тероризмот. Од третман на тероризмот како криминален акт државите започнаа да применуваат третман кон тероризмот како кон акт на војна. И покрај сериозната вербална поддршка од страна на ЕУ, изостана ефективната поддршка на теренот. Наместо одговор на ЕУ, справувањето со тероризмот на теренот се сведе на индивидуални пристапи и сојузи, коишто државите членки ги склучуваа водени од сопствените безбедносни интереси. Од практиката на справувањето со современиот тероризам стана јасно дека употребата на воените сили без поддршка на информациите, економскиот развој и дипломатијата, како инструменти на државна моќ, е немоќна да се спротистави на современиот тероризам.

Регионалната соработка, наместо глобална меѓународна соработка, во оваа насока, која ќе ги вклучи сите овие инструменти на државна моќ, е можеби

³⁶ Во оваа насока е заштита на инфраструктурата како: енергетските извори, сообраќајот и инфраструктурата на сообраќајот, банките и финансите, телекомуникациските системи, системите за снабдување со вода, владите на државите членки. ESR, цит. дело.

³⁷ COM (2000) 890 final. Commission Communication on Creating a Safer Information Society by Improving the Security of Information Infrastructures and Combating Computer - related Crime, 26 January 2001.

³⁸ Таков е Центарот за одличност во борбата против тероризмот со седиште во Анкара – Турција, види пошироко <http://www.trmm.mtsk.tr/>

³⁹ На овој план САД е мошне активна и редовно ја поддржува регионалната воена соработка преку вежби и сценарија на кои се извеждуваат најновите тактики, техники и процедури за против-терористичките операции. Таква една активност во координираната вежба Jackle Stone, на која редовно учествува и АРМ со свои сили. Слична е и Desert Eagle, која се одржа во Македонија во 2007 и 2008 година.

⁴⁰ Во склад со Европската стратегија за безбедност, ЕУ е детерминирана на целосен респект и почитување на ООН. Членовите 33(1), 51, 52(1), 53(1), 54 од Повелбата на ООН се токму легалната основа која би се поклопила со безбедносните заложби на ЕУ во регионален контекст.

клучот за успешно справување со современиот тероризам. ЕУ поседува значително ниво на квалитетно изградени механизми кои можат да послужат како основа врз која ќе се изгради ефективната регионална соработка за справувањето со тероризмот. Конечно, само со пристап кој ќе развие капацитет да се справи со современиот тероризам во сите сфери преку кои тој се манифестира и ги остварува своите цели, е можно да се минимизира опасноста која доаѓа од него. Таквиот потенцијал дефинитивно лежи во регионалната безбедносна соработка.

Користена литература:

A. Dalgaard-Nielsen, „Hvordan Western slog Al Qaida – og froaerde den internationale terrorisme en sejr i forstaterunde“, *DIIS Brief*, September (Danish Institute Of International Studies), 2004

B. Jenkins, „The Potential of Nuclear Terrorism“, Santa Monica, CA Rand, 1977

Conclusion of the meeting of European Council in Helsinki, 10-11 Dec. 1999, достапно на: <http://ue.eu.int/en/info/eurocouncil/index.htm>

COM (2000) 890 final. Commission Communication on Creating a Safer Information Society by Improving the Security of Information Infrastructures and Combating Computer – related Crime, 26 January 2001

D. L. Byman, „Al Qaeda as an adversary: Do we understand our enemy“, *World Politics*, vol. 56, No1 October, 2003

EC Official Journal L344 of 28 December 2001, www.europa.eu.int

ESR, number 8, October 2001, [www.isis - europe.org](http://www.isis-europe.org)

EU Glossary, „European Conference“, достапна на: <http://www.europa.eu.intscadplus/leg/en/cig/g4000e.htm>

European Union, „A Secure Europe in a Better World: A European Security Strategy“, Brussels, The European Council, 2003

F. Pagani, „A New Gear in the CFSP Machinery: Interrogation of the Petersburg Tasks in the Treaty on European Union“, 9 *JEIL*, 1998, стр. 741-742

General Affairs Council Statement, 8. Oct. 2001, достапна на <http://un.eu.int>

Hans Binnendijk and Patrick L. Clawson, „Tunning the Instruments of National Power“, *JFQ* 1995/96

Jan Wouters & Frederik Naert, „The EU and September 11“, *Institute for International Law*, working paper 41, 2003

J. Spyer, „The Al-Qa'ida network and weapons of mass-destruction“, *Middle East Review of International Affairs*, Vol.8, No3, September 2004

J. Staun, „Den nu terror. En globaliseret, netvaerkbaseret terror med potential adgang til masseodelaeggelsesvaben“, *DIIS Report*, No 5 (Copenhagen, Danish Institute for International Studies)

Martha Crenshaw, *Terrorism in Context*, The Pennsylvania State University, 2007

Military and Peacekeeping Operations in Accordance with the Rule of Law, Defense Institute for International Legal Studies, Newport, 2005

Peter L. Bergen, „Holy War, INC.: Inside the Secret World of Osama Bin Laden“ (2001)

„Правило за обука на Ал-каеда“, Одбрана, Министерство за одбрана на Република Македонија, септември 2004

Повелбата на ООН

Press release by the Belgian Presidency, 22 Sept. 2001, достапно на: <http://www.ue.eu.int>

Press release by the Belgian Presidency, 20 Oct 2001

Richard Kugler, „Operation Anaconda in Afghanistan: A Case Study of Adaptation in Battle“, *Center of Technology and National Security Policy*, 2007

Трајан Бендевски, „Право на Европска Унија“, Правен факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, 2001

Treaty on European Union Maastricht, 7 Feb. 1992, 1992 OJ C 191/1, Treaty of Amsterdam, 2. Oct. 1997, 1997 OJ C 340/1 Treaty of Nice, 26. Feb. 2001, 200 OJ C 80/1 (published in 2002 OJ C 325)

The Conclusions of the extraordinary Brussels European Council of 21 September 2001, достапно на: <http://www.ue.eu.int/en/eurocouncil/index>

The White House, „The National Security Strategy of the United States of America“, Washington DC, September 2002

U. Schnekner, „Internationale Terrorsiten als Profiteure fragiler Staatsltscheit“, SWP-Studie, *Berlin Stiftung Wiessenschaft und Politik*, 2004

United Nations, „High-level Panel on Threats, Challenges and Change: A More Secure World: Our Shared Responsibility“, New York, UN, 2004

ABSTRACT

Modern terrorism is a serious threat to international peace and security. Comparing it with classic terrorism, modern terrorism has a global and metaphysical agenda, for which the traditional nation states' approach to terrorism suppression is not sufficient. For the European Union which, as an international entity, strives to have a dominant role in the creation of international policy it is inevitable to face the challenges that come from modern terrorism.

The 9/11 practice of dealing with modern terrorism has shown sufficient anomalies in the implementation of the joint EU security policy. Serious issues regarding the question of following the single European agenda by member states in the context of necessary measures against terrorism have also been present. Furthermore, the illegal detention and transport of suspected terrorists on EU members' soil as a support to US policy have almost confirmed the roomers that EU members act in their own interest instead of that of the EU.

On the other hand, the search for an appropriate international answer to modern terrorism more and more seriously shows that threats from modern terrorism are not immune to effective regional cooperation. At least for now regional cooperation in almost every field, including the military approach, has proven to be far more productive in contrast to massive and wide coalition's approach. EU owns a significant level of qualitative mechanisms that can serve as a basis on which effective regional cooperation in combating terrorism could be built. This could grant an approach that will provide space for effective fight against terrorism in all spheres where modern terrorism exists and attempts to accomplish its goals.

► СОВРЕМЕНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА ЗАПАДНИОТ БАЛКАН ТРАНСФОРМИРАН ВО АКТИВНА РЕГИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСНА СОРАБОТКА

автор: Раде Рајковчевски

Земјите од Западен Балкан се неразделив дел од регионот на Југоисточна Европа кој и денес, како носечки столб на комуникацијата помеѓу Европа и Азија, претставува заложник на традиционалните и современите криминални појави (трговија со оружје, луѓе и дрога, присуство на терористички групи и екстремистички религиозни движења). Транснационалните криминални здруженија, кадровски и технички се подобро опремени од постоечките државни безбедносни служби и ги користат недоволно уредената безбедносно-правна регулатива на земјите, слабата координација и недоволната ефикасност на правосудните и на безбедносните институции.

Случувањата кои го одбележаа крајот на 20 и почетокот на 21 век битно ја изменија суштината на безбедносните закани во регионот и Европа и докажаа дека заканите по уставните вредности на Балканот сè уште имаат етнички предзнак. Настаните оставија безбедносни, економски, социјални, психолошки и други последици, а надминувањето на меѓуетничките тензии и конфликти остана најбитен предизвик

за претставниците на властта во земјите. Фактот дека се работи за релативно млади држави, од кои некои како Македонија и БиХ за првпат се конституирани како самостојни и независни држави, доведе до подем на национализмот и на националната нетрпеливост. Таквата околност во поновата историја на Балканот се рефлектираше врз задоволувањето на потребите за национална припадност и апетитите за создавање големи еднонационални држави.

Настојувањата за автономија и независност на одредени етнички групи често беа придрожени со употреба на сила и оружје, што придонесе за усложнување на безбедносната состојба. Локалните конфликти, чие траење, интензитет и понатамошна ескалација тешко се предвидуваат, имаа за цел исполнување на потребите на различни етнички, културни и верски идентитети. Иако навидум завршени, некои од нив и денес тлеат и можат да прераснат во закана од регионален карактер. Дополнително, во дисхармонијата на општествата, губењето на легитимитетот на државата над своите граѓани претставуваше една од причините за радикалните ориентации на одредени етнички групи кои се чувствуваа маргинализирани во сопствената држава. Во тој период, лидерите во регионот како составен дел на политиката за решавање на меѓуетничките тензии прибегнуваа кон војна и насилиство и користеа голема доза на воена реторика и по цена на губење на нивниот кредитабилитет пред граѓаните во новонастапатите демократии. Со текот на времето драстично се промени пристапот во решавањето на меѓуетничките проблеми. Користената реторика, идеологија и практиката покажаа доволно недостатоци¹ во интервенционистичкиот начин и наметнување на мирот.

Големината на територијата на државата, геостратешката позиција, економската моќ и односите со ЕУ и НАТО одиграа значајна улога во вклопувањето на државите во безбедносната состојба во Европа. Сепак, ниедна држава од регионот не може самостојно да ги дефинира сопствените безбедносни интереси без да постави корелација со безбедносните предизвици и интереси на земјите од регионот.² Подолг период, почнувајќи од распадот на СФРЈ, заради специфичното опкружување и континуираната нестабилност, посебна потешкотија за секоја од балканските земји претставуваше дефинирањето и рангирањето на безбедносните приоритети наспроти тврдите националистички ставови на домашните власти и отсъството на меѓусебна комуникација во регионот. Со завршувањето на конфликтите и напредокот на демократските процеси во регионот, кај креаторите на државната безбедносна политика пополека стивнуваа стравувањата од агресија од соседите. Можноста од внатрешен меѓуетнички конфликт во ниту една од земјите целосно не замре, меѓутоа во голема мера беше заменета со можноста од закани предизвикани од формите на организиран криминал. Организираниот криминал ја регенерираше својата мрежа – делумно замрена за време на конфликтите.

¹ На Косово тоа доведе до колапс на суворитетот и територијалниот интегритет на Србија.

² Иако не се дел од Западниот Балкан, Романија и Бугарија во 2007 година станаа дел од ЕУ (претходно и од НАТО), а Гриција многу порано, сепак по своите карактеристики во областа на организиранот криминал и корупцијата, не се понапред од остатокот од регионот.

Затоа, безбедносните иницијативи произлегоа како резултат на меѓувисноста и препознавањето на државните интереси на земјите од Западниот Балкан, но ги опфатија и останатите земји од регионот и пошироко, кои во иницијативите се појавија во улога на донори, партнери или набљудувачи.

Во самите зачетоци на регионалната безбедносна соработка треба да се споменат препораките за земјите од регионот од членките на Советот на Европа дадени на Првиот и Вториот Самит на претседатели на држави и влади³. Иако одржани во време кога на просторите на Балканот беснееше војна, се однесуваа на залагањата на европските држави за стивнување на тензите и заштита од пренесување на конфликтот на други делови од Европа. Но, поради крајно нарушената безбедносна состојба, никој не ги гледаше балканските држави како сериозни партнери во враќањето на мирот. Наспроти залагањата на меѓународната заедница, границите кои ги одредуваат групите на етничка, културна, верска и друга основа да претставуваат мостови за соработка, во тој период се покажаа дека почесто се извор на закани и опасности по мирот. Со моделот на воведување на еврорегионите се создаде основа за соработка во повеќе области, а тоа претставуваше почеток за развивање на прекуграничната безбедносна соработка која стана дел од регионалната безбедносна политика.

Иако во регионот делува Интерпол како носечки столб на меѓународната криминалистичка полициска соработка, сепак ЕУ и САД заради специфичноста на појавните облици на криминалот инсталираа посебни тела во форма на регионални безбедносни иницијативи (најпрво СЕКИ⁴, Пактот за стабилност⁵ во 1999 година, иницијативите кои произлегоа од Пактот⁶ и други⁷). Преку безбедносните иницијативи партнериот од ЕУ, САД и трети земји испратија јасен сигнал за нивниот интерес и волјата на меѓународната заедница за интеграција и стабилизација на земјите од Југоисточна Европа. Токму со започнувањето на нивната реализацијата заживеа концептот за промоција на демократските вредности, добрососедските односи и регионалната соработка

³ Одржани во Виена (8-9.10.1993 година) и Стразбур (10-11.10.1997 година). Извор: <http://www.coe.am/en/docs/summits/> (преземено на 5.09.2010 година).

⁴ Иницијативата за соработка во Југоисточна Европа беше промовирана како идеја во рамки на европската соработка во мај 1995 година во Виена. Земјите-членки се: Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Хрватска, Гриција, Унгарија, Македонија, Молдавија, Црна Гора, Романија, Србија, Словенија и Турција. Во мисијата е дефинирано деко сплетена сила на агенциите од 13 земји овластени за спроведување на законите и со приоддавање на вредноста на експертите, на тој начин градат силно оружје за борба против криминалот. Тие себеси се посветуваат да ги одржат земјите од Југоисточна Европа во објавената војна на организираниот криминал и на зајакнување на капацитетите овластени за спроведување на законот во борбата против организираниот криминал. Извор: http://www.secicenter.org/p128/Mission_and_objectives (преземено на 2.09.2010 година).

⁵ Како пакет на мерки и договори во интерес на регионалната стабилност и економски развој, Пактот за стабилност беше формиран од страна на Светската банка во координација со Европската банка за обнова и развој, како инструмент за економско зајакнување на државите и стабилност во регионот. Пактот за стабилност содржи економска, хумана, политичка и безбедносна компонента. Пактот за стабилност во 2008 година доби свој наследник именуван како Регионален совет за соработка – Regional Cooperation Council (RCC) со скоро исти мандатни задачи и со седиште во Сараево, Босна и Херцеговина.

⁶ Тие се: ДППИ – Disaster Preparedness and Prevention Initiative (2000), РАИ – Regional Anti-corruption Initiative (2000), РАЦИАЦ – Regional Arms Control Verification and Implementation Assistance Centre (2000) и СЕЕЦАЦ – South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons (2002).

⁷ Исто така за почит како дел од мрежата на регионалната безбедносна соработка се: СЕПЦА – Southeast Europe Police Chiefs Association (2002) и МАРПИ регионалниот центар – the Migration, Asylum, Refugees Regional Initiative (2006).

во функција на трајното зачувување на мирот на балканските простори. Кај безбедносните иницијативи, а посебно кај иницијативите кои произлегоа од Пактот за стабилност, во голем дел беше застапена безбедноста како најкритичен елемент кој му недостасуваше на регионот.

Од периодот на распадот на СФРЈ и претходно, заради отсуството на безбедносна стратегија кај ЕУ, САД доминираа во меѓународниот безбедносен простор. Така, САД како најмоќна сила во рамките на НАТО, својата доминација ја остварија и на Балканот. САД претендираа индиректна заштита на земји во кои постои основа за остварување на нејзините државни цели и интереси, а посебно на оние земји кај кои се наметнаа како гаранција за безбедноста или стратешки партнери во зачленувањето во НАТО. Тие користејќи ја моќта и интензивната дипломатија реализираа конкретни акции за превенција и запирање на веќе ескалираните конфликти. Тоа им даде доволно авторитет во односите со земјите од Западниот Балкан. Некои од земјите задржаа дистанца, но некои од нив развија поблиски односи со САД и Алијансата што им овозможи поповолна позиција во европските интеграции. Од тие односи се разви иницијативата за формирање на Јадранската група.⁸

За докомплетирање на ефектите врз стабилноста и безбедноста на регионот придонесоа и мисиите на меѓународната заедница со политичко, хуманитарно, воено и полициско присуство кои сè уште во одредени делови од регионот ги гарантираат стабилноста и општествениот развој.⁹ Приоритетите на мировните операции спроведени на Балканот беа повеќе насочени кон воспоставување на системот на правна држава со формирање на структурата на безбедносниот систем, спроведување на законите и помош при функционирањето на правосудството, отколку за помиривање и раздвојување на завојуваните страни. Целосни ефекти дадоа само мисиите на НАТО и воените мисии на ЕУ по усвојувањето на Европската безбедносна и одбранбена политика во 2003 година.

ПРИДОБИВКИ НА ЗЕМЈИТЕ ОД ЗАПАДЕН БАЛКАН ОД ЗАЧЛЕНУВАЊЕТО ВО РЕГИОНАЛНИТЕ БЕЗБЕДНОСНИ ИНИЦИЈАТИВИ

Зближувањето на земјите во рамките на безбедносните иницијативи требаше да даде одговор на наталожените безбедносни проблеми во матичните општества.

⁸ Тогашниот државен секретар Колин Пауел, заедно со своите колеги, министрите за надворешни работи Мета, Пицулла и Митрева, ја потпиша Јадранската повелба во Тирана, Албанија, на 2 мај 2003. Јадранската повелба, иницијатива во духот на Американско-Балтичката повелба од 1998 година, беше предложена заеднички од страна на претседателите на Албанија, Хрватска, и Македонија до тогашниот претседател Буш на НАТО самитот во Прага во ноември 2002 година. Тогашниот претседател Буш ја поздрави Јадранската иницијатива како силен придонес кон неговата визија за цела Европа, слободна и во мир. Повелбата се базира на достигнувањата на НАТО самитот во Прага за зајакнување на постоејаната американска поддршка за „отворени врати“ на Алијансата, нагласувајќи дека целта е постигнување на евентуална целосна интеграција на Албанија, Хрватска и Македонија во НАТО и во другите европски институции. Bureau of European and Eurasian Affairs, „Adriatic Charter“, Fact Sheet, January 20, 2009, <http://www.state.gov/p/eur/rls/fs/112766.htm> (преземено на 1.09.2010 година).

⁹ Некои од земјите од Западниот Балкан сè уште ги користат услугите на ЕУ (во Босна и Херцеговина – мисијата АЛТЕА и на Косово – мисијата ЕУЛЕКС).

Бидејќи се работеше за повеќе или помалку исти потешкотии со кои се соочуваа земјите кон крајот на минатиот век, тие лесно најдоа заеднички јазик. Така, како најкритични и доминантни проблеми во регионот, во периодот на започнувањето на иницијативите, би ги идентификувале кревките демократски институции, катастрофалната економска состојба и сиромаштијата, корупцијата и организираниот криминал. Со транзициските процеси се надоврзаа и предизвиците поврзани со развој на капацитетот за управување со државата и процесите поврзани со евро и евро-атлантските интеграции.

Преку безбедносните иницијативи или сегментот од останатите иницијативи кој ја опфаќаше безбедноста, целите кои си ги поставија земјите од Западен Балкан беа фокусирани на членство и соработка со меѓународните безбедносни организации заради враќање на мирот, стабилноста и ефикасно спрavување со организираниот криминал. Во членството земјите од Западниот Балкан видоа можност за подготвока за влез во меѓународните организации со постигнување и усогласување на неопходните стандарди. Така, низата од домашни обврски во сферата на безбедноста се дополни со активности предвидени со регионалната безбедносна соработка. Преку регионалната безбедносна соработка, државите од своите партнери (ЕУ и НАТО) добија одредени гаранции и помош во борбата против организираниот криминал и безбедносните закани. Друга придобивка која произлегува од членството е можноста да се оствари помалку формална, но поефикасна комуникација со телата на ЕУ и НАТО. Тоа отвори простор за промоција на националните безбедносни капацитети, но и можности за исполнување не само на државните безбедносни интереси, туку и на останатите интереси во рамките на меѓународните структури.

Истовремено во рамките на приклучувањето кон регионалните безбедносни иницијативи се наметна дилемата околу изборот помеѓу зачувувањето на домашните вредности и интереси, од една, и прифаќањето на истите од ЕУ и НАТО заради усогласување и подобра соработка, од друга страна. Приспособувањето беше составен дел од процесот на креирање на националните безбедносни политики на земјите од Западниот Балкан во рамките на нивното евро и евро-атлантско интегрирање. Со усогласувањето на домашните безбедносни стратегии со ЕУ и НАТО стратегиите се надмина концептот на самостојна национална безбедносна политика која се потпира на сопствени средства за спрavување со безбедносните закани. Воедно периодот на отпочнување на регионалните безбедносни иницијативи се совпадна со времето на спроведување на реформата на безбедносниот сектор. Споделувањето на искуствата помеѓу членките во иницијативите и стручната помош од страна на стратешките партнери придонесоа за забрзување на реформата.

Во процесот на евро-атлантски интеграции, често се поставува прашањето: „Кoj на кого му е попотребен, ние на НАТО или НАТО на нас?“. Земјите од Западен Балкан се свесни дека влезот во НАТО не значи само привилегии, туку

и обврски и трошоци.¹⁰ Дека постои меѓусебен интерес преку регионалните безбедносни иницијативи регионот да се интегрира во НАТО, говори и фактот дека некои од земјите од Западниот Балкан преку Јадранската група станаа дел од НАТО, а останатите имаат партнерски однос со НАТО и се членки на Партерството за мир и на меѓународните коалиции предводени од Алијансата. На тој начин, земјите своето безбедносно дејствување го надополнуваат со проширување на зоната на безбедност и стабилност. Воедно, со стекнувањето на оптимален степен на безбедност, секоја од земјите може слободно да го дисперзира влијанието на државните приоритети и интереси надвор од своите граници, односно во регионалното и глобалното опкружување.

ПРИДОБИВКИ НА ЕУ И НАТО ОД ЗАЧЛЕНУВАЊЕТО НА ЗЕМЈИТЕ ОД ЗАПАДЕН БАЛКАН ВО РЕГИОНАЛНИТЕ БЕЗБЕДНОСНИ ИНИЦИЈАТИВИ

ЕУ и НАТО имаат интерес за проширување на нивните влијанија и надвор од Евро-атлантскиот регион. Долгорочното инвестирање на ЕУ, САД и НАТО на Балканот придонесува за да се оневозможи какво било напуштање на демократските трендови и процеси. Со одрекувањето на дел од државните безбедносни интереси за сметка на регионалните, вклучувајќи го и прашањето на територијалниот суверенитет заради порационална и поефикасна борба против криминалот, треба да се овозможи приближување на безбедносните интереси на земјите од регионот. Така, земјите можат преку заедничките да ги пронајдат и реализират сопствените интереси, а ЕУ и НАТО ја потврдуваат улогата на главни мотори на регионалните безбедносни иницијативи. Тоа на ЕУ и НАТО освен обезбедување на стабилност во своето опкружување им овозможува и доминација во повеќе области.

Интенцијата на ЕУ и НАТО да создадат стабилно и безбедно тло во Југоисточна Европа, освен враќањето на мирот и борбата против криминалот опфаќа и обезбедување на комуникацијата која минува низ Балканот. Користа од геостратешката положба, која како основа го има поминувањето на Коридорите 8 и 10, отвора можност за транспорт на нафта и гас од Каспискиот и Каваскиот регион како правци за снабдување со енергени за потребите на регионот и Европа. Оваа комуникација долги години се сметаше за алтернативна, но поради безбедносните случаувања во Кавказот и руско-украинската криза со транспортот на гас во поново време, преносот на енергени преку Балканот станува сè поактуелен, не само заради непречениот транспорт, туку и поради безбедносната гаранција која ја даваат земјите во соработка со ЕУ, НАТО, САД и нивното присуство во регионот.

¹⁰Анализите на поранешен претставник на Министерството за одбрана, говорат дека членството во НАТО ќе нè чини од 700.000 до 1 милион евра на годишно ниво. Според проценките само формирањето на специјална единица за мисијата во Ирак, што меѓу другото е обврска на Македонија, чини од 30-40 милиони евра. Извор: неделник Капитал, бр. 394 од 07.06.2007 година, <http://www.kapital.com.mk/DesktopDefault.aspx?tabindex=0&tabid=65&EditionID=565&ArticleID=12768> (преземено 2.09.2010 година).

Денес земјите од Западен Балкан претставуваат дел или граничат со членките на ЕУ и НАТО. Тоа и понатаму претставува дополнителен поттик за двете организации да „инвестираат“ во него заради обезбедување на сопствените граници, зачувување на општите интереси и продолжување на интеграцијата на регионот.

***

Поврзаноста на НАТО и ЕУ мисиите на тлото на Европа, несомнено овозможи создавање простор ЕУ појасно да ја дефинира Европската безбедносна и одбранбена политика. ЕУ сè поинтензивно покажува дека освен цивилни поседува и воени механизми за справување со конфлиktи. Со воените мисии на ЕУ се даде силна поддршка на регионалните безбедносни иницијативи како одговор на предизвиците за стабилизација на кризните подрачја. Оттука произлезе прашањето „Дали за одржливост на регионалните безбедносни иницијативи е неопходно физичко присуство на мисиите на ЕУ и НАТО?“, односно, „Колку со спроведувањето на мисиите на НАТО и ЕУ се придонесува за европеизација или милитаризација на регионот?“.

Безбедносните иницијативи, според околностите, уште од почеток имаа потреба од присуство на моќни и авторитетни актери во регионот. Подоцна тие ја искристализираа желбата на земјите од Западен Балкан за одржување на континуитет во стабилноста, безбедноста и борбата со криминалот. Сепак воените мисии помалку придонесуваат за решавање на конфликтите отколку активната полициска соработка, конкретната економска и развојна помош, искрените залагања на постојните членки на ЕУ и НАТО за интегрирање на регионот¹¹ и објективната примена на меѓународното право.

ЗАКЛУЧОК

Иако напорите на меѓународната заедница секогаш биле на страната на интеграцијата, сепак таа во реалноста секогаш гледала на задоволување на интересите на големите сили во рамките на ЕУ и НАТО. Решенијата кои ги нудеа ЕУ и НАТО во последните две декади на земјите од Западниот Балкан беа во контекст на водењето политика со повеќе смисла и начин за брзо решавање на проблемите. Преку иницијативите за регионална безбедносна соработка земјите станаа поотворени и поконкретни во комуникацијата. Сепак, најбитно е властите во земјите од Западниот Балкан да сфатат дека со влезот и активното учество во регионалните безбедносни иницијативи може полесно да се достигнат стандардите на ЕУ и НАТО, да се изгради порационален

¹¹ Евроинтеграциите беа и се попречени заради билатералните спорови помеѓу членките и земјите-кандидати за членство во ЕУ и НАТО. Такви се примерите Македонија-Грција, Хрватска-Словенија, Гриција-Турција, дел од западноевропските земји со Турција и слично. Таквите состојби кумулираат незадоволство кај граѓаните во земјите кои објективно ги исполнуваат условите за влез во ЕУ и НАТО.

партнерски однос и да се промовираат домашните безбедносни способности и капацитети. Меѓутоа, членството во регионалните иницијативи без амбиција за евро, односно евро-атлантска интеграција, може да биде само изгубено време и средства. Така, интересот ќе биде едностран, односно полза од партцијализацијата на земјите од Западен Балкан во иницијативите ќе имаат само ЕУ и НАТО кои ќе добијат стабилни партнери на своите граници.

Затоа, во рамки на регионалните иницијативи, земјите од Западен Балкан со подобрување и унапредување на партнерството со ЕУ, НАТО и САД во полето на безбедноста треба да си обезбедат поддршка за целосна ЕУ и НАТО интеграција. Од друга страна, НАТО и Унијата во иднина сè повеќе ќе ги зголемуваат нивните улоги во меѓународниот безбедносен простор – надвор од Европа, а со интегрирањето на земјите од Западниот Балкан, освен ширењето со нови земји-членки, секогаш ќе имаат искрени партнери.

Едно нешто од што сигурно нема да се откажат ЕУ, НАТО и земјите од Западен Балкан во борбата против криминалот и одржувањето на стабилноста на регионот, се големите вложувања кои претставуваат гаранција за долгорочна безбедносна, политичка и економска интеграција на регионот.

Користена литература:

Bureau of European and Eurasian Affairs. „Adriatic Charter“, Fact Sheet. January 20, 2009, <http://www.state.gov/p/eur/rls/fs/112766.htm> (преземено на 1.09.2010 година)
<http://www.coe.am/en/docs/summits/> (преземено на 5.09.2010 година)
http://www.secicenter.org/p128/Mission_and_objectives (преземено на 2.09.2010 година)
 Капитал. бр.394 од 07.06.2007 година. <http://www.kapital.com.mk/DesktopDefault.aspx?tabindex=0&tabid=65&EditionID=565&ArticleID=12768> (преземено 2.09.2010 година)

ABSTRACT

The Balkan space, intertwined with the people and civilizations through centuries, now gets a new perspective within Europe. Although some of the Western Balkan countries have become part of NATO, nevertheless, in general, they are similar in terms of the current internal situation (democratically elected governments, changes in politics, economy and society as a whole) and they are still working on developing the potential for a rational management of the of state and on achieving the objectives arising from the process of EU and NATO integration. In order to complete the picture, the states are characterized, to a higher or lesser extent, by continued political instability, ethnic tensions and economic crises resulting from the transition process, corruption, organized crime and emerging consequences of the global crisis.

In such an environment, the international factor represented by the EU, U.S. and NATO implemented several initiatives with a strong security impact, including the most significant among them, the Southeast European Co-operative Initiative - SECI (1996), the Stability Pact for South Eastern Europe (1999) and establishment of the Adriatic Charter (2003). An especially strong impulse has been given with the conception of the Stability Pact, which represents a boost to the regional cooperation in the post-conflict Balkans and which has resulted with new initiatives created as part of it.

Therefore, today, depending on the progress in integration processes, there is an increased degree of the realization of the idea of mutual security assistance and support for a faster and more effective overcoming of the challenges arising from the Euro and Euro-Atlantic integrations.

Key words: *security, policy, initiative, cooperation, interest.*

► ДЕФИНИРАЊЕ НА „ЈУГОСФЕРАТА“ И НЕЈЗИНОТО ЗНАЧЕЊЕ ЗА РЕГИОНАЛНАТА СОРАБОТКА НА ЗАПАДЕН БАЛКАН

автор: Горан Илиќ

ПОИМОТ СФЕРА И (ЕВРО)СФЕРИЗАЦИЈА

Најпрво, пред детално да започнеме со разработка на конкретната проблематика, битно е да го дефинираме поимот сфера, бидејќи истиот несомнено претставува еден плуверзален и демагошки концепт. Овој поим може да се третира од неколку аспекти, и тоа, како од еден културолошки, лингвистички, религиозен, етно-национален, така и од еден политички. Со цел негово расветлување и соодветно научно врамување, во трудот ќе ги „судриме“ видувањата на теоретичарот Марк Леонард и неговата перцепција за „сферата“ и процесот на евросферизација, во однос на концептот промулгiran од страна на авторот на кованицата „Југосфера“, Тим Џудах.

Во таа смисла, авторот Марк Леонард, сферата како поим ја аспектира од едно политичко рамниште, кое произлегува од врските на државите-членки на Унијата, со своите поранешни колонијални пространства, олицетворени во договорите за меѓусебна соработка. На таков начин, тој смета дека, со експандирањето на бројот на држави-членки на Унијата, проширувањето на нејзиниот пазар, и значењето на нејзиниот интегративен модел, таа прераснува во една нова

„неимперијална империја“, која поседува политички капацитет за наметнување на своето влијание врз потесниот регион и секако ширум светот. За таа цел, Леонард вели дека: „Европската Унија започнува да создава огромна сфера на влијание, која се протега надвор од нејзините граници, а која може да се именува како Евросфера. Овој појас од осумдесет земји го покрива некогашниот Советски Сојуз, Западен Балкан, Средниот Исток, Северна Америка и Субсахарска Африка, а вклучува 20 проценти од светската популација“.¹ Во процесот на евросферизација, М. Леонард ги акцентира правно-политички акти, кои ги склучуваат сите тие земји, во поглед на иницирањето и интензивирањето на нивната взајемна соработка со Унијата. Или како што вели: „Европа ја користи позицијата на зависност [на овие држави] да склучува спогодби со секоја од нив, притоа доведувајќи ги истите под еден европски правен и политички чадор“.² Од таквата позиција на Унијата во однос на другите држави, всушност можеме да ја извлечеме и дефиницијата за процесот на евросферизација и потесното значење на поимот сфера. Во оваа насока, процесот на евросферизација можеме да го дефинираме како процес поттикнат од страна на Унијата или некоја друга нејзина држава-членка, насочен кон легитимирање и нормирање на односите помеѓу конкретната држава-членка и Унијата во целост, со државата или групата држави кои се појавуваат како страна на тие односи. Додека, сферата како поим, може да се дефинира како геополитичка или геоекономска област, врз која Унијата поседува легитимитет за практикување на соодветно политичко и економско влијание. Имено, поврзаноста со Унијата може да се аспектира на неколку нивоа, и тоа: историско или традиционално, соседско, профитно (трговски) мотивирано и геостратешко.

Првото или историско (традиционално) ниво на сферизација се фундира врз историските и традиционалните врски на државите-членки на Унијата со оние држави кои некогаш припаѓале на нивните колонијални пространства. Во таа насока, како еклатантни примери за тоа се: Британија и Комонвелтот на народите, Франција и Франкофонската заедница, Португалија и Лусофонската заедница, и Шпанија и Латинската унија. Од сето тоа, може да се констатира и фактот дека поранешните колонијални империи претставуваат лидери на своите пост-колонијални пространства, и покрај тоа што истите тие земји денес веќе имаат статус на суверени и независни држави. Но сепак, влијанието на нивните поранешни метрополи и понатаму останува да егзистира. Од тие причини, Хозе М. Баросо, Унијата ја нарече првата „неимперијална империја“ која егзистира во еден пост-империјален свет, или кажано со негови зборови: „Ние сме посебна конструкција, досега единствена во човековата историја (...) Понекогаш јас сакам да ја споредувам ЕУ како конструкција налик на една империјална организација. Ние поседуваме димензии на империја (...) Ние имаме 27 држави, кои одлучиле заеднички да работат и да го здружат својот

¹ Mark Leonard, *Why Europe will run the 21st Century*, Public Affairs, New York, 2005. стр. 54.

² Ibid.

суверенитет. Јас верувам дека тоа претставува една одлична конструкција, со која сите ние треба да се гордееме (...) Новата вокација на Европа, е таа да биде отворена, глобална и ангажирана".³

Покрај историското ниво, ние наведовме и уште неколку други нивоа, односно профитно ниво, кое се граничи со трговско-економскиот интерес на Унијата во нејзиното дејствување, и кое опфаќа сфери на влијание од економски интерес, без некои позначајни политички импликации, и геостратешко ниво, кое подразбира демаркација и заштита на надворешните граници на Унијата, како на исток така и на југ. Во рамките на тоа, можеме да го споменеме и Источното партнерство, како регионална соработка иницирана од страна на Унијата, во која влегуваат: Ерменија, Азербејџан, Белорусија, Грузија, Молдавија и Украина.

И на крај доаѓаме до соседското ниво, како позиција која антиципира културна, географска и економска поврзаност или близост на Унијата со државите од нејзиното непосредно опкружување. Станува збор за земјите од Југоисточна Европа, поконкретно балканските држави и државите кои произлегоа од распадот на поранешна СФРЈ.

ЈУГОСФЕРА

За разлика од евросферијата, концептот на Тим Џудах наречен Југосфера, се потпира врз културолошката, религиската и географско-историската близост на државите од Западен Балкан, како рамка за развивање на интранационалната соработка. Врз основа на тоа, Т. Џудах мошне отворено и оптимистички го најавува формирањето на новата баланска соработка или Југосферата. Како сфера која ќе треба да прерасне во слободна економско-трговска и царинска зона, ослободена од товарот на минатото и историскиот воен набој. Додека, форматот на Југосферата во поглед на „конститутивните“ субјекти, тој го проектира преку државите на поранешна СФРЈ плус Албанија, а минус Словенија, бидејќи истата е веќе полноправна држава-членка на Унијата.

Во елаборацијата на конкретниот концепт, авторот ги наведува и примерите за економското отворање на овие држави, каде потенцира на трговската соработка помеѓу компаниите како: Меркатор, Конзум, Делта, Застава, Горење и др., потоа поентира на лингвистичката, културната и неспорната територијална и национална близост помеѓу овие држави. Или, кажано со негови зборови: „Југосферата се раководи од фактот дека Србите, Бошњаците, Црногорците и Хрватите зборуваат еден ист јазик со мали варијации, а додека за многу Македонци и Словенци српско-хрватскиот јазик им доаѓа нешто како втор јазик (...) Потоа, жителите на Југосферата, исто така делат идентични вкусови за храната, додека во поглед на музиката, сите тие го посетуваат новосадскиот фестивал „Exit“, а турбо-фолкот подеднакво може да се слушне како од

³ Barroso hails the European „empire“, Telegraph.co.uk (Published: 12:10AM BST 11 Jul 2007), <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1557143/Barroso-hails-the-European-empire.html> [2010].

српските така и од хрватските мобилни телефони“.⁴ Покрај тоа, авторот уште еднаш имплицира на идентичноста на државите од регионот и потребата од нивна взајемна соработка, притоа иронизирајќи ги нивните разлики преку гротескната сентенца, дека најголемата разлика помеѓу овие држави останува да биде фудбалот, каде „во една држава како БиХ, нејзините граѓани Хрвати навиваат за хрватската репрезентација, Србите за Србија, а само Бошњаците навиваат за БиХ“.⁵ Во контекст на статијата, сепак се наведува дека: „наредните години, сепак треба да бидат години на консолидација на народите од регионот, посебно во делот на она што за нив претставува заедничко, а паралелно на тоа, фокусирајќи ги владите во насока на работење на што побрзо хармонизирање на политиката, посебно на бизнисот во регионот и пошироко во Европа“.⁶ Европската Унија, вели авторот, беше создадена за да го зацементира мирот на континентот, додека во Југосферата таа работа сè уште не е завршена. Во оваа насока, она што авторот на оваа статија го изостава, е токму чинот на иницијација. Кога тој вели дека создавањето на Унијата по Втората светска војна беше резултат на поривот и потребата за трајно окончување на војните на територија на Европа, тој заборава дека и Балканот од секогаш претставувал интегрален дел од таа Европа, иако во пошироката литература, дискурсот за европската интеграција е повеќе западноцентрично ориентиран наместо сеопфатно (грубо испуштајќи го од предвид Балканот).

Покрај тоа, она што може да се прибележи на ваквата констатација, е маргинализацијата на САД во севкупниот процес на иницијална европингријација, односно кога се зборува за почетоците на Унијата, во никој случај не смее да се заборави на круцијалната улога на САД во консолидацијата и обединувањето на Европа, преку инструментите и политиките произлезени од Маршаловиот план. Или како што за тоа говорат и авторите Џ. Вајли и Ф. Дрискола: „НАТО е создаден за да го застраши СССР, ОБСЕ е создаден поради желбата на СССР да се легитимира поделбата на Европа, Западноевропската унија е создадена да ги контролира германските вооружени сили, додека Европската заедница е создадена да ги интегрира германското земјоделство и западноевропскиот економски систем“.⁷ Од таквата поставеност на глобалната политика, по пат на екстраполација на едно регионално рамниште, може да се заклучи дека е инхерентно постоењето на иницијатор во поттикнувањето на конкретните глобални и регионални процеси. Според тоа, доколку САД преку својата пост-воена политика кон Европа, олицетворена во Маршаловиот план, ја создаде денешната Европска Унија, или доколку Европската Унија, непосредно по падот на СССР, себеси се прошири на Исток, инкорпорирајќи ги во себе земјите од поранешниот комунистички лагер, тогаш денес е време, кога макар и една од поранешните држави на

⁴ Economist: Jugoslaviju zamjenila Jugosfera (Svijet – Politika, Petak, 21 Kolovoz 2009), <http://www.bljesak.info/content/view/36837/159/> [2010].

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ Радован Вукадиновиќ и Лидија Чехулиќ, Политика на европските интеграции, Топикал – Загреб, 2005, стр. 227.

СФРЈ, односно Словенија како полноправна членка на Унијата, треба целосно да го искористи сиот свој потенцијал (во спреча со државите од регионот и посебно со Унијата) и на таков начин да се лоцира себеси како иницијатор и поттикнувач на регионалната соработка во рамките на Западниот Балкан, со цел негово консолидирање, економско и политичко вмрежување, а со тоа и негово конечно европонтигрирање, од што може да се заклучи дека секогаш и во секои историски услови, под определени политички околности, е неопходно постоење на најмалку еден иницијатор за воспоставување на конкретна регионална или поширока форма на соработка.

Покрај тоа, авторот Т. Џудах, Западен Балкан го третира како една културолошко-лингвистичка сфера која врз основа на својата дивергенција во однос на другите сфери влегува и интерферира во севкупната метасфера на Унијата, проектирана како едно големо множество од сфери, составено од: Англо-саксонска, Германска, Скандинавска, Латинска, Лусофонска, Франкофонска сфера, Хеленска (Грција и Кипар), Албанофонска, Југосфера и сл. Инаку, доколку се вратиме наазад и објективно ја согледаме формулата за формирање на сферите според М. Леонард, ќе видиме дека секоја од тие сфери е „управувана“ или диригирана од по една голема сила или држава-лидер.

СЛОВЕНИЈА КАКО РЕГИОМОТОР?

Имено, тенденцијата за формирање на Југосферата, дотолку повеќе се здобива со интензитет, преку словенечката иницијатива за формирање на регионалната соработка во областа на транспортната и енергетската инфраструктура, и тоа во делот на железничкиот сообраќај на линија Словенија, Хрватска, БиХ и Македонија (која моментално има позиција на набљудувач) како евентуална иницијација за интензивирање на балканскиот процес на соработка, најпрво како економска заедница, а потоа и како интегрален дел од структурите на Унијата. Покрај тоа, како посебно значајна иницијатива за поттикнување на регионалната соработка, е иницирањето на „Брдо процесот“ од страна на словенечкиот премиер Борут Пахор и премиерот на Хрватска Јадранка Косор, како координатори на овој регионализаторски процес. Имено, акцентот на оваа балканска конференција беше ставен врз неговата отвореност за прием и партцијализација и на други заинтересирани балкански држави, како предуслов за „раѓање на новата балканска група држави“,⁸ која повторно споделува заедничка судбина, но сега олицетворена во Европската Унија. Од оваа конференција произлезе и Заедничката декларација, насловена како: „Заедно за Европската Унија: придонесот на Западен Балкан за европската иднина“. Како документ кој треба да ги демаркира рамките за иницирање и воспоставување на регионалната соработка.

⁸ Србија не влезе во новиот Балкански воз, „Дневник“ (година XV, Број 4221), 22 март 2010 година, стр. 2.

Преку истоимената декларација, нејзините потписнички страни⁹ го нагласија задоволството од имплементирањето на Лисабонскиот договор, како уште еден чекор напред во зајакнувањето на политичкиот капацитет на Унијата, и неговото значење во корист на понатамошното европско проширување.¹⁰ Исто така, тие ја реафирмира и нивната детерминација за следење на патот на европингригацијата, а во согласност со Копенхагенските критериуми и процесите за стабилизација и асоцијација. Како детерминација, (декларативно) насочена кон остварување на просперитетот и безбедноста на регионот, медиумската слобода, благосостојбата и владеењето на правото за сите граѓано подеднакво без разлика на нивното етничко потекло, како заложби произлезени од европските стандарди, принципи и вредности. Потоа, државите-потписнички на декларацијата, исто така се заложија и за визна либерализација и визно ослободување за целиот регион, и ја нагласија потребата од афирмирање на добрососедската соработка, заедничката работа и соработката на проекти од заеднички интерес, како и потребата од разрешување на билатералните спорови во еден европски дух.¹¹

Имено, од сето тоа може да се констатира и мудрата региополитика на Словенија, во демонстрирањето пред Европа и светот, на добрососедските односи со Хрватска, како пример за успешно разрешување на билатералните спорови, а воедно и на таков начин, таа отвори и пат за свое латентно наметнување како евентуален политички лидер на Западен Балкан и поттикнувач на регионализаторските процеси и соработка во овој дел од Европа, што може да се протолкува како мошне вешт и прагматичен чекор на словенечката политика, во поглед на мобилизацијата на Западен Балкан, посебно на државите произлезени од поранешна СФРЈ. Во таа насока, Словенија дефинитивно може да се третира како своевиден региомотор, подобен за иницијација на регионалната соработка и нејзиното поврзување со структурите на Унијата.

Додека, како последна определба или детерминација која државите-потписнички на декларацијата ја нагласија, се состои токму во нивната (свечена) обврска за почесто состанување во рамките на Брдо процесот, за што ќе треба во континуитет да обезбедуваат заедничка поддршка и размена на сопствените (поединечни) искуства од интеграционите процеси. Односно, тие се обврзаат колку што можат повеќе да ја интензивираат регионалната соработка како клучен предуслов за стабилизирање на регионот, поттикнување на економскиот развој и секако реконцијализацијата на регионот на едно политичко и практично рамниште.¹²

⁹ Словенија, Хрватска, Македонија, Црна Гора, БиХ, Албанија и Косово. Додека Србија, поради присуството на косовскиот Претседател, иако поканета не присуствуваше на оваа средба, сепак ја истакна и нејзината заложба и несомнена поддршка за потребата од интензивирање на регионалната соработка помеѓу државите од Западен Балкан.

¹⁰ *Together for the European Union: the Contribution of the Western Balkans to Europe's Future*, http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/Dogodki/200320_Brdo_declaration_EN.pdf [2010].

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА

Од претходно кажаното, може да се заклучи дека, кога станува збор за сфера, потребно е да се разликува поимот сфера, сфатен како простор за наметнување на политичко влијание, во однос на поимот Југосфера, кој треба да се третира исклучиво како лингвистичко-културолошки простор, притоа аполитички сфатен, но со тенденција за свое сопствено економско профилирање и пополноправно приклучување кон ЕУ. Во контекст на тоа, авторот на овој поим Тим Џудах дискутира за сферите и секако за Југосферата, како географски простор препознатлив по „споделената историја и споделеното искуство“¹³. Во тие рамки, покрај земјите од поранешна Југославија, тој како специфична категорија ја сврстува и Албаносферата, или географскиот простор на кој се населени Албанци, кои како такви формираат своја субсфера, која несомнено интерфеира со останатите субсфери од Југосферата (на релација Македонија, Косово, Србија и Црна Гора). Кога тој зборува за субсферите, тогаш тој мисли на посебните етно-национални, културни и лингвистички белези на поединечните народи, кои заеднички ја формираат Југосферата. Но тргнувајќи од горливото искуство на балканските народи низ историјата, посебно трагедијата на војните настанати по падот на СФРЈ, битно е да се внимава со името на овој поим, со цел истиот да не предизвика фрустрации и иритации кај народите на овие земји. Од тие причини, терминот може да се преиначи во Јужна сфера, која ги обединува разликите и спецификите на народите и нивните држави, кои живеат на Југот од географска Европа. Меѓу другото и самиот Т. Џудах нагласува дека Југосферата не имплицира нова Југославија.

Што се однесува до регионалната соработка на овие држави, во една строго политичка смисла, тогаш е битно Словенија, како пополноправна членка на ЕУ, да го засили своето влијание на Балканот, секако во спрега со Унцијата, а во улога на иницијатор и инспиратор на регионалната соработка, со посебно внимание на спецификите и специфичните проблеми на секоја држава поединечно. За таа цел, покрај Словенија, кон таквата иницијатива е потребно да се приклучат и сите оние држави кои дефинитивно гледаат бенефит од воспоставувањето и интензивирањето на регионалната соработка. Една од тие држави, која несомнено поседува геостратешки капацитет да инициира и развива пријателски односи со другите е Македонија, која дефинитивно треба да ѝ се приклучи на Словенија, како што тоа го направи и Хрватска, и на таков начин да започне да инициира или ко-инициира регионални настани и проекти кои ќе треба да дадат значаен придонес во поттикнувањето и понатамошното развивање на регионалната соработка на земјите од Западен Балкан. Во таа насока, започнатиот „Брдо процес“ мора да се одржи и истиот да продолжи да се развива, притоа вклучувајќи ги сите држави од Западен Балкан како и поширокиот регион, во насока на одржување на мирот, стабилноста и социјалниот и економскиот прогрес.

¹³Tim Judah, "Yugoslavia is dead; long live the Yugoslav", LSSEE, European Institute, London 2009, стр. 20.

Користена литература:

Barroso hails the European „Empire”, Telegraph.co.uk (Published: 12:10AM BST 11 Jul 2007), <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1557143/Barroso-hails-the-European-empire.html> [2010]

Economist: Jugoslaviju zamjenila Jugosfera (Svijet – Politika, Petak, 21 Kolovoz 2009), <http://www.bljesak.info/content/view/36837/159/> [2010].

Mark Leonard, Why Europe will run the 21st Century, Public Affairs – New York, 2005.

Радован Вукадиновиќ и Лидија Чехулиќ, Политика на европските интеграции, Топикал – Загреб, 2005.

Србија не влезе во новиот Балкански воз, „Дневник“ (година XV, Број 4221), 22 март 2010 година.

‘Together for the European Union: the Contribution of the Western Balkans to Europe’s Future’, http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/Dogodki/200320_Brdo_declaration_EN.pdf [2010]

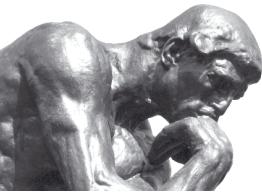
Tim Judah, Yugoslavia is Dead; Long Live the Yugoslav, LSSEE, European Institute, London 2009.

Regional conference in Slovenia ends with adoption of joint pro-European declaration, http://www.vlada.hr/en/naslovnica/novosti_i_najave/2010/ozujak/konferencija_na_brdu_kod_kranja_zavrsila_usvajanjem_proeuropejske_izjave [2010]

ABSTRACT

The article examines the capacity and the normative potential of the European Union in the process of the encouragement of regional integration and cooperation, both on the European and the global level. By applying a scholarly and empirical method, the author deconstructs the relevant examples from the reality of the European model as the basis for the influence, inspiration and encouragement of the initiation and development of the processes of regional integration as an original ideo-political paradigm of the European Union. In addition, he (re)defines normative power as a concept characteristic of the European Union. In this manner, the EU is perceived as a classical example of normative power, while the article also examines in detail its essential and key components and their dynamic applicability in a global context. The objective, in this sense, is to establish the significance of the European Union as a model for the encouragement of regional integration.

Key words: *European Union, regional integration, normative power*

► ENJOYING THE INSTRUMENTAL SPACE

—

author: Tihomir Topuzovski

In general, every type of post-Communist space is an instrumental one, due to the fact that it is a transitional place and it serves to reorganize every stratum of society towards a new destination. Historically speaking, this can be illustrated through the numerous examples of post-Communist countries which, after the collapse of Communism in the Eastern Europe, started with radical reorganization. What is more, it is obvious that in the post-Communist transformation international organizations played a significant role in this change. For instance, the guidance and pressure of western multilateral organizations (such as the IMF and World Bank), national and international assistance agencies and NGOs and policy groups of one kind or another allowed the fabric of life to be reconfigured so as to construct capitalism and create the formal structures on which liberal democracy can be built.¹ This production of everything, in a final instance, resulted with something which can be named *total instrumentalization of life*. Furthermore, it is a fact that after the collapse of Communism in Eastern Europe most of the countries applied for EU membership. Membership would effectively integrate this 'other Europe' and represent the last act of the process of change begun by Communist collapse in 1989 and 1990.²

Bokova claims that the term 'Western Balkans' stirred attention after its introduction into Eurospeak at the 1998 Vienna European Council.

---

¹ J. Pickles & A. Smith, *Theorising Transition: The Political Economy of post-Communist Transformations*. London: Routledge, 1998, p. 1

² Adam Burgess. *Divided Europe: The New Domination of the East*. Pluto Press, 1997, p.19-20

She also claims that the discussion on the relevance of this term and whether it is appropriate has brought about contradictory opinions on the matter. The initial reaction from all parts was highly negative, due to the simple fact that it added another division to the already fragmented Balkans. Other arguments emerged later on, which sometimes coincided in its support or rejection but from entirely different points of view.³ Bokova underlines in her text the reason concerning this new term:

The most persuasive among them, elaborated during the Meeting of the Club of Three on 29-30 June 2000 in Brussels, stated that it [the Western Balkans] suggests that structural problems like economic underdevelopment and ethnic nationalism are now reduced to this shrinking region on the European periphery. Discursively, it places these countries outside Europe, while constructing a region against indigenous realities and perceptions....⁴

In view of the fact that the Western Balkans is constructed by the EU, the principles attached for this purpose have become an obligatory label for countries of the region. In such a case, I introduce the syntagm *instrumental territorialization*; this concept, in my opinion, implies that this territory is a kind of apparatus in which 'the European rest' should be reorganized. The most important part of this territorialization is that the Western Balkans serves as mechanism of reorganization.

Besides, the countries included in this frame of instrumental territorialization might be considered as being temporarily kept out of the EU. Glenny has suggested that more than ever the politics of inclusion and exclusion define the power struggles of post-Socialist Europe. So, the Western Balkans can be considered as a landscape of exclusion. Sible has stated that this type of spatial structure can strengthen or weaken social boundaries, thus exposing a population and making it more conspicuous or, conversely, rendering the group less visible. Here, it is necessary to draw attention to Bhaba's term *suture*, which is specifically descriptive in the case of the borders, here of the borders of the Western Balkans which framed several states, and it represents the meeting point between Europe and European periphery. As a matter of fact, this type of periphery goes parallel with the concept of instrumental territorialization.

Furthermore, Bokova has identified a common feature of the countries in the region, and that is that at the beginning of the transformation domestic policies were the main factor for the decelerated development of the reform process. The wars in former Yugoslavia with the implications for the whole region just increased the risks and demonstrated three obvious absences – lack of institutions, lack of rule of law, lack of competitive economies.⁵ Initially, the European Union adopted a generous strategy that linked the timetable for accession to the pace of reform in the Western Balkans. The European Union would consider the Western Balkan states for membership, but only if they reached EU standards. As in the case of other

³ Irina Bokova, "Integrating Southeastern Europe into the European mainstream: Is Southeastern Europe doomed to instability? A regional perspective." In D. Sotiropoulos & T. Veremis. London & Oregon: Frank Caas Publishers (2002), p. 32.

⁴ Ibid., 33.

⁵ Ibid., 27.

countries, Latin claims that the enlargement process constitutes an important factor forcing adaptation and serving to push individual states into a single regulatory framework, if not necessarily in a common political direction.⁶ According to the statement above, the Western Balkans is a part of a regulatory framework for the countries within. The reason for this is that 'Europe' continues to be regarded as a civilized model and as a general value system assessed in quite broad categories. In this regard, the European Union as a political and economic project needs to be adopted in full by the society in the region.⁷ For example, one of the documents of the EU reported that the EU policy in the countries of the Western Balkans has been undergoing a permanent evaluation of the extent to which countries have adapted their systems according to EU standards. It is also evident in the information concerning the fact that new applicant states are being denied the opportunity for the various opt-outs that have already been negotiated by some current member states in the areas of foreign, monetary, social or border-related policy.

The transformation of the countries in the Western Balkans means that these instrumental territories are of instrumental meaning for the countries of the region and their approaching the new destination (EU). It goes through a resymbolization (the old symbolic platform has been substituted), resignification (it installed a completely new meaning for the citizens of the region) and parodic repetition of the slogans for their future benefit. These types of paroles provide a sense of meaning for the whole transformation and serve as a driving force of collaboration between the countries in the region. In the transformation of these societies, the progress of each country in the Western Balkans region towards the EU will depend on its own merits in meeting the Copenhagen criteria and the conditions set for the SAP explained and confirmed in the final declaration of the November 2000 Zagreb summit. The Western Balkan countries highly value the annual review mechanism of the SAP based on the Commission reports, and commit themselves to implement its recommendations.⁸

In fact, the Copenhagen European Council confirmed in December 2002 the European perspective of the countries of the Western Balkans as potential candidates, and underlined its determination to support their efforts to move closer to the European Union. Besides, the European Council reiterated in March 2003 that the future of the Western Balkans is within the European Union and pledged the Union's full support to the endeavours of the countries of the region to consolidate democracy, stability and to promote economic development. Furthermore, the document of Thessaloniki goes a step further, where under the second point in the declaration, it states that the EU reiterates its unequivocal support to the European perspective of the Western Balkan countries. The future of the Balkans is within the European Union. The ongoing enlargement and the signing of the Treaty of Athens

⁶ David Latin, "Culture and national identity: The East and European integration." *The Enlarged European Union: Unity and Diversity*. P. Mair & J. Zielonka. London & Oregon: Frank Caas Publishers, 2002, p. 22.

⁷ Ibid., 27.

⁸ (Eur Active; 2003). <http://www.euractiv.com/en/enlargement/eu-western-balkans-relations-linksdossier-188295> [Accessed 26 April 2010]

in April 2003 inspire and encourage the countries of the Western Balkans to follow the same successful path.

All these principles firmly grounded the direction of the future steps of the countries of the Western Balkans. Therefore, the question of collaboration between countries is also an instrumental one. With reference to the documents and principles quoted above, it is possible to discern a relationship of the EU towards the Western Balkans, which points to the existence of a certain policy for the Western Balkan region. Thus, the relation between the European Union and the Western Balkans goes through the same type of policy which is carried out and applied to the countries of the Western Balkans. According to this, the countries of the Western Balkans are constrained to set up a collaboration between them and towards the European Union. In some sense, this can be explained with the fact that the construction of the Western Balkans is a pre-given organizational principle and not something emerging from the political interaction between groups. In other words, a pre-organizational principle is inherently connected with the construction of the region which is called the Western Balkans. For example, the Western Balkans as instrumental territorialization is exactly an illustration of a pre-given organizational principle for the countries of this formation, namely Albania, Croatia, Bosnia and Herzegovina, Macedonia, Montenegro, Serbia, and Kosovo. In regard to this, every type of collaboration is directly defined by the principles prescribed by the EU. My point here is that instrumentalization becomes the key concept in understanding the type of relationship and collaboration in the countries of the region. In this context, it is necessary to accentuate one very important characteristic of this type of collaboration that belongs to the capacity to exercise control through the several steps that include the willing acquiescence of the citizens to accept this type of collaboration. This type of instrumentalization will result in the rooting of these values and interests in everyday practice and institutional arrangement.

According to Pierre Bourdieu the social world does not work in terms of consciousness; it works in terms of practices, mechanisms and so forth. By using *doxa/common belief* we accept many things without knowing them⁹. Indeed, it is a kind of *doxa*, that countries of the so-called Western Balkans are involved in mechanism where they participate in certain practices in order to apply mechanism intended for them. This could be illustrated with the letter of Oli Rehn, where he reports that regional cooperation in the Western Balkans is a cornerstone of the EU. In the letter, he refers to the policy framework for the countries of the Western Balkans, such as the regulation of the stabilization and association processes. This exactly means that collaboration between countries is a precondition for their eventual future membership. It works like a signal, which means that the Western Balkan countries have now realized that they have responsibilities towards each other and that they have many challenges in common. For instance, the document lists the benefits of increasingly close regional cooperation such

⁹ Pierre Bourdieu and Terry Eagleton "Doxa and the common life: An interview." *Mapping Ideology*, Slavoj Zizek, Verso, 1991, p. 268.

as political understanding, or economic and social prosperity.¹⁰ In that context, enhanced regional cooperation is one of the major objectives set down in the Thessaloniki agenda, endorsed in the EU–Western Balkans Summit of June 2003, to strengthen the stabilization and association process. The consequence of this is that the Western Balkan countries committed themselves to continue to develop regional cooperation and to promote a series of specific objectives such as regional free trade, creation of regional markets, development of transport, energy and telecommunication infrastructures, the environment, research technology and development, cross-border and parliamentary cooperation, and a number of other areas. All these are regulated by the EU, where it provides political support, as well as the practical/technical guidance and financial assistance.¹¹

Taking everything into consideration, it is obvious that the construction of the Western Balkans results with the series of activities which fit the characteristics of the instrumental territorialization. In general, the development of the countries is managed by certain principles of regulation outlined by the EU; more or less this region is constructed in order for these countries to take part in the European Union through full membership after the process of transition. Meanwhile, these countries take pleasure in this instrumental place, shrinking at the European periphery.

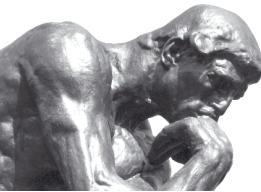
¹⁰ European Commission 2005. Regional Cooperation in the Western Balkans http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/nf5703249enc_web_en.pdf [Accessed 28 August 2010]

¹¹ Ibid.

РЕЗИМЕ

Со оглед на фактот што Западниот Балкан за прв пат е споменат во 1998, кога е деклариран како транзиционен регион, во текстот го воведувам концептот *инструментална територијализација*, под кој подразбираам вид апаратура во која „Европскиот остаток“ би требало да биде реорганизиран. Оттаму, во текстот го согледувам овој акт на инструментална територијализација како организационен принцип за политичка интеракција помеѓу земјите од Западниот Балкан.

► РЕГИОНАЛНИОТ ПРИСТАП КОН ПРЕДИЗВИЦИТЕ НА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА ПРЕКУ ПАКТОТ ЗА СТАБИЛНОСТ И СОВЕТОТ ЗА РЕГИОНАЛНА СОРАБОТКА

автор: Кристина Богевска-Малинка

Во иднина, кога најголем број од земјите во ЈИЕ ќе бидат во ЕУ или на пат кон ЕУ, Пактот за стабилност ќе биде запаметен како важен камп на обука за отпочнување, унапредување и постигнување регионална соработка. Велам, „ќе биде запаметен“ бидејќи тогаш нема да има потреба од Пактот. Во меѓувреме, во нивна најдобра полза е владите од ЈИЕ да си купат што можат повеќе билети за Возот на интеграција преку поголемо искористување на можностите за соработка што ги нуди Пактот за стабилност.

(Erhard Busek, „Regional Cooperation – The Stepping Stone to European Integration“, види: Модану 2003)

РЕГИОНАЛНАТА СОРАБОТКА КАКО МОДЕЛ НА ПАКТОТ ЗА СТАБИЛНОСТ НА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА

Пактот за стабилност е првиот сериозен обид на меѓународната заедница за промена на пристапот на реактивна кризна интервенција во создавање сеопфатна, долгорочна стратегија на превенција на конфликти, која го опфаќа регионот како

цилина (Busek, 2004, Eight Years of the Stability Pact for South Eastern Europe – From Stabilisation to Integration: 2). Неговата улога како „неутрален форум“ и „катализатор на регионалните пристапи“ кон предизвиците на регионот има значаен дел од заслугата за консолидирање на демократијата, унапредување на економскиот развој и јакнење на безбедноста во ЈИЕ. Напредокот во регионалната соработка е мерлив показател за успешноста на ПС (ibid.).

Во претходните иницијативи на меѓународната заедница кон регионот се идентификуваат два големи недостатоци: „концентрација на последиците наместо изворите на конфликтот“ и „справување со проблемите на регионот индивидуално и засебно од другите делови на Европа“ (Joschka Fischer, Cologne Summit, 19 June 1999). Реактивната политика кон Балканот била насочена на управување со одредена криза и санирање на последиците на билатерална основа. Бројните иницијативи и програми на помош биле некоординирани, што водело до паралелизам на областите на дејствување. Самите држави од ЈИЕ биле пасивни приматели на помошта. Контактите присутни во минатото биле прекинати, регионалната соработка била невозможна цел, како резултат на недовербата и митовите од историјата.

Речиси истовремено со крајот на Косовската криза, на самитот во Келн (јуни 1999) се усвоила иницијативата на германското претседателство со ЕУ за создавање Пакт на стабилност за Југоисточна Европа. Во основачкиот документ повеќе од 40 партнери-држави, меѓународни организации и финансиски институции се обврзале на поддршка на државите од ЈИЕ во нивните „напори да ги зајакнат мирот, демократијата, човековите права и економскиот напредок, со цел да се постигне стабилност на регионот“ (член 9). На самитот во Сараево (јули 1999), официјално се создава ПС, под политичко покровителство на ОБСЕ и во присуство на регионалните шефови на држави и влади и меѓународната заедница.

Почетоците на Пактот за стабилност не биле лесни. Почетната перцепција како Маршалов план за ЈИЕ била разочарување поради преголемите и погрешни очекувања. Од друга страна, некои држави од регионот (Словенија, Бугарија, Романија, но и Хрватска) не го прифаќале Пактот, стравувајќи дека регионалниот пристап може да ги успори и да биде разбран од некои членки на Унијата како алтернатива на членството.

Идејата за конструктивна регионална соработка не била нова¹, но во Пактот за стабилност добива нова димензија, со предлогот на германскиот министер

¹ Идејата за ПС се појавила 1998, а регионалниот пристап е идентификуван како неопходен фактор за напредок на Балканот во две претходни иницијативи: Ројомон процесот (1996) за стабилизација на ЈИЕ, инициран од Франција и Иницијативата за соработка во ЈИЕ – SECI, на иницијатива на САД, како поддршка на имплементацијата на Дејтонскиот договор. Истата година во Бугарија се одржала првата регионална средба на министрите за надворешни работи, што довело до создавање на Процесот за соработка во ЈИЕ – SEECP. Од 1 јануари 1999, новата германска влада го презела претседателството со ЕУ и ја поставила политиката кон Балкан како врвен приоритет и ја преточила идејата за Пактот за стабилност во конкретна акција. Интервенцијата на НАТО во Југославија била „катализатор на политичката волја“ во меѓународната заедница за координирана и превентивна акција за стабилизација на регионот. На 1 април 1999 на Конференцијата во Петербург, германскиот Министер за надворешни работи Јошка Фишер говори за создавање „Пакт за стабилност“ како чадор за координирана регионална соработка со активна поддршка на меѓународната заедница.

за надворешни работи Јошка Фишер, иако модифициран², за отворање „перспектива за целосна интеграција ... во структурите ...“ (Cologne Document: 20) со перспектива за членство во ЕУ, експлицитно поврзана за Копенхашките критериуми и Договорот од Амстердам. Напредокот во регионалната соработка е поставен како предуслов и средство за стабилизација³ и европретеграција на ЈИЕ.

Партнери во Пактот за стабилност за Југоисточна Европа (ПС за ЈИЕ)

Државите од ЈИЕ: Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Македонија, Молдавија, Србија, Романија, Црна Гора, Хрватска. Фактот дека ПС не е меѓународна организација, туку само привремен форум кој нема правен статус, овозможува интеграција на Косово во регионалните активности преку рамката на Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на ОН;

Земите членки на ЕУ;

Други држави: Канада, Јапонија, Норвешка, Русија, Швајцарија, Турција и САД;

Меѓународни организации: ОН, ОБСЕ, Советот на Европа, УНХЦР, НАТО; ОЕЦД;

Меѓународни финансиски институции: Светска банка, Меѓународен монетарен фонд (IMF), Европска банка за обнова и развој (EBRD), Европска инвестициска банка (EIB), Совет на европска развојна банка (CEB);

Регионални иницијативи: Црноморска економска соработка (BSEC), Централно-европска иницијатива (CEI), Иницијатива за соработка на ЈИЕ (SECI), Процес за соработка во ЈИЕ (SEECP).

ПС се заснова на искуството од меѓународниот кризен менаџмент и на идејата дека превенцијата на конфликти и градењето мир може да бидат успешни само доколку се употребува сеопфатен концепт, односно координација на различните програми и напори за паралелни реформи во трите клучни сектори (создавање безбедна околина, унапредување на одржлив демократски систем и поддршка на економскиот и социјалниот развој).

² Планот на Јошка Фишер, претставен на Самитот во Луксембург (8 април 1999), предизвикал сериозни дебати околу идејата за отворање перспективата за членство во ЕУ на Западен Балкан, што довело до негова модификација. Првичната идеја за членство во европските структури не била поврзана за никакви критериуми и била јасно посочена.

³ Како надополнување на Пактот за стабилност ЕУ создава нова генерација договори за стабилизација и асоцијација на Западен Балкан, како основа на Процесот за стабилизација и асоцијација.

ПРИДОНЕСОТ НА ПАКТОТ ЗА СТАБИЛНОСТ ВО СПРАВУВАЊЕ СО ПРЕДИЗВИЦИТЕ НА ЈИЕ

Земајќи ги предвид искуствата и најдобрите практики на надворешна помош во Европа по Втората светска војна⁴, ПС е создаден како „меѓувладина конференција“ со постојан Секретаријат во Брисел. Во организациска смисла Пактот се потпира на политичкото лидерство на Специјалниот координатор и Канцеларијата на Специјалниот координатор на ПС за ЈИЕ со 30-ина вработени.

Назначувањето на Ерхард Бусек за Специјален координатор означува обнова на вербата и определбата на ЕУ. Искуството и знаењето на Бусек за состоите во регионот како координатор на SECI имале голем придонес.

Неговата главната моќ е способноста да иницира и координира политички стратегии, постоечки и нови иницијативи со заедничка динамика меѓу претставниците на различни држави во реализацијата на заеднички дефинираните цели за регионот.

Специјалниот координатор е главниот претставник на ПС во јавноста. Често патува во регионот во посети на шефови на држави и влади и издејствува политички договори од различен вид. Игра важна улога во меѓународните напори за посредништво, во конфликтот во Македонија.

Одговорен е за промовирање на Пактот, во блиска соработка со владите и релевантните институции; ги координира сите активности на и помеѓу работните комисии и периодично поднесува извештај на ОБСЕ. Има редовни средби со претседавачите на работните комисии и ги координира своите активности со Европската комисија.

За да се оствари ова, Специјалниот координатор раководи со најважниот политички инструмент на ПС, Регионалната комисија, највисоко одлучувачко тело, координатор на 3-те работни комисии, кои ги отсликуваат главните цели на ПС:

I Работна група – демократизација и човекови права;

II Работна група – економска реконструкција, соработка и напредок;

III Работна група – безбедносни прашања, поделени на две поткомисии (Sub-tables), Безбедност и одбрана, и Правда и внатрешни работи.

За време на Регионалната или работните комисии, регионалните и меѓународните партнери се поставени на еднакво рамниште, како во анализите и перспективите на регионот така и во дефинирањето на приоритетите во секоја работна комисија. Тоа им овозможува развој на стратегии, засновани на најдобрите меѓународни искуства, прилагодени на локалните околности, како и подобра координација на ресурсите.

⁴ ПС е структуриран во три работни групи (Working Tables), моделирани според трите кошнички на Хелсиншкиот процес од 1975 (создавање на Конференцијата за безбедност и соработка во Европа и подоцна Организацијата за безбедност и соработка во Европа).

ПС е не е нова меѓународна организација, нема правно обврзувачки договор со партните ниту сопствени финансиски ресурси⁵ или структури за имплементација на проектите. Имплементацијата и финансирањето на проектите се во рацете на донаторите. Според Бусек, тоа им овозможува да ја сочуват флексибилноста. Со поддршка на земјите донатори и нивната волја развојната помош да ја направат зависна од усвојувањето на регионалниот пристап⁶ и имплементацијата на одредени реформи за усогласување со стандардите на меѓународната заедница, односно ЕУ, идејата на ПС доживеала успех.

Во целата постапка несомнена е моќта на убедување на Бусек и неговиот тим, за меѓународна и регионална соработка во области каде ја посочуваат придобивката од координираната акција. Во функција на „чесен брокер“, ПС овозможува државите од ЈИЕ и меѓународната заедница заеднички да ги идентификуваат проблемите и да усвојат стратегија за нивно решавање, што овозможува понасочено и координирано трошење на достапните фондови. Основен предуслов за реализација на проектите е нивниот регионален карактер, односно вклученоста на две или повеќе држави. Преклопувањата се избегнати преку механизмите на постојана консултација и донаторски конференции, иницирани од ПС.

Соработката под неутралната закрила на ПС, не само што ја олеснувала политички тешко остварливата комуникација во регионот како мерка за градење доверба во постконфликтното опкружување, туку поврзува и меѓународни институции кои немаат практика на заедничко работење⁷.

Од создавањето на Пактот за стабилност до денес состојбата се променила. Регионот станал политички постабилен, економски одржлив и побезбеден простор. Државите кои биле неволни да се ангажираат во блиски односи сега јасно ја препознаваат придобивката од регионалната соработка која ги покренува реформите и предизвикува прелевање и последици во домашната политика. Следствено, агенданта за регионот се променила – од поткрепа на мировните договори, поддршка на помирувањето и засилена реконструкција, регионалната соработка ќе стане централен елемент на заедничката развојна стратегија, придвижена од потребите и мотивацијата на државите од регионот. Некогашната обврска поставена однадвор станала одлика на политичкото нормализирање.

⁵ ПС нема финансиски организам. Со нејзин придонес меѓународните финансиски институции и државите издвојуваат значајни суми за проекти во трите области. Двете донаторски конференции обезбедиле околу 5 милијарди евра, од кој голем дел за инфраструктурни проекти (Мостот на Дунав меѓу Видим и Калафат, реконструкција на мостот во Нови Сад, реконструкција на патишта и модернизација на водните линии). Вкупниот придонес се проценува од 6 до 20 милијарди евра (Entretien avec Erhard Busek).

⁶ Меѓународните партнери на ПС сè повеќе заземаат регионален пристап кон ЈИЕ, што е значајно ако се земе предвид дека овие организации традиционално се структурирани за работа на билатерално ниво.

⁷ Поврзување на институции како НАТО и Светска банка во програми за преобука на воените персонал – две институции кои ретко соработуваат. Соработката меѓу Европската комисија и НАТО во контекст на Охридскиот процес за граничен менаџмент и безбедност – во период на дебата за европскиот одбранбен идентитет – била можна само под неутралниот чадор на ПС.

Идејата дека регионалната соработка ќе биде алтернатива или чекалница за влез во ЕУ се покажала погрешна и всушност претставува клучна движечка сила на реформите и подготовката за евро-атлантските интеграции⁸.

Листата на достигнувања на Пактот ни посочува развој на култура на меѓународна и регионална соработка. Од друга страна, несомнен е успехот на ниво на специфични области.

Клучни прашања на регионалната агенда се енергијата и трговијата. Договорот за енергетска заедница (2005) довел до регионален енергетски пазар во согласност со стандардите на ЕУ. Новиот ЦЕФТА 2006 договор создава единствена, слободна трговска зона во ЈИЕ. Економскиот напредок ќе се поттикне и преку координација за промоција на инвестициските политики и реформи, во рамки на Инвестициското комитет на ЈИЕ.

ПС е основач, заедно со Европската комисија, на Процесот на соработка во регионот на Дунав, во транспортот, економските и социјалните сфери. Се создава и Меѓународната комисија за Басенот на реката Сава. Иницијативата за социјална кохезија ги дефинира приоритетите и активностите за хармонизација на социјалните политики и комплементарен пристап за справување со невработеноста, несоодветниот здравствен систем, слабата социјална инфраструктура.

Во соработката за безбедносни прашања интересот се пренасочил од изградба на доверба меѓу армиските сили и избегнување воена конфронтација на полициска соработка, владеење на правото и борба против организираниот криминал и корупција (СЕЦИ Центарот за борба со прекуграницниот криминал, Иницијативата на ПС против организираниот криминал – SPOC, Регионалната антикорупциска иницијатива на ПС – SPAI). Иницијативата за враќање на бегалците се вметнува во Регионалната иницијатива за миграции, азил и бегалци. Охридскиот процес за гранична безбедност и управување (2008) се залага за интегрирано гранично управување, според стандардите на ЕУ. Регионалниот центар за помош при верификација и имплементација на контролата на оружјето (RACVIAC, 2000) се рефокусира од контрола на оружјето на прашања за реформи на одбранбениот сектор и политичко-воени прашања.

Преку Меморандум за разбирање за јакнење на регионалната соработка и регионалната консултација, државите од ЈИЕ преземаат техничка и финансиска одговорност на полето на превенција и управување со катастрофи.

Интеграцијата во ЕУ и НАТО бара градење на демократско управување и цивилно општество. ПС работи на имплементација на меѓународните стандарди во слободата на изразување и медиумска етика во ЈИЕ (Повелбата за слобода на медиуми, 2000). Процесот Шегед се развил од поддршка на градовите

⁸ Перспективата за идно членство во ЕУ на земјите од регионот за прв пат е посочена во основачките документи на Пактот за стабилност. Единствено Молдавија нема перспектива за членство и ги развива своите односи со ЕУ како дел од Европската соседска политика.

под управа на опозицијата и независните медиуми во Србија и Црна Гора на поддршка на демократизацијата и градењето капацитети на локално, општинско и регионално ниво во ЈИЕ, во соработка со Советот на Европа. Повторното воспоставување на прекуграниците контакти во граничните региони и создавање еврорегиони во ЈИЕ е важен механизам за намалување на тензиите и обновување на контактите.

Активностите во образованието се однесуваат на хармонизирање на академските стандарди според Болоња процесот и создавање европска област на образование од 800 регионални и меѓународни актери (Иницијативата за образовните реформи во ЈИЕ, 2004). Поопфатен пристап е усвоен со Програмата за јакнење и градење на хуман капитал, 2006. На почеток на 2007, ПС создал база на податоци за постдипломски стипендии и можности за грант за ЈИЕ. Иницијативата на ПС за родови прашања го поддржува зголеменото учество на жените во јавната сфера.

За да се уочи вредноста на листата достигнувања на Пактот за стабилност, неопходно е да се нагласи поврзаноста за политичкиот профил и дистинктивноста на специјалниот пратеник Ерхард Бусек, неопходни за покренување на конкретната агенда за напредок на визијата за демократизација, регионална интеграција и европеизација.

ТРАНСФОРМАЦИЈА НА ПАКТОТ ЗА СТАБИЛНОСТ ВО СОВЕТ ЗА РЕГИОНАЛНА СОРАБОТКА

Многу од државите во регионот имаат отворени билатерални прашања или свежи или помалку свежи сеќавања на нивните историски односи. Фактот дека тие држави ги надминале проблемите и грижите и останале отворени за регионална соработка наспроти разликите е екстремно добар знак на созревањето на регионот (Interview with Hido Bisevic, New Europe: 805, 27 October 2008).

Суштинскиот напредок во регионот и приближувањето кон Унијата, како неопходна последица, инициира трансформација на рамката за регионална соработка, соодветно на промените во ЈИЕ⁹. Патерналистичкиот пристап повеќе не е соодветен.

Со одлуката за трансформација на ПС во Совет за регионална соработка, на Регионалната комисија во Белград (мај 2006), доаѓа до радикално менување на пристапот. Се отфрла наметнатоста на иницијативите однадвор и државите од регионот ја преземаат одговорноста за регионалната соработка.

Самитот во Загреб, мај 2007, ја поставил архитектурата на регионалната соработка во ЈИЕ во целосна сопственост на регионот (создавање на РСС, седиште на Секретаријатот на РСС во Сараево, мала Канцеларија за врски во

⁹ Бугарија и Романија се членки на ЕУ и НАТО. Хрватска ги привршува преговорите со ЕУ и заедно со Албанија во 2008 станаа членки на НАТО. Македонија има кандидатски статус, блокиран поради нерешениот спор со Грција; Албанија, Црна Гора, Србија и Босна и Херцеговина се потенцијални кандидати за членство во Унијата.

Брисел, назначување на Хидо Бишчевиќ за Генерален секретар, донесување на Статутот на РСС, оперативност на почеток на 2008).

Сопственоста на регионалната соработка се потврдува, освен политички и со персонал и на полето на финансите. Секретаријатот ги поддржува Советот и Процесот на соработка во ЈИЕ со околу 3 милијарди евра, од кои една третина ги обезбедуваат државите од Процесот на соработка во ЈИЕ¹⁰, една третина од Европската комисија и последниот дел од меѓународните донатори. Преземањето на улогата на Пактот во унапредување и поддршка на регионалната соработка и евро-атлантските интеграции од Советот за регионална соработка не треба да се интерпретира како повлекување на меѓународната поддршка.

Советот обезбедува оперативна рамка за Процесот на соработка на ЈИЕ (SEECP) преку својот Секретаријат, насочена на шест клучни области, дефинирани од самите учесници: Економски и социјален развој, Инфраструктура, Правда и внатрешни работи, Соработка во безбедноста, Градење на хуман капитал и сеопфатната тема, поврзана со сите други области – Парламентарна соработка.

Седиштето на Советот во Сараево, како што посочува Бусек, содржи концентрација на симболика – заедништво на различни етнички, но и историска симболика за Европа. Од симбол на раздор во Европа треба да стане симбол на помирување (*Entretien avec Erhard Busek*).

Контрадикторно, успешната работа на Бусек и неговиот тим е потврдена со заминувањето на ПС во историјата и преземање на одговорноста за регионалната соработка од државите на ЈИЕ. Всушност, тоа е успешната приказна на Пактот за стабилност.

Д-р Ерхард Бусек е политичар на Христијанската – конзервативна народна партија (ÖVP), координатор на Иницијативата за соработка на Југоисточна Европа (SECI), раководител на Институтот за регионот на Дунав и Централна Европа, Претседател на Европскиот форум Alpbach, едитор на месечникот Wiener Journal и член на комитетот за образование на ЕУ.

Од јануари 2002 бил назначен за специјален координатор на Пактот за стабилност за ЈИЕ, наследник на германскиот дипломат Бодо Хомбах сè до предавањето на мандатот на Пактот за стабилност на Регионалниот совет за соработка во јуни 2008.

Бусек, поранешниот Вицеканцелар на Австрија (1991-95), ја започнал својата професионална кариера како правен советник на асоцијацијата на парламентарци на Народната партија во Австрија, за потоа да го збогати своето искуство со низа административни позиции, како

¹⁰ Албанија, БиХ, Бугарија, Хрватска, Србија, Црна Гора, Бугарија, # __ (Унгарија и/или Словенија место Бугарија (2x) - да се консултира авторот!) Романија, Македонија, Молдавија, Грција, Турција и Косово/УНМИК.

Генерален секретар на австриската федерација за трговија и комерција, Генерален секретар на народната партија во Австрија и член на Парламентот, Заменик градоначалник на Виена, Министер за наука и истражување и Министер за образование и култура. Во 2000 е назначен за Специјален претставник на австриската влада за пристапување во ЕУ. Роден на 25 март 1941 во Виена, тој е автор на низа книги, публикации и статии. Назначен е за почесен професор на неколку универзитети – меѓу кои во Краков и Братислава. Од 2004 е ректор на Техничкиот универзитет во Салцбург, Австрија. Лауреат е на Corvinus-Price на „Europa Institut Budapest“. Од 2008, д-р Бусек прифатил да биде советник на Економската иницијатива за Косово во привлекување странски инвестиции.

Користена литература:

Annual Report of the Secretary General of the Regional Cooperation Council on Regional Co-operation in South East Europe, 2009/2010, Regional Cooperation Council Secretariat, Sarajevo, 28 May 2010.

Address by the OSCE Chairman in office, Foreign Minister Knut Vollebaek of Norway, on 30 July 1999 in Sarajevo.

Biermann Rafael, 1999, The Stability Pact for South Eastern Europe: Potential, problems and perspectives, *Center for European Integration Studies, Rheinische Friedrich Wilhelms-Universität Bonn*.

Busek, E., 2009, Assessing the Western Balkans' EU membership hopes, *Europe's World*, http://www.europesworld.org/NewEnglish/Home_old/Article/tabid/191/ArticleType/articleview/ArticleID/21337/Default.aspx

Busek, Erhard, 2006, Comment: Enter the Regional Co-operation Council, Balkan Investigative Reporting Network, <http://birn.eu.com/en/107/10/5215/>

Busek, E., Kühne, B. (eds.), 2010, *From Stabilistaion to Integration. The Stability pact for SEE*. Wien: Böhlau Verlag.

Dimitrova, Gergana, 'Strengthening regional cooperation and fostering local initiative: Recommendations for reforming the Stability Pact for Southeast Europe and improving International assistance to the Balkans', *Policy Paper 2002*, The Center for Policy Studies and the Open Society Institute, Budapest.

Discussing the „European Dilemma“ – Mathhiaz Wurz, Interview with Erhard Busek, February 2009, in *The Vienna Review*, <http://www.viennareview.net/story/01416-buseks-dilemma>.

Erhard Busek, Evropa ne želi Balkan, Novi Standard, 31 avgust 2009, autor: D. Milinković, izvor: Večernje novosti, <http://www.standard.rs-cvijanovi-vam-preporuuje/402-erhard-busek-evropa-ne-eli-balkan.html>.

Five Years of Stability Pact for South Eastern Europe, 2005, SEETV-Exchanges, <http://www.seetv-exchanges.com/code/navigate.php?Id=180>.

Le Pacte de stabilité pour l'Europe du Sud-Est à la croisée des chemins, Entretien avec Erhard Busek: Coordinateur spécial du Pacte de stabilité pour l'Europe du Sud-Est, http://www.robert-schuman.eu/entretien_europe.php?num=21.

Lothar-Altmann, „Franz Schemes of regional cooperation in South East Europe“, *Journal of Southeast European and Black Sea Studies*, Vol.3, No. 1 (January 2003), p. 142.

Modanu Mejrina, 2003, The European Union and Conflict Prevention in the Balkans: Regional Integration and the Impact of the Enlargement Process, *Journal of Politics* Vol. 8, <http://newbalkanpolitics.org.mk/napis.asp?id=30&lang=English>.

Regional Cooperation: from Philosophy to Action, Interview with: Hido Biscevic, Secretary General of the Regional Cooperation Council, *New Europe*, 805, 27 October 2008, <http://www.neurope.eu/articles/90293.php>.

Sarajevo Summit Declaration, види: <file:///G:/stability%20pact/ue300799-en.htm>.

Stability Pact for South Eastern Europe (Cologne Document), 10 Jun 1999, <http://www.re liefweb.int/rw/rwb.nsf/db900SID/MHII-68JCF?OpenDocument>.

Speech of the German Foreign Minister, Joschka Fischer, at the Conference of the Foreign Ministers concerning the Stability Pact for South Eastern Europe, Cologne, 10 June 1999, German Foreign Ministry, *Mitteilung für die Presse*, No. 1041/99, 11 June 1999.

Speech of Special Co-ordinator Erhard Busek at the Woodrow Wilson Centre, The Future of Security and Stability in South Eastern Europe, 6 February 2008, Washington.

Speech of Special Co-ordinator Erhard Busek at the final Regional Table, 27 February 2008, Sofia.

Vučetić, Srđan, „The Stability Pact for South Eastern Europe as a security community-building institution“, *Southeast European Politics*, Vol. 2, No. 2 (October 2001), pg. 109-134.

Wittkowski Andreas, 2000, South-eastern Europe and the European Union: promoting stability through integration? *South-East Europe Review*, p. 79 – 96.

Интернет ресурси:

http://ec.europa.eu/enlargement/projects-in-focus/regional-cooperation/index_en.htm

http://www.ceeman.org/pages/en/busek_persee.html

<http://www.ena.lu/>

<http://www.rcc.int/>

http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/infoBios/setimes/resource_centre/bios/busek_erhard

<http://www.stabilitypact.org/>

<http://www.stabilitypact.org/about/SPowershipprocessPortal.asp>

<http://www.stabilitypact.org/whois/busek.asp>

ABSTRACT

The Stability Pact is a political initiative to encourage and strengthen cooperation between the countries of SEE and to prepare them for Euro-Atlantic integration. It replaced the previous, reactive international approach towards the Southeastern Europe with a comprehensive, long-term conflict prevention strategy. It is based on the idea that conflict prevention and peace building can be successful only by a comprehensive approach in three key sectors (creating a safe environment, promoting a sustainable democratic system and supporting economic and social development).

The successful operation of the special coordinator Busek and his team was confirmed by transferring the ownership for the process of cooperation to the region under the Regional Cooperation Council. That is the success story of the Stability Pact.

Д-р Бесим Бекај беше назначен за прв Министер за европски интеграции во април 2010. Пред да го преземе раководството на косовската европска агенда, д-р Бекај беше претседател на Трговската комора на Косово (2005-2010), претседател на бордот на косовскиот Пензиски фонд и национален координатор за Пактот за стабилност за Југоисточна Европа (2002-2005). По вокација е економист, а со докторска титула се здобива на Универзитетот во Приштина. Неговата академска кариера вклучува докторски студии по менаџмент и бизнис-администрација при Универзитетот во Загреб, Универзитетот „Ваксјо“ во Шведска и при Универзитетот „Аутонома“, Барселона. Во 2005 год. станува дел од Фулбрајт програмата за истражување и обука при Чикаго-Кент колеџот за правни науки. За време на својата кариера како бизнисмен, Бекај основа Училиште за странски јазици „Кембриц“. Покрај албанскиот јазик, течно се служи со английскиот и српскиот/хрватскиот јазик.

Хидајет (Хидо) Бишчевиќ е роден во 1951 год. во Сараево, Босна и Херцеговина. По дипломирањето на Факултетот за политички науки при Универзитетот во Загреб, работи како новинар, подоцна и како главен уредник за еден хрватски дневен весник. Во 1992 год. е назначен за Амбасадор во Турција, акредитиран и за Казахстан и Узбекистан. Од 1995 до 1997 год. ја извршува функцијата Помошник министер за надворешни работи, а помеѓу 1997 и 2002 год. функцијата хрватски Амбасадор во Руската Федерација. Во 2003 год. назначен е за Државен секретар за политички прашања во Министерството за надворешни работи и европска интеграција. Од мај 2007 год. ја извршува функцијата Генерален секретар на Советот за регионална соработка. Се јавува како автор/коавтор на неколку книги и публикации, како: „ЕУ за ВАС – Функционирањето на ЕУ“, 2006; „Стратегија на хаос, книга за распаѓањето на поранешна Југославија“, 1988.

Кристина Богевска-Малинка магистрира на последипломските студии за европингерации и комуникации на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Од академската 2006/2007 работи како асистент на Факултетот за политички науки на Европскиот универзитет во Скопје. Своето образование го има надградено преку низа семинари и предавања во земјата и странство. Има напишано неколку текстови во областа на европските процеси на интеграција, интеркултурната комуникација и теоријата на национализмот.

Д-р Давор Божиновиќ е роден во 1961 год. во Пула, Хрватска. Својата политичка кариера ја започнува во 1987 год. како Советник во Републичкиот секретеријат за одбрана на Хрватска. Подоцна, во 2002 назначен е за Амбасадор на Република Хрватска во Србија и Црна Гора. Во 2004 год. ја извршува функцијата Шеф на персонал при Кабинетот на Претседателот на Р. Хрватска. Во 2005 год. назначен е за Амбасадор на Р. Хрватска во НАТО, а во 2008 год. назначен е за Државен секретар за европски интеграции. Од јули 2009 год. ја извршува функцијата Државен секретар за политички прашања

при Министерството за надворешни работи и европска интеграција. Своите додипломски, магистерски и докторски студии ги завршува на Факултетот за политички науки при Универзитетот во Загреб. Давор Божиновиќ не е член на ниту една политичка партија.

Проф. д-р Јохан Гунтер (дипл. инженер) докторирал на Универзитетот во Виена во 1974 година. Во два наврати престојувал во Кембриџ, а бил и професор на Универзитетот за телекомуникации во Санкт Петербург. Половина од својата кариера ја поминал во областа на бизнисот, а втората половина во високото образование; половина од времето го поминал во странски земји, а половина во Австрија. Во мигов е ректор на Брајами универзитет, нов универзитет во Оман. Автор е на 42 книги и многубројни написи во прирачници и специјализирани списанија.

Johann.guenther@aon.at
Брајами универзитет, Оман

Наташа Јошвили е истражувач во организацијата „Европска иницијатива – либерална академија“ која се занимава со интензивно проучување и решавање на проблеми во областа на општествени и политички стратегии (*think-tank*) во Тбилиси (Грузија). Таа е магистер по Источноевропски истражувања и студии (со посебен фокус врз Западен Балкан), научен степен со кој се здобила при Универзитетот во Болоња, Италија. Студирала на универзитетите во Амстердам, Белград и Тбилиси, а работела и како аналитичар во Министерството за надворешни работи со различни странски организации како горепосочената (*think-tanks*).

М-р Горан Илиќ е докторант на политички науки на ИСППИ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, асистент во политолошка област на Правниот факултет во Битола при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола и Координатор за Р. Македонија на пан-европската организација „Обединета Европа“ со седиште во Битола. Во своето досегашно работење има објавено повеќе стручни и научни трудови, а негова последно издадена научна публикација е книгата со наслов: „Европа на крстопат: Лисабонскиот договор како темел на надворешно-политичкиот идентитет на ЕУ“.

Билјана Котевска е истражувач во Центарот за регионални истражувања и соработка „Студиорум“ од Скопје, Македонија и ЕФБ/ОСИ-ТТФ гостин истражувач во Migration Policy Group од Брисел, Белгија. Таа е магистер по Демократија и човекови права во ЈИЕ (Универзитет Сараево и Универзитет Болоња) и дипломиран правник (Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје). Котевска има работено како истражувач во неколку тинк-тенк организации во ЈИЕ.

Раде Рајковчевски – асистент на Факултетот за безбедност – Скопје при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола на теми поврзани со безбедноста и работата на полицијата. Дипломирал на Воената академија во Скопје и е поранешен пешадиски офицер во Армијата на Република Македонија. Завршил постдипломски студии (просек 9,12) на Факултетот за безбедност – Скопје и успешно го одбранил магистерскиот труд насловен како „Елементи на безбедносната политика во функција на превенцијата на конфликти во Република Македонија“ (мај 2010). Предавач и автор е неколку труда во земјава и странство. Дел е од истражувачкиот тим на проектот „КОМПОЗИТ: Компаративни студии за полицијата во ЕУ“ (2010-2014) финансиран од Европската комисија.

Д-р Весна Ратковиќ е претседател на Регионалната иницијатива против корупција и директор на Националната дирекција за спречување на корупцијата на Република Црна Гора.

Христина Рунчева (1984) е пратеник во Собранието на РМ од 2008 година. Додипломски студии на правни науки на Правниот факултет во Скопје. Постдипломски студии на Европски институции и политики на Правниот факултет во Скопје, Универзитетот Карл Франценс, Австрија и Универзитетот на Западна Бохемија, Чешка. Помлад асистент на област применети политики на Правниот факултет во Скопје.

Тихомир Топузовски е докторант на Универзитетот во Бирмингем, Велика Британија. Има дипломирано на Филозофскиот факултет во Скопје (група филозофија), како и дипломирано и магистрирано на Факултетот за ликовни уметности во Скопје. Има добиено повеќе награди и грантови. Исто така, има публикувано текстови и учествувал на бројни конференции и изложби.

Доцент д-р Методи Хаци-Јанев е професор на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ во Скопје. Во 2003 година како командант ги предводи македонските специјални сили во Ирак во мисијата „Слобода за Ирак“. Во 2008 година завршил последипломски воено-безбедносни студии во САД на Универзитетот на Военото воздухопловство на Вооружените сили на САД, Максвел, Алабама. Во 2009 година го одбранил докторатот на Правниот факултет „Јустинијан I“ во Скопје, после што е избран за доцент на Воената академија во Скопје. Од 2009 година предава и на Правниот факултет во Скопје на програмата Мастер на катедрата по Меѓународно право, а е избран и за визитинг професор на Институтот за одбранбени и меѓународно-правни студии во САД и е придружен член на Центарот за одличност за борба против тероризмот во Анкара, Турција.

Dr. Besim Beqaj was appointed as Kosovo's first Minister of European Integration in April 2010. Prior to taking charge of Kosovo's European Agenda, Dr. Beqaj served as President of the Kosovo Chamber of Commerce (2005-2010), chairman of the board of the Kosovo Pension Saving Trust and National Coordinator for the Stability Pact for Southeast Europe (2002-2005). An economist by training, Minister Beqaj's holds a Ph.D. from the University of Prishtina. His academic career includes doctoral studies in management and business administration at the University of Zagreb, the Vaxjo University in Sweden and the Universitat Autonoma de Barcelona. In 2005 he received a grant for the Fulbright Research and Training Programme at the Chicago Kent College of Law. During his earlier career as a businessman, Beqaj founded the Cambridge School for Foreign Languages. Besides Albanian, he speaks fluent English and Serbian/Croat.

Hidajet (Hido) Bišćević, was born in 1951 in Sarajevo, Bosnia and Herzegovina. After graduation from the Faculty of Political Sciences, University of Zagreb, he worked as a journalist and later as editor-in-chief for a Croatian daily newspaper. In 1992 he was appointed Ambassador at MFA and Advisor to the Minister. From 1993-1995 he was Ambassador to the Republic of Turkey, accredited to the Republic of Kazakhstan and the Republic of Uzbekistan. From 1995-1997 he was Assistant Minister of Foreign Affairs and from 1997-2002 Croatian Ambassador to the Russian Federation. In 2003 he was appointed State Secretary for Political Affairs of the Ministry of Foreign Affairs and European Integration. Since May 2007 he has been Secretary General of the Regional Co-operation Council. He is the author/co-author of several books and publications, such as: 'EU for YOU - Functioning of the EU' (2006) and "Strategy of Chaos," a study on the dissolution of former Yugoslavia (1988).

Kristina Bogevska Malinka received her MA degree (2009) in integration and Communication from the University of Ss. Cyril and Methodius. She has been working as senior tutor at the Faculty of Media and Communication and the Faculty of Political Sciences at the European University, Republic of Macedonia, since 2006/2007. She has taken part in many domestic and international seminars and conferences and has written several texts in the area of European integration processes, intercultural communications and theory of nationalism.

Davor Božinović, Ph.D. was born in 1961 in Pula, Croatia. He began his political career in 1987 as Adviser in the Defense Secretariat of Croatia. In 1999 he was Assistant Minister of Foreign Affairs of the Republic of Croatia. Later, in 2002 he was Ambassador of the Republic of Croatia to Serbia and Montenegro. In 2004 he was appointed Chief of Staff of the Office of the President of the Republic of Croatia. In 2005 he was Ambassador of the Republic of Croatia to NATO and in 2008 he was appointed State Secretary for European Integration. Since July 2009 he has held the post of State Secretary for Political Affairs at the Ministry of Foreign Affairs and European Integration. He holds BA, MA and PhD degrees in Political Science

(Faculty of Political Science, University of Zagreb). Davor Božinović is not a member of any political party.

Natia Ejoshvili currently works as a researcher at the Tbilisi based think-tank “European Initiative – Liberal Academy”, Tbilisi (Georgia). She holds an MA degree in East European Research and Studies from the University of Bologna, Italy (with a special focus on the Western Balkans). She has studied at the universities of Amsterdam, Belgrade and Tbilisi and has worked as an analyst at the Ministry of Foreign Affairs and with different foreign think tanks.

Prof. Dr. Johann Günther (Ing.) obtained his PhD degree from the University in Vienna. He spent two terms in Cambridge and has taught at the University for Telecommunications in Sankt Petersburg. He spent half of his working life in business and the other half in higher education, half in foreign countries, half in Austria. At present he is a Rector of a new university in Oman, Buraimi University. Prof. Dr. Günther is the author of 42 books and numerous contributions in compendiums and specialized journals.

University of Buraimi, Oman
Johann.guenther@aon.at

Metodi Hadži-Janev is Assistant Professor of Law at the General Mihailo Apostolski Military Academy in Skopje. In 2003 he served as Macedonian Special Forces task force commander in Iraq during the mission “Iraqi Freedom”. In 2008 he graduated from the US Air Force University, US Air Command and Staff College Maxwell, Alabama. In 2009 he defended his PhD dissertation at the Faculty of Law and was elected Assistant Professor at the Military Academy in Skopje. Since 2009 he also teaches at the Faculty of Law in Skopje, Master Program, and during the spring/summer term of 2010 he taught as Visiting Professor at the Defense Institute of International Legal Studies in the USA and became associate member of the Center of Excellence Defense against Terrorism in Ankara, Turkey.

Goran Ilić (MA) is a PhD candidate in political science at ISPJR at the Ss. Cyril and Methodius University in Skopje. He is senior tutor at the St. Clement University in Bitola, Faculty of Law and Macedonian coordinator for the Europe United pan-European organization. He is the author of a number of scholarly papers. *Europe at crossroads: The Treaty of Lisbon as the Basis for EU International Identity* is his latest publication.

Biljana Kotevska is a Researcher at the Studiorum Centre for Regional Policy Research and Cooperation, Skopje, Republic of Macedonia and a EFB/OSI-TTF Visiting Policy Researcher in Migration Policy Group, Brussels, Belgium. She holds an MA in Democracy and Human Rights in South-East Europe (University of Sarajevo and University of Bologna) and an LL.B (Ss. Cyril and Methodius University, Skopje). Kotevska has worked as a researcher in several think-tanks in SEE.

Rade Rajkovčevski - Senior Rutor on subjects related to security and police work issues at the Faculty of Security in Skopje, Republic of Macedonia. Graduated from the Military Academy in Skopje. He finished post graduate studies (average grade 9.12) and successfully defended his MA thesis entitled "Elements of Security Policy Aimed at Preventing Conflicts in the Republic of Macedonia" (May 2010). Lecturer and author of several articles in the country and abroad. Fellow researcher on the project „COMPOSITE: Comparative Police Studies in the EU“(2010 - 2014) sponsored by the European Commission.

Dr. Vesna Ratković is the chairperson of the Regional Anticorruption Initiative and Director of the National Directorate for Anticorruption Initiative of the Republic of Montenegro

Hristina Runčeva (1984), elected MP in the Assembly of the Republic of Macedonia. She graduated from the Iustinianus Primus Faculty of Law in Skopje, Department of Law, and is currently attending her MA studies in EU Institutions and Policies at the Iustinianus Primus Faculty of Law in Skopje in partnership with the Karl -Franzens University of Graz and the University of West Bohemia in Pilsen. She teaches as Junior Tutor at the Iustinianus Primus Faculty of Law in Skopje, Faculty of Law.

Tihomir Topuzovski is a PhD candidate at the University of Birmingham in UK. He holds a BAS degree in Philosophy and Art and an MA degree in Art from the Ss. Cyril and Methodius University in Skopje and has received various academic achievement awards and research grants. He has also published a number of papers and participated in numerous conferences and exhibitions.

ПОЛИТИЧКА МИСЛА

Списание за политичко-општествени теми

2003

бр. 1, март
Големиот предизвик
ЕВРОПА

бр. 2, јуни
Новата (не) безбедност

бр. 3, септември
Образование

бр. 4, декември
Глобализација

2004

бр. 5, март
Сиромаштија

бр. 6, јуни
Избори, кампања,
лидерство

бр. 7, септември
Европа 2004

бр. 8, декември
Религија, етика,
толеранција

2005

бр. 9, март
Локална самоуправа

бр. 10, јуни
Предизвици на новата
меѓународна политика

бр. 11, септември
Европски профил на
политичар

бр. 12, декември
Регионална безбедност

2006

бр. 13, март
Владеење на правото

бр. 14, јуни
Избори 2006

бр. 15, септември
Политички вредност и
процеси

бр. 16, декември
Идентитети и интеграции

2007

бр. 17, март
Европска заедница и
50 години од Римскиот
договор

бр. 18, јуни
НАТО

бр. 19, септември
Новиот изглед на
Балканот

бр. 20, декември
Економија и
слободна трговија

2008

бр. 21, март
Религиозни слободи и
дијалог

бр. 22, јуни
НАТО по самитот во
Букурешт

бр. 23, септември
Човекови права и
малцинства

бр. 24, декември
Вредности на политичкиот
плурализам

2009

бр. 25, март
Избори и владеење
демократски институции
и имплементација

бр. 26, јуни
Медиуми и политика

бр. 27, септември
20 години по падот на
Берлинскиот ѕид
соочување со минатото

бр. 28, декември
Пазарни економии во
криза кон закрепнување?

2010

бр. 29, март
Енергетска политика
во време на климатски
промени

бр. 30, јуни
Политичката мисла во
цивилиното општество

бр. 31, септември
Регионална соработка
на Западен Балкан на
пат кон ЕУ и НАТО

бр. 32, декември
Владеење на правото

Списанието можете да го купите
директно во просториите на
издавачите:

Фондација „Конрад Аденауер“
„Максим Горки“ 16, кат 3
МК-1000 Скопје
Тел.: 02 3231 122; Факс: 02 3135 290
E-mail: Skopje@kas.de
Internet: www.kas.de

Институт за демократија „Societas Civilis“ Скопје
„Крагуевачка“ 2, МК-1000 Скопје
Тел./факс: 02 30 94 760
E-mail: contact@idscs.org.mk
Internet: www.idscs.org.mk

или да го добивате на Вашата адреса, доколку уплатите:
за еден број 100,00 МКД, за четири броја - годишна претплата
од 350,00 МКД на КАС Политичка мисла
ПроКредит Банка, бр. на сметка: 380-1-001922-021-13 МКД

Издавач: Анри Боне **Основачи:** д-р Ѓорче Иванов, м-р Андреас Клајн **Уредници:** м-р Владимир Мисев, м-р Сандра Колјачкова, Емилија Туџаровска Ѓорѓиевска, м-р Ненад Марковиќ, м-р Иван Дамјановски, Даниела Бојаджиева, Гоце Дртковски **Адреса:** ФОНДАЦИЈА „КОНРАД АДЕНАУЕР“, „Максим Горки“ 16, кат 3, МК-1000 Скопје, Тел.: 02 3231 122; Факс: 02 3135 290 Е-mail: Skopje@kas.de, Интернет: www.kas.de **ИНСТИТУТ ЗА ДЕМОКРАТИЈА "SOCIETAS CIVILIS" СКОПЈЕ, „Крагујевачка“ 2, МК-1000 Скопје Тел./факс: 02 30 94 760, Е-mail: contact@idscs.org.mk, Интернет: www.idscs.org.mk** **МАКЕДОНСКА АСОЦИЈАЦИЈА НА ПОЛИТИКОЛОЗИ** Е-mail: map@yahoo.groups.com **Печат:** Винсент графика **Дизајн:** Дејан Кузмановски **Организација:** Даниела Трајковиќ **Техничка подготвотка:** Пепи Дамјановски **Превод:** Рајна Кошка, Јана Никуљска - Ѓорѓинска **Јазична редакција на англиски:** Рајна Кошка

Ставовите изнесени во списанието не се ставови на Фондацијата „Конрад Аденауер“ и Институтот за демократија „Societas Civilis“, туку се лични гледања на авторите. Издавачите не одговараат за грешки направени при преводот. Списанието се издава 4 пати годишно и им се доставува на политичките субјекти, државните институции, универзитетите, странските претставништва во Република Македонија.

**Година 8, бр. 31, септември
Скопје 2010
ISSN 1409-9853**

Publisher: Henri Bohnet **Founders:** Dr. Gjorge Ivanov, Andreas Klein M.A. **Editors:** Vladimir Misev M.A., Sandra Koljackova M.A., Emilija Tudzarovska Gjorgjevska B.A., Nenad Markovic M.A., Ivan Damjanovski M.A., Daniela Bojadzieva, Goce Drtковски B.A. **Address:** KONRAD-ADENAUER-STIFTUNG ul. Maksim Gorki 16/3, MK - 1000 Skopje Phone: 02 3231 122; Fax: 02 3135 290; E-mail: Skopje@kas.de; Internet: www.kas.de **INSTITUTE FOR DEMOCRACY "SOCIETAS CIVILIS" SKOPJE, ul. Kraguevacka 2, MK - 1000 Skopje; Phone/ Fax: 02 30 94 760; E-mail: contact@idscs.org.mk; MACEDONIAN POLITICAL SCIENCE ASSOCIATION; E-mail: map@yahoo.groups.com** **Printing:** Vincent Grafika **Design:** Dejan Kuzmanovski **Organization:** Daniela Trajkovic **Technical preparation:** Pepi Damjanovski **Translation:** Rajna Koska, Jana Nikuljska - Gjorgjinska **English Language Editor:** Rajna Koska

The views expressed in the magazine are not the views of Konrad-Adenauer-Stiftung and the Institute for Democracy "Societas Civilis" Skopje. They are personal views of the authors. The publisher is not liable for any translation errors. The magazine is published 4 times a year and it is distributed to political subjects, state institutions, universities and foreign representatives in the Republic of Macedonia.

**Year 8, № 31, September
Skopje 2010
ISSN 1409-9853**